

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden, 1 och 4 § i lagen om Energimyndigheten och av 71 § i lagen om Finansinspektionen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden, lagen om Energimyndigheten samt lagen om Finansinspektionen ska ändras.

Syftet med propositionen är att föreskriva om de utredningsbefogenheter och verkställandebefogenheter för myndigheter som Europaparlamentets och rådets förordning om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi förutsätter och som hänförs till utredning av missbruk som skett på grossistmarknaderna för el och naturgas samt om påföljderna för marknadsmissbruket.

Till missbruk på grossistmarknaderna för energi hör missbruk av insiderinformation och försummelse av offentliggörande av insiderinformation samt otillbörlig marknadspåverkan och försök till otillbörlig marknadspåverkan. Påföljd ska kunna påföras också för försummelse av marknadsparternas registreringskyldighet och skyldigheten att rapportera transaktioner samt försummelse av den meddelandeskyldighet och skyldighet att inrätta och underhålla system och förfaranden för att identifiera överträdelser som personer som yrkesmässigt utför transaktioner har. De föreslagna påföljderna är offent-

lig varning, ordningsavgift och påföljdsavgift.

Dessutom ska lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden preciseras så, att Energimyndigheten, som fungerar som nationell tillsynsmyndighet för energimarknaderna, ska ha de utrednings- och verkställandebefogenheter som förordningen kräver. Det föreslås att Finansinspektionen, som utövar tillsyn på derivatmarknaden, ska ha utökade möjligheter att samarbeta med tillsynsmyndigheterna inom energibranschen vid utredandet av missbruk på energimarknaderna.

Genom lagförslaget effektivteras tillsynen över verksamheten på grossistmarknaderna för el och naturgas samt främjas sund konkurrens på marknaderna i fråga. Till följd av det föreslagna påföljdssystemet ska missbruk på grossistmarknaderna för el och naturgas bli mindre lockande. Lagförslagen ska öka förtroendet för verksamheten på el- och naturgasmarknaderna. Propositionen beräknas medföra kostnadsbesparingar för el- och gaskonsumenterna och därmed kostnadsnytta för nationalekonomin.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING	4
2 NULÄGE	5
2.1 Grossistmarknaderna för energi	5
2.2.1 Grossistmarknaderna för el	5
2.1.2 Grossistmarknaden för naturgas	8
2.2 Lagstiftning och praxis	9
2.2.1 Lag om tillsyn över el- och naturgasmaknaden	9
2.2.2 Lag om Finansinspektionen	11
2.2.3 Värdepappersmarknadslagen	13
2.2.4 Konkurrenslag	14
2.2.5 Strafflagen	16
2.3 Europeiska unionens lagstiftning	17
2.3.1 Europaparlamentets och rådets förordning om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi (REMIT-förordningen)	17
2.3.2 Rättsakter som gäller finansmarknaderna	20
2.4 Vissa andra länders lösningar	23
2.5 Bedömning av nuläget	25
2.5.1 Utrednings- och verkställandebefogenheter	25
2.5.2 Samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna	26
2.5.3 Sanktioner	26
2.5.4 Behovet att reglera överträdelse på grossistmarknaden för energi	27
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	29
3.1 Målsättning	29
3.2 Alternativ	30
3.2.1 Undersöknings- och verkställandebefogenheter	30
3.2.2 Påföljder	31
3.3 De viktigaste förslagen	36
3.3.1 Undersöknings- och verkställandebefogenheter	36
3.3.2 Påföljder	37
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	38
4.1 Ekonomiska konsekvenser	38
4.1.1 Konsekvenser för företag i el- och naturgassektorn	38
4.1.2 Konsekvenser för företag som användare av el och naturgas	39
4.1.3 Konsekvenser för hushåll	39
4.2 Konsekvenserna för myndigheterna	40
4.2.1 Statsekonomiska konsekvenser	40
4.2.2 Konsekvenser för organisationen och personalen	41
4.3 Konsekvenser för miljön	41
4.4 Samhälleliga konsekvenser	42
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	42
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	42
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats	42
DETALJMOTIVERING	44

1	LAGFÖRSLAG.....	44
1.1	Lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.....	44
	4 kap Påföljder	44
1.2	Lagen om Energimyndigheten.....	54
1.3	Lagen om Finansinspektionen	54
2	IKRAFTTRÄDANDE.....	55
3	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN OCH LAGSTIFTNINGSORDNING.....	55
3.1	Administrativa påföljder.....	55
3.2	Granskningsbefogenheter och kallelse till hörande.....	55
3.3	Delegering av lagstiftningsbehörigheten	57
3.4	Bedömning av lagstiftningsordningen.....	57
	LAGFÖRSLAG.....	58
	om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden	58
	om ändring av 1 och 4 § i lagen om Energimyndigheten	63
	om ändring av 71 § i lagen om Finansinspektionen.....	64
	BILAGA.....	65
	PARALLELTEXT.....	65
	om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden	65
	om ändring av 1 och 4 § i lagen om Energimyndigheten	75
	om ändring av 71 § i lagen om Finansinspektionen.....	77

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi (nedan REMIT-förordningen) trädde i kraft den 28 december 2011. I förordningen fastställdes regler som förbjuder marknadsmissbruk på el- och naturgasmarknaderna.

Syftet med förordningen är att se till att konsumenterna och andra aktörer på grossistmarknaderna för energi har förtroende för el- och gasmarknadernas integritet, att de priser som sätts på grossistmarknaderna för energi återspeglar en sund och konkurrenskraftig växelverkan mellan tillgång och efterfrågan och att ingen vinning kan göras med hjälp av marknadsmissbruk. Förordningen syftar vidare till att främja öppen och rättvis konkurrens på grossistmarknaderna för energi till förmån för slutkonsumenterna av energi.

Förordningens centrala bestämmelser är förbudet enligt artikel 3 för marknadsaktörerna att bedriva insiderhandel, skyldigheten enligt artikel 4 för marknadsaktörerna att offentliggöra insiderinformation och förbudet enligt artikel 5 mot att bedriva eller försöka bedriva marknadsmissbruk på grossistmarknaderna för energi.

Förordningen tillämpas på handeln med grossistenergiprodukter. Till förordningens tillämpningsområde hör för det första avtal som rör försörjning av el eller naturgas om leveransen sker i Europeiska unionen, för det andra derivat som rör el eller naturgas som produceras, handlas eller levereras i unionen och för det tredje avtal och derivat som rör transport av el eller naturgas i unionen. Förordningens bestämmelser om marknadsmissbruk tillämpas inte på finansiella instrument som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/6/EG om insiderhandel och otillbörlig marknadsmissbruk (marknadsmissbruk). Förordningen tillämpas i

princip inte heller på avtal om försörjning och distribution av el eller naturgas till slutkonsumenter. Däremot tillämpas förordningen på avtal om försörjning och distribution av el eller naturgas till slutkonsumenter hos vilka den sammanlagda förbrukningskapaciteten på marknadsområdet i anläggningar under deras kontroll är minst 600 gigawatt-timmar (600 miljoner kilowattimmar) per år.

Förordningen ålägger marknadsaktörerna att rapportera de affärstransaktioner de har företagit på grossistmarknaderna för energi till den byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan tillsynsmyndigheter och som övervakar grossistmarknaderna på unionsnivå. I genomförandakter som kommissionen har utfärdat separert definieras närmare vilka avtal och handelsorder marknadsaktörernas skyldighet att lämna uppgifter omfattar samt när och i vilken form uppgifterna ska lämnas till byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter. Transaktionsrapporteringen börjar sex månader efter det att kommissionen utfärdat genomförandakterna rörande förordningen.

I förordningen ingår en förpliktelse för marknadsaktörer som rapporterar transaktioner till byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter att registrera sig. Registreringen ska göras hos den nationella tillsynsmyndigheten i den stat där marknadsaktörerna är etablerade eller bosatta, eller, om de inte är etablerade eller bosatta i unionen, hos tillsynsmyndigheten i en medlemsstat där de är verksamma. I Finland är Energimyndigheten nationell tillsynsmyndighet för el och naturgasmarknaden.

De nationella tillsynsmyndigheterna i medlemsstaterna ska upprätta ett nationellt register över marknadsaktörer. Dessutom ska de nationella tillsynsmyndigheterna överlämna uppgifterna om de registrerade marknadsak-

törerna till byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheterna som utifrån dessa uppgifter upprättar ett europeiskt register över marknadsaktörer. Medlemsstaternas nationella tillsynsmyndigheter ska inleda registreringen av marknadsaktörer senast tre månader från det datum då kommissionen har antagit genomförandeakterna rörande förordningen.

Personer som yrkesmässigt utför transaktioner som rör grossistenergiprodukter är skyldiga att utan dröjsmål meddela den nationella tillsynsmyndigheten om de har skäl att misstänka att en transaktion kan utgöra en överträdelse av förordningens förbud mot insiderinformation eller otillbörlig marknadspåverkan. Dessa personer ska även inrätta och underhålla effektiva system för att identifiera överträdelser av förbuden mot insiderinformation eller otillbörlig marknadspåverkan.

De nationella tillsynsmyndigheterna svarar för utredningen av överträdelser av förordningen. Om byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter misstänker att en överträdelse av förordningen har inträffat kan den begära att de nationella tillsynsmyndigheterna ska lämna uppgifter om överträdelserna och att de ska utreda den misstänkta överträdelserna. Om den misstänkta överträdelserna har gränsöverskridande påverkan kan byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter inrätta och samordna en utredningsgrupp med representanter för de berörda nationella tillsynsmyndigheterna. Förordningen förutsätter att de nationella tillsynsmyndigheterna samarbetar dels med varandra på regional nivå, dels med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

Förordningen ålägger de nationella tillsynsmyndigheterna att informera också andra myndigheter om marknadsmissbruk. Den nationella tillsynsmyndigheten ska meddela byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter om den misstänker överträdelse. Den nationella tillsynsmyndigheten ska vidare underrätta den behöriga finansmyndigheten i sin medlemsstat samt byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter om den har skäl att misstänka att sådana handlingar utförs på grossistmarknaderna för energi som utgör marknadsmissbruk enligt direktivet om marknadsmissbruk och som

påverkar finansiella instrument som omfattas av artikel 9 i direktivet. Den nationella tillsynsmyndigheten ska vidare underrätta den behöriga konkurrensmyndigheten i sin medlemsstat, kommissionen och byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter om den har rimliga skäl att misstänka att handlingar som strider mot konkurrensrätten har utförts på grossistmarknaderna för energi.

Enligt förordningen ska medlemsstaterna se till att deras nationella tillsynsmyndigheter har de utrednings- och verkställandebefogenheter som behövs för att övervaka att förbuden i artiklarna 3 och 5 följs och skyldigheten i artikel 4 uppfylls. Dessutom ska medlemsstaterna införa bestämmelser om sanktioner som ska tillämpas vid överträdelser av förordningen.

Syftet med regeringens proposition är att införa bestämmelser om utrednings- och verkställandebefogenheter som myndigheterna behöver för att kunna övervaka att REMIT-förordningen följs och om sanktioner som ska tillämpas vid överträdelser av förordningen.

2 Nuläge

2.1 Grossistmarknaderna för energi

2.2.1 Grossistmarknaderna för el

Marknadsstrukturen

Grossistmarknaderna för el i Finland utgör en del av de nordiska elmarknaderna. Till de nordiska elmarknaderna hör Finland, Sverige, Norge, Danmark, Estland, Lettland och Litauen.

Europeiska rådet antog i februari 2011 resolutioner med målet att upprätta en inre marknad för el och naturgas senast 2014. Skapandet av en gemensam europeisk grossistmarknad för el genomförs stegvis. I det första steget är det meningen att koppla ihop elmarknaderna i nordöstra Europa varvid de gemensamma dygnsmarknaderna och dagsmarknaderna på elgrossistmarknaderna skulle omfatta Tyskland, Österrike, Frankrike, Belgien, Nederländerna, Luxemburg, Storbritannien, Danmark, Finland, Sverige, Norge, Estland, Lettland och Litauen. Den s.k. pris-

kopplingen inom nordöstra Europas dygnsmarknader togs i bruk den 4 februari 2014. I förfarandet räknas elpriset för hela området för det följande dygnet ut samtidigt med beaktande av alla köp- och säljerbjudanden och överföringskapaciteter. Avsikten är att en gemensam dagsmarknad för el ska tas i bruk inom det nordosteuropiska området under år 2014.

Kännetecknande för elgrossistmarknaderna är en elproduktion som är splittrad på flera olika energikällor och elöverföring från ett land till ett annat med hjälp av gränsöverskridande överföringsförbindelser inom ramen för deras överföringskapacitet.

Elgrossistmarknaderna är regionalt uppdelade i separata anmälningsområden. Områdena bestäms utifrån överföringsnätets fysiska överföringsbegränsningar. Om överföringskapaciteten mellan anmälningsområdena begränsar elöverföringen mellan anmälningsområdena på dygnsmarknaderna kommer anmälningsområdenas priser att skilja sig från varandra. Marknadsaktörerna får upplysning om tillgängliga överföringskapaciteter genom uppgifter som innehavarna av överföringsnäten och elbörsen Nord Pool Spot ger ut.

Finland utgör för närvarande ett eget anmälningsområde på den nordiska elgrossistmarknaden. Prisutvecklingen inom det estniska anmälningsområdet är idag i huvudsak densamma som inom det finländska anmälningsområdet. Norge, Sverige och Danmark är uppdelade i flera anmälningsområden till följd av interna flaskhalsar inom deras överföringsnät. Också elmarknaden i nordöstra Ryssland står i förbindelse med den nordiska marknaden genom överföringsförbindelser med Finland och de baltiska länderna.

På elgrossistmarknaden utgörs de finländska marknadsaktörerna av elproducenter, stora elanvändare, systemansvariga stamnätsinnehavare, organiserade marknadsplatser som elbörsen och derivatbörserna, förmedlare och företag som erbjuder investeringstjänster. Det finns ca 120 företag som producerar betydande mängder el i Finland. En del av elproducenterna är industriföretag som också uppträder som elanvändare på elgrossistmarknaden. Antalet elanvändare som omfattas av REMIT-förordningen och alltså har en

årlig elkonsument på minst 600 gigawatt-timmar (600 miljoner kilowattimmar) beräknas i Finland uppgå till några tiotal. På elgrossistmarknaderna agerar också minutförsäljare av el som köper el på grossistmarknaderna för försäljning till slutförbrukare. I Finland finns det ca 70 elminutförsäljare. En del av dem är också elproducenter. Många av marknadsaktörerna är även verksamma i flera nordiska eller baltiska länder.

Elproducenterna, minutförsäljarna och de stora elanvändarna agerar i regel på elgrossistmarknaderna genom att köpa och sälja el på elbörsen. Dessutom sker elhandel genom bilaterala avtal eller via OTC-marknaderna. Marknadsaktörerna får även el från kraftverk som är helt i deras ägo eller från andelsverk där de är delägare.

Priset på elbörsen utgör ofta även referenspris för bilaterala elavtal och för derivatavtal.

Också elöverföringen utgör en del av elmarknaderna. Utifrån överföringsavtal och regler för användning av nätet erbjuder stamnätsinnehavarna överföringstjänster åt elproducenter och elanvändare som anslutit sig till nätet. Stamnätets otillräckliga kapacitet begränsar åtminstone tidvis elöverföringen från ett land till ett annat eller från ett anmälningsområde till ett annat. Till följd av detta varierar priserna på elgrossistmarknaden i de olika anmälningsområdena. Avtal om utnyttjande av överföringskapaciteten och tillgången till nät är därför av stor betydelse på den nordiska grossistmarknaden.

Den nordiska elbörsen Nord Pool Spot

Nord Pool Spot driver en marknadsplats för fysisk elektricitet i de nordiska länderna och Baltikum. Den ägs av de nordiska och baltiska stamnätsoperatörerna. Nord Pool Spot AS är registrerad i Norge och dess verksamhet styrs av norsk lagstiftning.

Nord Pool Spots fysiska elmarknad är uppdelad på två separata marknadsplatser. På dygnsmarknaden (Elspot) sker handel med fysiska elleveransavtal på timbasis för följande 24-timmars period. Föremål för handeln är fasta elleveransavtal om 100 kilowatt-timmar. Utöver särskilda erbjudanden på timbasis kan marknaden även erbjudas block och s.k. flexibla bud på timbasis. Med flexib-

la bud avses bud som gäller dygnets dyraste timme. Handeln sker genom köp- och säljbud enligt auktionsprincipen. Buden läggs elektroniskt en gång om dagen. Utgående från auktionen räknar handelssystemet ut ett s.k. systempris för varje timme. Systempriset motsvarar en situation där inga överföringsbegränsningar förekommer mellan anmälningssområdena. Om överföringen mellan anmälningssområdena begränsar handeln räknar systemet ut ett eget pris för varje anmälningssområde. Till följd av systemet med anmälningssområden kan både en elenergiauktion och en s.k. implicit auktion om överföringskapaciteten mellan anmälningssområdena anses äga rum samtidigt. Dygnsmarknaden har därför en nära koppling till stamnätsoperatörerna. Volymen på handeln på dygnsmarknaden uppgick 2012 till 334 terawattimmar (334 miljarder kilowattimmar). Dygnsmarknadens andel av handeln utgjorde 2012 77 procent av elförbrukningen i de nordiska länderna och 61 procent av elförbrukningen i Finland.

Intradagsmarknaden (Elbas) utgörs av den gemensamma s.k. marknaden för elbalanshantering i de nordiska länderna, Estland och Tyskland. Handeln sker i form av kontinuerlig elektronisk handel med fysiska elleveransavtal på timbasis då dygnsmarknaden har stängts. Handeln på intradagsmarknaden stängs en timme före respektive leveranstimme. År 2012 uppgick volymen på handeln på intradagsmarknaden till över 3 terawattimmar (3 miljarder kilowattimmar).

Den sammanlagda volymen på den fysiska elbörshandeln på Nord Pool Spot AS marknadsplats uppgick sålunda till över 337 terawattimmar (337 miljarder kilowattimmar) 2012 och värdet på den var 11,7 miljarder euro. Ca 370 aktörer från 20 länder bedriver handel på Nord Pool Spot AS nordiska elbörs och på N2EX, bolagets elbörs i Storbritannien.

Norges nationella tillsynsmyndighet Norges vassdrags- og energidirektorat (nedan NVE) svarar för övervakningen av elmarknaderna och elbörsen i Norge. Enligt den norska energilagen (energilooven 29.6.1990 nr 50) måste en organiserad marknadsplats ha koncession.

I den koncession som NVE beviljat åläggs Nord Pool Spot AS att organisera marknadsövervakning. Koncessionen kräver vidare att både Nord Pool Spot AS egna marknadsregler och deras avtal med aktörer ska vara förenliga med REMIT-förordningen. Enligt koncessionen ska Nord Pool Spot AS på begäran informera den behöriga nationella tillsynsmyndigheten om marknadsaktörernas bud och andra behövliga uppgifter. Informationsskyldigheten gäller fall där den nationella tillsynsmyndigheten har rimliga skäl att misstänka överträdelse av förbuden mot insiderhandel eller otillbörlig marknadspåverkan i en transaktion. Nord Pool Spot AS ska också enligt koncessionen utan dröjsmål meddela den behöriga nationella tillsynsmyndigheten om de har rimliga skäl att misstänka överträdelse av förbuden mot insiderhandel eller otillbörlig marknadspåverkan. I sådana fall får Nord Pool Spot AS lämna också konfidentiella uppgifter till den nationella tillsynsmyndigheten.

Direktionen för Nord Pool Spot AS kan på förslag av marknadsövervakningsenheten vidta disciplinåtgärder mot på börsen verkssamma marknadsaktörer för överträdelse av börsens egna marknadsregler. Nord Pool Spot AS åläggs i koncessionen att tillsätta en disciplinkommitté som ska vara ett rådgivande organ då disciplinåtgärder vidtas vid överträdelse av marknadsreglerna. Disciplinåtgärderna kan bestå av en icke-offentlig varning, en offentlig varning och en överträdel-seavgift på högst 2,5 miljoner norska kronor (ca 300 000 euro).

Under 2012 inledde marknadsövervakningsenheten vid Nord Pool Spot sammanlagt 127 skriftliga undersökningar. I de flesta av de undersökta fallen kunde någon överträdelse av börsreglerna dock inte konstateras. I totalt 50 fall konstaterades överträdelser för vilka en icke-offentlig varning utfärdades. Dessutom överläts åtta fall till myndigheterna för undersökning. I 49 fall gällde överträdelserna försummelse av informationsskyldigheten och i tio fall insiderhandel. Under perioden januari-september 2013 inledde börsens marknadsövervakningsenhet 70 undersökningar. I 28 fall utfärdades en icke-offentlig varning och fyra fall överlämnades till myndigheterna för undersökning.

Marknadsplatsen för elderivat NASDAQ OMX

NASDAQ OMX Oslo ASA är en derivatbörs som erbjuder energi- och utsläppsderivat på grossistmarknaderna. Det norska finansministeriet har beviljat bolaget börskoncession och den norska finansmarknadsmyndigheten Finanstilsynet övervakar dess verksamhet.

För närvarande bedriver ca 390 kunder i över 20 länder handel med börsens energiderivat. Produkterna som erbjuds på börsen omfattar energiderivat, dvs. futurer och säkringsprodukter för områdespriset, som bjuds ut i de nordiska länderna, Storbritannien, Tyskland och Nederländerna. Produkterna är finansiella instrument vars clearing sker finansiellt enligt börsens regler. Produkterna som erbjuds som energiderivat är dags-, vecko-, månads-, kvartals och årsprodukter. Den dagliga volymen på de nordiska energiderivaten kan överstiga 8 terawattimmar (8 miljarder kilowattimmar) varav volymen på börshandeln kan uppgå till knappt 5 terawattimmar (5 miljarder kilowattimmar).

Genom derivatmarknaderna kan marknadsaktörerna skydda sig mot prisrisker inom elförbrukningen och elproduktionen och bedriva spekulativ handel med elderivat. Enligt färsk utredningar har handelsvolymen på futurmarknaderna varit ca fem till sex gånger större än den faktiska efterfrågan på el i de nordiska länderna. Områdesprisprodukter används som skydd mot skillnaderna i områdespriser på dygnsmarknaden.

Handeln på NASDAQ OMX Oslo ASA kan ske antingen i form av automatiskt matchad handel eller som avtalshandel. Clearing av affärerna sker vid NASDAQ OMX Stockholm AB:s clearingtjänst.

Syftet med NASDAQ OMX Oslo ASA:s lagstadgade skyldighet att övervaka handeln är i första hand att bevara handelns och prisbildningens tillförlitlighet på marknaden. Marknadsövervakningen ska se till offentliggörandet av insiderinformation, missbruk av insiderinformation, marknadsmanipulation och rapportering av OTC-handeln.

Disciplinnämnden vid NASDAQ OMX Oslo ASA kan vidta i börsens regler fast-

ställda disciplinära åtgärder vid eventuella förfaranden i strid med reglerna.

2.1.2 Grossistmarknaden för naturgas

Marknadsstruktur

Den finska naturgasmarknadens struktur avviker både från den ovan beskrivna elmarknadens struktur och från strukturen på den allmänna europeiska naturgasmarknaden där distributionen av naturgas till privathushåll och andra småförbrukare är betydande.

Naturgasens andel av primärenergianvändningen i Finland är ca 10 procent. De största användningssektorerna 2012 utgjordes av den kombinerade el- och värmeproduktionen i samhällenas fjärrvärmekraftverk (ca 40 procent) och industrins kraftvärmeverk (ca 25 procent) och övrig användning inom industrin (ca 24 procent). Privathushållens andel av den totala gasförbrukningen var endast ca två procent.

Finlands naturgasnät är begränsat till de sydvästra och södra delarna av landet och det är kopplat till en naturgasanskaffningskälla vid östgränsen. Den naturgas som används i Finland importeras från Ryssland. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG tillåter Finland undantag från EU:s regler om naturgasmarknaden. Undantagen grundar sig på att Finlands naturgasnät inte är sammanlänkat med gasöverföringsnätet i någon annan medlemsstat genom EU:s medlemsstaters gränsöverskridande gasöverföringsförbindelse. EU:s regler om naturgasmarknaden blir i sin helhet bindande för Finland först när Finlands naturgasnät är kopplat till något naturgasnät i en medlemsstat i Europeiska unionen eller när minst två gasleverantörer levererar gas till Finland och ingendera av dem har en marknadsandel på över 75 procent.

Enligt naturgasmarknadslagen (508/2000) ska affärsverksamheten i naturgasbranschen i sin bokföring skilja på nätverksamhet och försäljningsverksamhet. I fråga om naturgasnätet innebär det åtskiljande av överföringsnätverksamheten och partiförsäljningen och i fråga om den lokala affärsverksamheten åt-

skiljande av distributionsnätverksamheten och minutförsäljningen av naturgas.

I Finland är Gasum Oy den enda importören och partiförsäljaren av naturgas. Gasum importerar naturgas och överför den via sitt överföringsnät till storförbrukningskunder och minutförsäljare som köper naturgas för eget bruk. Det finns för närvarande 23 minutförsäljare av naturgas.

Den som säljer naturgas har en leveransskyldighet visavi kunderna om dessa inte har några andra ekonomiskt konkurrenskraftiga möjligheter att skaffa naturgas. Leveransskyldigheten gäller i praktiken alla kunder som köper naturgas fram till dess att verklig konkurrens skapas på den finländska naturgasmarknaden.

Naturgasförsäljaren ska offentliggöra försäljningsvillkor och försäljningspriser och grunderna för dem för förbrukarna och de kunder som omfattas av leveransskyldigheten. Prissättningen ska vara skäligen i fråga om de kunder som leveransskyldigheten gäller. Försäljaren ska i sin faktura specificera de olika faktorer som inverkar på naturgaspriset, deras jämförpriser och skatternas andel. Energimyndigheten övervakar de leveransskyldiga naturgasförsäljarnas försäljningsvillkor och prissättning.

Kunderna på grossistmarknaden för naturgas beställer först standardöverföringseffekt från överföringsnätet för ett år. Därefter beställer kunden av grossistförsäljaren den naturgas han eller hon behöver i form av års- eller månadsbeställningar baserade på effekten. Kunden kan månatligen ändra månadsbeställningen. Kundens användning och överföring av gas följs upp balansperioder på en timme.

Gasbörsen

Naturgasmarknadslagen gör det möjligt att bedriva handel på andrahandsmarknaden för naturgas mellan aktörer som uppfyller de krav lagen ställer. Kaasupörssi Oy driver en andrahandsmarknadsbörss för naturgas i Finland som möjliggör handel på andrahandsmarknaden via webbtjänsten Kaasupörssi Online. Kaasupörssi Oy hör till Gasum-koncernen.

Enligt naturgasmarknadslagen har aktörer som på grossistmarknaden köper minst fem miljoner kubikmeter naturgas om året för eget bruk eller för återförsäljning rätt att agera på andrahandsmarknaden. Överblivna gasmängder kan då säljas på andrahandsmarknaden. Handeln på gasbörsen består av anonym handel mellan börskunder och partihandel med Gasum Plussa-produkter. På gasbörsen kan kunderna dessutom komplettera sin gasanskaffning enligt sin års- och månadsbeställning med hjälp av s.k. blankningsprodukter. Kaasupörssi Oy förmedlar och clearar handeln mellan aktörerna på andrahandsmarknaden.

På gasbörsen sker handeln med fysiska naturgasleveranser i entimmesperioder enligt förfarandet kontinuerlig handel 1 timme □ 90 dygn före den fysiska leveransen av gaspartiet. Marknadsaktörerna ger sina order via webbtjänsten Kaasupörssi Online och de uppfylls automatiskt då priserna i köp- och säljorderna sammanfaller.

År 2012 uppgick handelsvolymen på Kaasupörssi till över 2,6 terawattimmar vilket motsvarade ca 8 procent av naturgasanvändningen i Finland. Under året genomfördes 111 000 gasköp. Omsättningen under året var 86 miljoner euro.

Kaasupörssi Oy:s verksamhet är inte tillståndspliktig. Gasbörsen utvecklas i enlighet med kundernas och marknadens behov med hjälp av en utvecklingsarbetsgrupp (Kaasupörssin kehitystyöryhmä). Nästan alla betydande naturgasanvändare i Finland har anslutit sig som medlemmar i gasbörsen.

2.2 Lagstiftning och praxis

2.2.1 Lag om tillsyn över el- och naturgasmarknaden

Utrednings- och verkställandebefogenheter

Energimyndigheten är nationell myndighet inom el- och naturgasbranschen. Bestämmelser om dess uppgifter och befogenheter finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013). I 30 § i lagen föreskrivs om Energimyndighetens rätt att få uppgifter om den som övervakas och andra näringsidkare på el- eller naturgasmarknaden. Enligt 1

mom. i paragrafen ska nätinnehavare och andra näringsidkare på el- eller naturgasmarknaden lämna Energimyndigheten den information som behövs för skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i lagen.

Enligt 2 mom. har en behörig tjänsteman vid Energimyndigheten rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av en näringsidkare som bedriver tillsyn underkastad verksamhet för att fullgöra tillsynsuppgiften enligt lagen samt för att övervaka iakttagandet av beslut om fastställande eller förpliktande beslut som Energimyndigheten har meddelat samt de beslut av den byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter som grundar sig på artikel 8 i förordningen om en byrå för samarbete mellan tillsynsmyndigheter. Granskning får emellertid inte utföras i lokaler som används för boende av permanent natur. En näringsidkare som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn ska på yrkande för den tjänsteman som utför granskningen visa de handlingar och registreringar i datasystemet samt ordna tillträde till de el- eller naturgasanordningar och el- eller naturgasanläggningar som kan ha betydelse vid utförandet av de tillsynsuppgifter som avses i lagen. Den tjänsteman som utför granskningen har rätt att avgiftsfritt ta kopior av de handlingar som ska granskas och utskriften av de registreringar som finns i datasystemet.

Energimyndigheten kan med stöd av 31 § förelägga vite för överträdelse av skyldigheten att lämna uppgifter.

Myndigheternas rätt till utbyte av uppgifter

I lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden ingår bestämmelser som tillåter samarbete i frågor gällande tillsynen över el- och naturgasmarknaden och marknaden för el- och naturgasderivat mellan Energimyndigheten och Konkurrens- och konsumentverket, Finansinspektionen, byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, nationella tillsynsmyndigheter i andra EES-länder och Europeiska kommissionen.

I 26 § föreskrivs om Energimyndighetens allmänna samarbetskyldighet. Energimyndigheten ska i frågor som hänför sig till dess uppgifter främja samarbetet med andra na-

tionella myndigheter i energibranschen. Vid skötseln av de uppgifter som hör till den nationella energitillsynsmyndigheten ska Energimyndigheten samarbeta med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, andra EES-staters energitillsynsmyndigheter och Europeiska kommissionen på det sätt som föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning.

Enligt 27 § har Energimyndigheten rätt att i frågor som hör till dess behörighet utöva tillsynssamarbete med Finansinspektionen, Konkurrens- och konsumentverket, konsumentombudsmannen, byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, en annan EES-stats energitillsynsmyndighet och Europeiska kommissionen samt på begäran ge handräckning då dessa utför tillsyns- eller kontrolluppgifter som hänför sig till ett elföretag eller naturgasföretag.

I 28 § föreskrivs om Energimyndighetens rätt att lämna ut uppgifter till andra myndigheter. Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) har Energimyndigheten rätt att trots bestämmelserna om sekretess lämna ut uppgifter till Finansinspektionen, Konkurrens- och konsumentverket och konsumentombudsmannen för att de ska kunna sköta sina uppgifter, Europeiska kommissionen och byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter för att de ska kunna sköta sina uppgifter, den myndighet som övervakar finansmarknaden, den nationella konkurrensmyndigheten och den nationella energitillsynsmyndigheten i en annan EES-stat för att de ska kunna sköta sina uppgifter, samt Finlands eller en annan EES-stats åklagar- och förundersökningsmyndighet för förhindrande och utredning av brott.

Energimyndigheten har endast rätt att lämna ut sådana uppgifter som behövs för att den berörda myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter. Om uppgifter lämnas ut till en utländsk myndighet eller ett internationellt organ förutsätts det dessutom att dessa har motsvarande sekretess som Energimyndigheten i fråga om de uppgifter som lämnas ut.

Energimyndigheten får inte lämna ut sekretessbelagda uppgifter som verket fått av en myndighet i en annan stat eller ett internationellt organ, om inte den myndighet som gett

uppgifterna har gett sitt uttryckliga samtycke till att uppgifterna lämnas ut. Uppgifterna får endast användas för skötsel av de uppgifter som avses i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden eller för de ändamål som samtycket getts för.

Påföljder

I lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden finns regler om en påföljdsavgift fastställda 2013 i samband med genomförandet av direktiven om den inre marknaden för el- och naturgas (RP 20/2013 rd). Påföljdsavgiften är en administrativ påföljd som kan påföras en näringsidkare som bryter mot eller underlåter att iakttä i lagen angivna bestämmelser. Näringsidkaren kan vara en juridisk person men också en fysisk person som bedriver näringsverksamhet.

Som påföljd för bl.a. överträdelse eller försummelse av de centrala bestämmelserna i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen kan påföljdsavgift påföras. I lagen anges även den för medlemsländerna direkt förpliktande EU-lagstiftning som kan leda till att påföljdsavgift tas ut för överträdelse eller försummelse av den. Påföljdsavgift kan också tas ut som påföljd för brott mot eller försummelse av beslut som tillsynsmyndigheterna riktat mot de centrala nättinnehavarna.

Påföljdsavgift kan också påföras sådana näringsidkare som genom ett företagsköp eller företagsarrangemang har övertagit en näringsverksamhet som varit delaktig i en förseelse eller försummelse.

Påföljdsavgift kan inte påföras den som är misstänkt för samma brott i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol. Påföljdsavgift kan inte heller påföras den som för samma brott genom en lagakraftvunnen dom har dömts till straff eller den som för samma brott eller försummelse genom ett lagakraftvunnet beslut har påförts en påföljdsavgift enligt konkurrenslagen.

Påföljdsavgift påförs av marknadsdomstolen på en skriftlig framställning av Energimyndigheten. Besvär över marknadsdomstens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Påföljdsavgiftens storlek ska bestämmas utgående från en helhetsbedömning där det tas hänsyn till förseelsens eller försummelsens art och omfattning, det klandervärda i förseelsen eller försummelsen samt varaktigheten. Påföljdsavgiften får vara högst 10 procent av näringsidkarens omsättning för det sista året som förseelsen eller försummelsen omfattar.

2.2.2 Lag om Finansinspektionen

Utrednings- och verkställandebefogenheter

Enligt 21 § i lagen om Finansinspektionen (878/2008) har Finansinspektionen rätt att av tillsynesobjekt, andra finansmarknadsaktörer och av deras styrelsemedlemmar, verkställande direktör och anställda få uppgifter som behövs för tillsynen över efterlevnaden av sådana bestämmelser i värdepappersmarknadslagen eller lagen om handel med finansiella instrument som gäller marknadsmissbruk, offentliggörande av information som påverkar värdet av värdepapper som är föremål för handel. Finansinspektionen har dessutom rätt att få de uppgifter om en specificerad transaktion som är nödvändiga för tillsynen av den som handlar på tillsynsobjekts och andra finansmarknadsaktörers vägnar eller för deras räkning, den som är delaktig i en transaktion eller order som gäller värdepapper eller den som annars av grundad anledning kan antas ha information om värdepapper som är föremål för handel på en reglerad marknad eller på en multilateral handelsplattform.

Enligt 22 § i lagen om Finansinspektionen har Finansinspektionen rätt att vid behov kalla in och höra representanter för eller anställda hos juridiska personer som avses i 18, 19 och 21 § eller fysiska personer som avses i de paragraferna. Då tillämpas förvaltningslagens (434/2003) bestämmelser om muntlig behandling. Den som underlåter att följa en kallelse kan inte föreläggas vite eller påföras en administrativ påföljd.

Enligt 24 § i lagen om Finansinspektionen har Finansinspektionen utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att på tillsynsobjekts och andra finansmarknadsaktörers verksamhetsställen granska handlingar, upptagningar

och datasystem som gäller dessas verksamhet och förvaltning, i den utsträckning som behövs för att den ska kunna fullgöra sitt lagstadgade tillsynsuppdrag. Finansinspektionen har rätt att av tillsynsobjekt avgiftsfritt få behövliga kopior av handlingar och upptagningar som avses i denna paragraf. Finansinspektionen har dessutom utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av personer och företag som avses i 19, 21 och 23 § för granskning få handlingar och upptagningar som innehåller information av det slag som avses i nämnda paragrafer. I förarbetet (RP 319/1992) till lagen om finansinspektionen anges att med handling och andra upptagningar avses exempelvis protokoll, bokföringsmaterial, uppdrag och bandade upptagningar av telefonsamtal. I senare ändringar av lagen har det konstaterats att paragrafen motsvarar den tidigare bestämmelsen om rätten att få uppgifter. Rätt att få teleövervakningsuppgifter har endast polisen som vid allvarliga misstankar om missbruk av insiderinformation kan beviljas tillstånd av domstol att få teleövervakningsuppgifter.

Finansinspektionen har inte befogenhet att frysa eller beslagta egendom, men den kan, då den utreder misstankar om marknadsmissbruk, be polisen utföra beslagtagning enligt tvångsmedelslagen.

Myndigheternas rätt att utbyta information

Finansinspektionen har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna lämna ut information till Energimyndigheten för skötseln av dess uppgifter och till Konkurrens- och konsumentverket för skötseln av dess uppgifter i anslutning till konkurrensärenden. Den information som lämnas ut gäller uppgifter om transaktioner som hänför sig till leverans- och derivatavtal gällande el och naturgas och ska bevaras av leverantören. Finansinspektionen har endast rätt att lämna ut den information som myndigheterna behöver för att kunna utföra sina uppgifter. Om information lämnas ut till utländska myndigheter förutsätts det att dessa har motsvarande sekretess som Finansinspektionen i fråga om denna information.

Finansinspektionen får inte vidarebefordra sekretessbelagd information som den fått av

tillsynsmyndigheter eller andra myndigheter i andra stater eller vid inspektion i en annan stat, om inte den myndighet som har lämnat informationen eller den behöriga tillsynsmyndigheten i det land där inspektionen gjorts har gett sitt uttryckliga samtycke. Denna information får användas endast för att utföra uppgifter enligt lagen om Finansinspektionen eller för ändamål som samtycket gäller.

Finansinspektionen har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna lämna ut information till myndigheter som övervakar finansmarknaden i andra EES-stater, andra myndigheter som svarar för finansmarknadens funktion i andra EES-stater och till Finlands och andra EES-staters åklagar- och förundersökningsmyndigheter för förhindrande och utredning av brott.

Finansinspektionen ska samarbeta med centralen för utredning av penningtvätt, polisen, Enheten för utredning av grå ekonomi, Skatteförvaltningen och andra behöriga myndigheter för att förebygga och bekämpa ekonomisk brottslighet. Om Finansinspektionen i sin tillsynsverksamhet eller när den sköter andra lagstadgade uppgifter märker eller misstänker att finansiella tjänster eller det finansiella systemet utnyttjas eller planeras bli utnyttjade för ekonomisk brottslighet, ska den underrätta behöriga myndigheter om saken. Information kan utan hinder av sekretessbestämmelserna endast lämnas ut till dem som angetts i 71 § i lagen om Finansinspektionen.

Påföljder

I 4 kap. i lagen om Finansinspektionen föreskrivs om administrativa påföljder för finansmarknaden. De administrativa påföljder som Finansinspektionen har till sitt förfogande är ordningsavgift, offentlig varning och påföljdsavgift. Bestämmelser om dessa påföljder infördes i samband med genomförandet av direktivet om marknadsmissbruk (RP 137/2004 rd). I anslutning till den övergripande reformen av värdepappersmarknadslagen (RP 32/2012 rd) reviderades påföljdsbestämmelserna. Då höjdes bl.a. påföljdernas maximibelopp. Idag får en påföljdsavgift utgöra högst 10 procent av en fysisk persons

inkomster vid den senast verkställda beskattningen, dock högst 100 000 euro. En juridisk person kan påföras en påföljdsavgift på högst 10 procent av den juridiska personens omsättning för det år som föregick gärningen eller försummelsen, dock högst 10 miljoner euro.

I varje sektorslag rörande finansmarknaden, t.ex. i 15 kap. i värdepappersmarknadslagen (746/2012), uppräknas de bestämmelser i sektorslagen i fråga som, om de överträds, kan leda till att en påföljd enligt lagen om Finansinspektionen påförs. Bestämmelser om påförande, offentliggörande och verkställighet av påföljdsavgift ingår i 4 kap. i lagen om Finansinspektionen. I lagens bestämmelser om ekonomiska påföljder (ordningsavgift och påföljdsavgift) finns också hänvisningsbestämmelser till de bestämmelser i relevanta sektorslagar och i direkt tillämpliga EU-förordningar som medför ekonomiska påföljder vid överträdelse.

Meningen är att straffpåföljder ska tillämpas på finansmarknaden vid de allvarligaste överträdelserna medan administrativa påföljder tillämpas vid mindre överträdelser. Detta gäller också sådana gärningar för vilka både administrativa och straffrättsliga påföljder har bestämts. Enligt 40 § 3 mom. i lagen om Finansinspektionen kan Finansinspektionen påföra en påföljdsavgift under förutsättning att ärendet betraktat som en helhet inte ger anledning till strängare åtgärder. Även om en gärning eller en försummelse kan bedömas uppfylla rekvisiten för något annat än grovt brott enligt 51 kap. i strafflagen kan Finansinspektionen påföra en påföljdsavgift och avstå från att anmäla ärendet till förundersökningsmyndigheten, men då ska gärningen eller försummelsen med hänsyn till dess menlighet, gärningsmannens skuld sådan den framgår av gärningen, den vinning som erhållits och övriga omständigheter i anslutning till gärningen eller försummelsen anses vara ringa bedömd som en helhet.

Förutom om det gäller ringa gärningar ska Finansinspektionen i princip anmäla en sådan misstänkt gärning eller försummelse som kan medföra en straffpåföljd till förundersökningsmyndigheten. För ringa kriminaliserade gärningar eller sådana gärningar för vilka någon straffpåföljd inte ens har bestämts kan

Finansinspektionen själv bestämma en administrativ påföljd. Påföljdsavgifter på över en miljon euro påförs dock av marknadsdomstolen på framställning av Finansinspektionen.

2.2.3 Värdepappersmarknadslagen

Bestämmelserna om marknadsmissbruk i värdepappersmarknadslagen (746/2012) bygger på direktivet om marknadsmissbruk som genomfördes 2005 och på kommissionens definitionsdirektiv, direktiv om investeringsrekommendationer och tredje direktiv samt på kommissionens återköpsförordning. Kommissionen utfärdade i oktober 2011 ett förslag till förordning om marknadsmissbruk som, när det träder i kraft, kommer att medföra ändringar i bestämmelserna i värdepappersmarknadslagen. Till en viss del har innehållet i förordningen föregripits. Regleringens tillämpningsområde har utvidgats så att det omfattar inte bara värdepapper och vissa derivatavtal utan också mera allmänt finansiella instrument, däribland sådana finansiella instrument som är föremål för handel på multilaterala handelsplattformar i Finland.

Syftet med bestämmelserna om marknadsmissbruk i värdepappersmarknadslagen är att säkerställa värdepappersmarknadens tillförlitlighet och stärka investerarnas förtroende för marknaden.

Skyldighet att offentliggöra uppgifter som påverkar värdet på ett värdepapper

Enligt 6 kap. 4 § i värdepappersmarknadslagen ska emittenten av värdepapper som är föremål för handel på en reglerad marknad utan obefogat dröjsmål offentliggöra alla de beslut och de omständigheter rörande emittenten och dess verksamhet som väsentligt kan påverka värdet av värdepapperen i fråga. Enligt 6 kap. 9 § gäller motsvarande skyldighet en emittent vars värdepapper på dennes ansökan har tagits upp till handel på en multilateral handelsplattform i Finland.

Bestämmelser om marknadsmissbruk

Bestämmelserna om marknadsmissbruk i 14 kap. i värdepappersmarknadslagen tillämpas på finansiella instrument som är föremål

för handel på en reglerad marknad eller multilateral handelsplattform i Finland och på finansiella instrument vars värde bestäms på basis av de finansiella instrumenten i fråga.

I 14 kap. 2 § föreskrivs om utnyttjande och röjande av insiderinformation. Enligt 1 mom. får den som äger finansiella instrument eller som på grund av sin ställning, sin befattning eller sina uppgifter har fått insiderinformation inte utnyttja informationen genom att för egen eller någon annans räkning direkt eller indirekt förvärva eller avyttra finansiella instrument som informationen avser eller direkt eller indirekt ge någon råd om förvärv eller avyttring av sådana finansiella instrument. Bestämmelsen tillämpas också på personer som har fått insiderinformation genom brottslig verksamhet. Enligt 2 mom. får insiderinformation inte röjas för någon annan, om det inte sker som ett normalt led i arbete, yrke eller åligganden för den som röjer informationen.

I 14 kap. 3 § i värdepappersmarknadslagen förbjuds marknadsmanipulation. Enligt 1 mom. får marknaden för finansiella instrument inte manipuleras. I 2 mom. definieras marknadsmanipulation. Med marknadsmanipulation avses vilseledande köp- eller säljbud, skentransaktioner och andra svikliga förfaringsätt som gäller finansiella instrument. Med marknadsmanipulation avses vidare transaktioner och andra åtgärder som kan ge falsk eller vilseledande information om utbud, efterfrågan eller pris på finansiella instrument samt transaktioner och andra åtgärder genom vilka en eller flera personer i samarbete låser fast priset på finansiella instrument vid en onormal eller konstlad nivå. Dessutom avses med marknadsmanipulation offentliggörande eller annan spridning av falsk eller vilseledande information om finansiella instrument, om den som offentliggör eller sprider informationen visste eller borde ha vetat att informationen är falsk eller vilseledande.

I 14 kap. 5 § föreskrivs om skyldigheten att anmäla marknadsmissbruk till Finansinspektionen. Om en finländsk tillhandahållare av investeringstjänster eller en i Finland etablerad filial till en utländsk tillhandahållare av investeringstjänster har skäl att misstänka att en affärstransaktion som avser finansiella in-

strument kan vara förenad med utnyttjande av insiderinformation eller marknadsmanipulation som strider mot 14 kap. i värdepappersmarknadslagen eller mot 51 kap. i strafflagen ska tillhandahållaren utan dröjsmål underrätta Finansinspektionen om detta. Om en anställd hos den som tillhandahåller investeringstjänster har skäl att misstänka att en affärstransaktion som avser finansiella instrument kan vara förenad med utnyttjande av insiderinformation eller marknadsmanipulation som strider mot detta kapitel eller mot 51 kap. i strafflagen, ska den anställda utan dröjsmål underrätta tillhandahållaren om detta.

2.2.4 Konkurrenslag

Utrednings- och verkställandebefogenheter

En näringsidkare och en sammanslutning av näringsidkare är enligt 33 § i konkurrenslagen (948/2011) skyldiga att på uppmaning av Konkurrens- och konsumentverket ge verket alla de uppgifter och handlingar som behövs för utredning av en konkurrensbegränsnings innehåll, ändamål och verkningar samt för utredning av konkurrensförhållandena och för bedömning av ett företagsförvärv som avses i lagens 4 kap.

Om det är nödvändigt för att samla in uppgifter om föremålet för en utredning har enligt 34 § i konkurrenslagen Konkurrens- och konsumentverket rätt att kalla in och höra en företrädare för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare eller någon annan som av grundad anledning kan misstänkas ha varit aktiv vid genomförandet av en konkurrensbegränsning. Konkurrens- och konsumentverket får protokollföra de svar som det får. Bestämmelser om hörande finns i förvaltningslagen. Enligt 38 § 3 mom. kan en näringsidkare som besvarar de frågor som Konkurrens- och konsumentverket ställt inte åläggas att erkänna att han eller hon gjort sig skyldig till ett brott mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Om inkallelsen inte följs kan inte någon administrativ påföljd bestämmas. Inte heller får inkallelsen av en fysisk person förenas med vite.

Enligt 35 § i konkurrenslagen har behöriga tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket och regionförvaltningsverket rätt att förrätta inspektioner av de affärs- och lagerlokaler, markområden och fordon som en näringsidkare har i sin besittning för att övervaka att konkurrenslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs samt för att bedöma företagsförvärv som avses i 4 kap. Konkurrens- och konsumentverket är skyldigt att på begäran av Europeiska kommissionen förrätta inspektioner så som bestäms i Europeiska unionens rättsakter.

För att utöva tillsyn över efterlevnaden av konkurrenslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den har enligt 36 § i lagen Konkurrens- och konsumentverkets och regionförvaltningsverkets tjänstemän rätt att förrätta inspektioner också i andra lokaler än sådana som avses i 35 § om det finns grundad anledning att misstänka att där förvaras bokföring eller andra handlingar som har samband med affärsverksamheten och föremålet för inspektionen och som kan ha betydelse för att ett allvarligt brott mot 5 eller 7 § eller artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska kunna bevisas. Inspektionen kan således riktas även mot lokaler som omfattas av hemfriden. Konkurrens- och konsumentverket ska i förväg inhämta tillstånd hos marknadsdomstolen till en sådan inspektion som avses i 36 §.

Enligt 37 § har de tjänstemän som förrättar inspektion rätt att granska och ta kopior av näringsidkarnas och sammanslutningarnas affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar och andra handlingar och data som kan ha betydelse för tillsynen över att lagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs. De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att av samtliga företrädare för och anställda hos näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare kräva utredningar av fakta och handlingar som har samband med föremålet för och ändamålet med inspektionen och protokollföra de svar som de får. De tjänstemän som förrättar inspektion har också rätt att försegla lokaler eller bokföring och handlingar och data så länge och i den omfattning detta behövs för inspektionen. Vid förrättande av inspektion i

andra lokaler än de som avses i 35 § har tjänstemännen inte befogenhet att kräva ovan nämnda utredningar om fakta och handlingar och inte heller rätt att försegla lokaler. Europeiska kommissionen, Konkurrens- och konsumentverket och regionförvaltningsverken kan vid inspektioner biträdas av andra personer som de har bemyndigat därtill. Europeiska kommissionen, Konkurrens- och konsumentverket och regionförvaltningsverken kan vid inspektioner biträdas av andra personer som de har bemyndigat därtill.

Myndigheternas rätt till informationsutbyte

Enligt 39 § i konkurrenslagen har Konkurrens- och konsumentverket rätt att utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) lämna ut en sådan sekretessbelagd handling som verket fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt konkurrenslagen till Finansinspektionen, Energimyndigheten och Kommunikationsverket, om det är nödvändigt för skötseln av dessa uppgifter.

Bestämmelser om utlämnande av sekretessbelagda handlingar som innehas av Konkurrens- och konsumentverket till en utländsk konkurrensmyndighet finns i 30 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Påföljder

Enligt 12 § i konkurrenslagen ska en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare åläggas att betala en påföljdsavgift, om inte förfarandet ska anses vara obetydligt eller om det annars anses omotiverat att bestämma en påföljdsavgift för att trygga konkurrensen. Påföljdsavgift kan bestämmas också för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare till vilken den näringsverksamhet som var delaktig i överträdelsen har övergått till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang. Påföljdsavgiften bestäms av marknadsdomstolen på framställning av Konkurrens- och konsumentverket.

Beloppet av en påföljdsavgift som åläggs med stöd av konkurrenslagen får för var och

en av de näringsidkare eller sammanslutningar av dessa som varit delaktiga i konkurrensbegränsningen vara högst 10 procent av omsättningen för det år näringsidkaren senast var delaktig i överträdelsen. Påföljdsavgiftens belopp baserar sig på en helhetsbedömning där hänsyn tas till överträdelsens art och omfattning, det klandervärda i överträdelsen samt varaktigheten. En allmän domstol kan dessutom ålägga näringsidkaren skadeståndsskyldighet. En näringsidkare har även möjlighet att få nedsättning av påföljdsavgiften eller att bli befriad från den om näringsidkaren har bistått konkurrensmyndigheten i utredningarna på det sätt som anges i konkurrenslagen.

För närvarande kan straffrättsliga påföljder inte utdömas för överträdelse av konkurrenslagen. Inom ramen för regeringsprogrammet utreds som bäst möjligheterna att döma dem som gjort sig skyldiga till kartellfall till personligt straffrättsligt ansvar. Den senaste tidens utveckling har lett till att ett flertal länder har kriminaliserat kartellerna.

2.2.5 Strafflagen

I 51 kap. i strafflagen (39/1889) finns bestämmelser om värdepappersmarknadsbrott. Straffrättsliga bestämmelser rörande finansmarknaden finns i de olika sektorslagarna om finansmarknaden och i 51 kap. i strafflagen.

I sektorslagarna finns bestämmelser om straff på högst ett år.

Bestämmelserna om värdepappersmarknadsbrott i strafflagens 51 kap. omfattar bestämmelser om straff för missbruk av insiderinformation, marknadsmanipulation, informationsbrott som gäller värdepappersmarknaden och juridiska personers straffansvar.

Informationsbrott som gäller värdepappersmarknaden

Enligt 51 kap. 5 § i strafflagen ska den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet vid marknadsföring eller omsättning av finansiella instrument i samband med näringsverksamhet lämnar osanna eller vilseledande uppgifter om de finansiella instrumenten, el-

ler underlåter att på behörigt sätt ge information som enligt värdepappersmarknadslagen ska ges i samband med värdepapper och som är ägnad att väsentligt påverka värdepapprens värde, eller som fullgör sin informationsskyldighet enligt värdepappersmarknadslagen och därvid lämnar osanna eller vilseledande uppgifter om värdepapperen dömas för *informationsbrott som gäller värdepappersmarknaden* till böter eller fängelse i högst två år.

Missbruk av insiderinformation och marknadsmanipulation

Bestämmelserna om insiderinformation och grov insiderinformation i 51 kap. 1 och 2 § i strafflagen och bestämmelserna om marknadsmanipulation och grov marknadsmanipulation i 3 och 4 § tillämpas på finansiella instrument som är föremål för handel på en reglerad marknad eller på en multilateral handelsplattform i Finland.

Enligt 51 kap. 1 § ska den som för att bereda sig eller någon annan ekonomisk vinning uppsåtligen eller av grov oaktsamhet utnyttjar insiderinformation som har samband med finansiella instrument genom att för egen eller för någon annans räkning avyttra eller förvärva sådana finansiella instrument, eller genom att direkt eller indirekt råda någon om förvärvet eller avyttringen av sådana finansiella instrument för missbruk av insiderinformation dömas till böter eller fängelse i högst två år. I strafflagens 51 kap. 2 § föreskrivs om grovt missbruk av insiderinformation. Maximistraflet för grovt *missbruk av insiderinformation* är 4 års fängelse. Också försök till missbruk av insiderinformation är straffbart.

Enligt 51 kap 3 § i strafflagen ska den som för att bereda sig eller någon annan ekonomisk vinning manipulerar marknaden för finansiella instrument dömas för marknadsmanipulation till böter eller fängelse i högst två år. I strafflagens 51 kap. 4 § föreskrivs om grov *marknadsmanipulation*. Maximistraflet för grov marknadsmanipulation är 4 års fängelse.

2.3 Europeiska unionens lagstiftning

2.3.1 Europaparlamentets och rådets förordning om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi (REMIT-förordningen).

Syfte

Syftet med REMIT-förordningen är att se till att konsumenterna och andra aktörer på grossistmarknaderna för energi har förtroende för el- och gasmarknadernas integritet, att de priser som sätts på grossistmarknaderna för energi återspeglar en sund och konkurrenskraftig växelverkan mellan tillgång och efterfrågan och ingen vinning kan göras med hjälp av marknadsmissbruk. Förordningen syftar vidare till att främja öppen och rättvis konkurrens på grossistmarknaderna för energi till förmån för slutkonsumenterna av energi.

Tillämpningsområde

REMIT-förordningen tillämpas på handeln med grossistenergi produkter. Förordningen omfattar för det första avtal som rör försörjning av el eller naturgas om leveransen sker i Europeiska unionen, för det andra derivat som rör el eller naturgas som produceras, handlas eller levereras i unionen och för det tredje på avtal och derivat som rör transport av el eller naturgas i unionen.

Förordningens bestämmelser om marknadsmissbruk tillämpas inte på finansiella instrument som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan (marknadsmissbruk). Förordningen tillämpas i princip inte heller på avtal om försörjning och distribution av el eller naturgas till slutkonsumenter. Däremot tillämpas förordningen på avtal om försörjning och distribution av el eller naturgas till slutkonsumenter hos vilka den sammanlagda förbrukningskapaciteten på marknadsområdet i anläggningar under deras kontroll är minst 600 gigawattimmar (600 miljoner kilowattimmar) per år.

Skyldighet att offentliggöra insiderinformation, förbud mot att utnyttja insiderinformation och förbud mot marknadsmanipulation

I artikel 3 i förordningen föreskrivs om förbud mot insiderhandel. Enligt förordningen är det förbjudet för personer som förfogar över insiderinformation om en grossistenergi produkt att utnyttja denna för att förvärva eller avyttra, eller försöka förvärva eller avyttra, grossistenergi produkter som omfattas av denna information, för egen eller annans räkning, direkt eller indirekt. Det är likaså förbjudet att röja sådan information till annan person, utom i fall då röjandet sker som ett normalt led i fullgörande av tjänst, verksamhet eller åligganden, och att på grundval av sådan insiderinformation föreslå eller förmå någon annan person att förvärva eller avyttra grossistenergi produkter som omfattas av informationen. Förbudet mot att utnyttja insiderinformation omfattar personer i ett företags administrations-, lednings- eller kontrollorgan samt personer som innehar aktier i ett företag eller som har tillgång till informationen i sin anställning, i sin verksamhet eller under sina åligganden eller har fått tillgång till informationen genom brottslig verksamhet eller vet, eller borde veta, att informationen är insiderinformation.

I artikel 4 föreskrivs om skyldighet att offentliggöra insiderinformation. Marknadsaktörerna ska i god tid och effektivt offentliggöra insiderinformation som de har om verksamheten eller anläggningarna som den berörda marknadsaktören, eller moderbolaget eller anknutet företag, äger eller kontrollerar eller för vilken marknadsaktören eller företaget har driftsansvar, antingen fullständigt eller delvis. Skyldigheten att offentliggöra gäller uppgifter om anläggningarnas kapacitet och användning att producera, lagra, förbruka eller överföra el eller naturgas eller om LNG-anläggningars kapacitet och användning, däribland anläggningarnas planerade eller oplanerade driftstopp. Enligt förordningen får en marknadsaktör dock på eget ansvar undantagsvis skjuta upp offentliggörandet av insiderinformationen, i syfte att inte skada sina egna legitima intressen, under förutsättning att det inte är sannolikt att den uteblivna informationen vilseleder allmänhe-

ten, samt att marknadsaktören kan säkerställa att informationen förblir konfidentiell och att han inte fattar beslut om handel med grossistenergiprodukter grundat på informationen. I ett sådant fall ska marknadsaktören utan dröjsmål överlämna informationen i fråga tillsammans med en motivering till varför offentliggörandet dröjt, till byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter och till den berörda nationella tillsynsmyndigheten.

Artikel 5 innehåller ett förbud mot otillbörlig marknadspåverkan och försök därtill på grossistmarknaderna för energi.

I artikel 2.1 definieras vad som avses med insiderinformation. Enligt förordningen är insiderinformation information av specifik natur som inte har offentliggjorts, som direkt eller indirekt rör en eller flera grossistenergiprodukter och som, om den skulle offentliggöras, sannolikt skulle ha en väsentlig påverkan på priserna för dessa grossistenergiprodukter.

I artikel 2.2 och 2.3 definieras otillbörlig marknadspåverkan och försök till otillbörlig marknadspåverkan.

Enligt artikel 2.2 avses med otillbörlig marknadspåverkan utförande av en transaktion eller en handelsorder för grossistenergiprodukter som ger eller kan förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris på grossistenergiprodukter eller som genom en persons agerande eller fleras samarbete låser fast priset eller försöker låsa fast priset på en eller flera grossistenergiprodukter vid en konstlad nivå eller där falska förespeglingar, försök till sådana eller till andra slag av vilseledande eller manipulationer utnyttjas, vilka ger eller kan förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgången, efterfrågan eller priset på grossistenergiprodukter. Med otillbörlig marknadspåverkan avses enligt förordningen också spridning av information genom medierna, inklusive internet, eller på annat sätt som ger eller kan förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgången, efterfrågan eller priset på grossistenergiprodukter, även spridning av rykten och falska eller vilseledande nyheter, om personen som spred informationen insåg eller borde ha insett att den var falsk eller vilseledande.

Med försök till otillbörlig marknadspåverkan avses enligt artikel 2.3 utförande av en transaktion eller utfärdande av en handelsorder eller vidtagande av någon annan åtgärd som rör en grossistenergiprodukt i syfte att ge falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris på grossistenergiprodukter eller låsa fast priset på en eller flera grossistenergiprodukter vid en konstlad nivå eller utnyttja falska förespeglingar eller andra slag av vilseledande eller manipulationer, vilka ger eller kan förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgången, efterfrågan eller priset på grossistenergiprodukter. Enligt förordningen avses med försök till otillbörlig marknadspåverkan även spridning genom medierna, inklusive internet, eller på annat sätt av information i syfte att ge falska eller vilseledande signaler om tillgången, efterfrågan eller priset på grossistenergiprodukter.

I artikel 6.1 ges kommissionen befogenhet att anta delegerade akter för att anpassa definitionerna i artikel 2 av insiderinformation, otillbörlig marknadspåverkan, försök till otillbörlig marknadspåverkan och förbrukningskapacitet i syfte att säkerställa överensstämmelse med annan relevant unionslagstiftning inom områdena finansiella tjänster och energi och uppdatera dessa definitioner enbart i syfte att ta hänsyn till den kommande utvecklingen på grossistmarknaderna för energi. De delegerade akterna ska enligt förordningen beakta de specifika förhållanden som råder på grossistmarknaderna för energi, inklusive vad som är utmärkande för el- och gasmarknaderna, och växelverkan mellan produktmarknaderna och derivatmarknaderna. Dessutom ska de delegerade akterna beakta möjligheten till påverkan över gränserna, mellan el- och gasmarknader och över produktmarknaderna och derivatmarknaderna.

Registrering av marknadsaktörer och rapportering av transaktioner

Inom det tillsynssystem som i och med förordningen byggs upp för att upptäcka marknadsmissbruk övervakas grossistmarknaderna för energi på EU-nivå. Ansvarig för övervakningen är byrån för samarbete mellan

energitillsynsmyndigheter, som i enlighet med artikel 8 samlar in uppgifter om marknadsaktörernas transaktioner på grossistmarknaderna. Marknadsaktörerna svarar för att uppgifterna lämnas till byrån. Med hjälp av särskilda genomförandeakter som kommissionen utfärdar definieras närmare vilka avtal och handelsorder marknadsaktörernas skyldighet att lämna uppgifter gäller och när och i vilken form uppgifterna ska lämnas till byrån. Skyldigheten att rapportera transaktioner börjar sex månader efter det att kommissionen har utfärdat genomförandeakterna om förordningen. Förordningen ger även nationella tillsynsmyndigheter möjlighet att övervaka handeln med grossistenergiprodukter på nationell nivå.

I artikel 9 i förordningen krävs att marknadsaktörer som utför transaktioner som måste rapporteras till byrån ska registrera sig hos en nationell tillsynsmyndighet. Denna tillsynsmyndighet är den nationella tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där marknadsaktörerna är etablerade eller bosatta, eller, om de inte är etablerade eller bosatta i unionen, i en medlemsstat där de är verksamma. Medlemsstatens nationella tillsynsmyndighet ska upprätta ett nationellt register över marknadsaktörer. De nationella tillsynsmyndigheterna ska överlämna uppgifterna om de registrerade marknadsaktörerna till byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter som utifrån dem upprättar ett europeiskt register över marknadsaktörer. Registrering av marknadskrafterna enligt förordningen betraktas inte som en koncession för vilken den nationella tillsynsmyndigheten bör granska marknadsaktörens förutsättningar att bedriva verksamhet på grossistmarknaderna för el eller naturgas. De nationella tillsynsmyndigheterna ska inleda registreringen av marknadskrafter senast tre månader från det datum då kommissionen har utfärdat genomförandeakterna.

Utredning och verkställighet samt myndighetssamarbete

Förordningen förutsätter samarbete på unionsnivå och på nationell nivå när det gäller övervakning av marknaderna och utredning av missbruk. Om byrån för samarbete mellan

energitillsynsmyndigheter på grundval av sin marknadsövervakning misstänker att en överträdelse av förordningen har skett har den med stöd av artikel 16 rätt att begära att nationella tillsynsmyndigheter ska lämna uppgifter om överträdelsen och att den nationella tillsynsmyndigheten ska utreda fallet. Om den eventuella överträdelsen har gränsöverskridande effekter kan byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter inrätta och samordna en utredningsgrupp med representanter för de berörda nationella tillsynsmyndigheterna. Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter kan vidare vid behov begära att också representanter för den behöriga finansmyndigheten eller andra berörda myndigheter i en eller flera medlemsstater deltar i utredningsgruppen. Förordningen fastställer att de nationella tillsynsmyndigheterna ska samarbeta både med varandra och med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

Förordningen ålägger de nationella tillsynsmyndigheterna att underrätta andra myndigheter om missbruk som de upptäckt. En nationell tillsynsmyndighet som misstänker att en överträdelse enligt förordningen har inträffat ska underrätta byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter. Den nationella tillsynsmyndigheten ska dessutom också underrätta den behöriga finansmyndigheten i sin medlemsstat och byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter om den har skäl att misstänka att handlingar har utförts på grossistmarknaderna för energi som utgör marknadsmissbruk enligt direktivet om marknadsmissbruk och som påverkar finansiella instrument som omfattas av artikel 9 i direktivet. Den nationella energitillsynsmyndigheten ska vidare underrätta den behöriga konkurrensmyndigheten i sin medlemsstat, kommissionen och byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter om den har rimliga skäl att misstänka att handlingar som strider mot konkurrensrätten har utförts på grossistmarknaderna för energi.

Utrednings- och verkställandebefogenheter

Enligt förordningen ska medlemsstaterna se till att deras nationella tillsynsmyndigheter har de utrednings- och verkställandebefogen-

heter som behövs för att övervaka att förbudet i artiklarna 3 och 5 följs och skyldigheten i artikel 4 uppfylls. Dessa befogenheter får enligt förordningen utövas direkt, i samarbete med andra myndigheter eller efter ansökan till de behöriga rättsliga myndigheterna.

Vid behov ska den nationella tillsynsmyndigheten kunna utöva sina utredningsbefogenheter i samarbete med organiserade marknader, ordermatchningssystem eller andra personer som yrkesmässigt utför transaktioner i enlighet med artikel 8.4 d.

Enligt förordningen ska utredningsbefogenheterna och verkställandebefogenheterna begränsas till syftet med utredningen. De ska utövas i överensstämmelse med nationell lagstiftning och omfatta rätten att a) få tillgång till varje dokument i vilken form som helst och få en kopia på det, b) begära upplysningar av vem som helst, även av de personer som efter varandra verkar för att vidarebefordra order eller utföra de berörda operationerna samt deras huvudmän, och, om nödvändigt, rätten att kalla en person eller en huvudman till förhör, c) utföra inspektioner på plats, d) begära befintliga register över tele- och datatrafik, e) begära att ett agerande som strider mot bestämmelser som fastställts i enlighet med denna förordning eller delegerade akter eller genomförandeakter som antagits på grundval av denna förordning upphör, f) begära att tillgångar fryses eller beläggs med kvarstad och g) begära att en domstol eller en behörig myndighet utfärdar tillfälligt förbud mot utövande av yrkesverksamhet.

Skyldighet att anmäla misstänkta överträdelser

Artikel 15 i förordningen innehåller skyldigheter för personer som yrkesmässigt utför transaktioner som rör grossistenergiprodukter. Dessa personer ska utan dröjsmål meddela den nationella tillsynsmyndigheten om de har rimliga skäl att misstänka att en transaktion kan utgöra en överträdelse av artiklarna 3 eller 5. Dessutom ska dessa personer inrätta och underhålla effektiva system och förfaranden för att identifiera överträdelser av artiklarna 3 eller 5.

Sanktioner

Enligt artikel 18 ska medlemsstaterna införa bestämmelser om sanktioner som ska tillämpas vid överträdelser av REMIT-förordningen och vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att de tillämpas. De föreskrivna sanktionerna ska vara effektiva, avskräckande och proportionerliga. De ska även återspegla överträdelsernas art, varaktighet och allvarlighetsgrad, den skada som åsamkats konsumenterna och de vinster som aktörerna hade kunnat uppnå genom att handla med insiderinformationen eller genom den otillbörliga marknadspåverkan.

Medlemsstaterna ska vidare se till att den nationella tillsynsmyndigheten får offentliggöra åtgärder som vidtagits och sanktioner som tillämpats angående överträdelser av denna förordning under förutsättning att ett sådant offentliggörande inte skulle åsamka de berörda parterna oproportionerligt stora skador.

Enligt punkt 31 i förordningens inledningsavsnitt är det viktigt att sanktionerna för överträdelser av denna förordning är proportionerliga, effektiva och avskräckande och återspeglar överträdelsernas allvarlighetsgrad, den skada som åsamkats konsumenterna och de vinster som aktörerna hade kunnat uppnå genom att handla med insiderinformationen eller genom den otillbörliga marknadspåverkan. Sanktionerna bör tillämpas enligt nationell lagstiftning. Med tanke på hur handel med el- och naturgasderivat och handel med konkret el och naturgas växelverkar bör enligt inledningsavsnittet sanktionerna för överträdelser av denna förordning motsvara de sanktioner som medlemsstaterna antog i och med genomförandet av direktivet om marknadsmissbruk.

2.3.2 Rättsakter som gäller finansmarknaderna

Europaparlamentets och rådets direktiv om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan (marknadsmissbruk-direktivet)

I Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/6/EG om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan (MAD-direktivet) fast-

ställs de allmänna principerna för bekämpning av marknadsmissbruk.

Enligt artiklarna 2—4 ska medlemsstaterna förbjuda fysiska och juridiska personer som förfogar över insiderinformation att utnyttja den. Enligt artikel 5 ska också otillbörlig marknadspåverkan förbjudas.

Artikel 6.1 och 6.2 föreskriver att medlemsstaterna ska se till att emittenter av finansiella instrument så snabbt som möjligt informerar allmänheten om insiderinformation som direkt berör dessa emittenter. En emittent får dock på eget ansvar skjuta upp offentliggörandet av insiderinformationen i syfte att inte skada sina egna legitima intressen, under förutsättning att det inte är sannolikt att den uteblivna informationen vilseleder allmänheten och att emittenten kan säkerställa att informationen förblir konfidentiell. Medlemsstaterna får kräva att en emittent utan dröjsmål informerar den behöriga myndigheten om beslutet att uppskjuta offentliggörandet av insiderinformationen.

Enligt artikel 6.9 ska värdepappersförmedlare utan dröjsmål meddela den behöriga myndigheten om de har skäl att misstänka att en transaktion utgör insiderhandel eller otillbörlig marknadspåverkan.

Enligt artikel 12 ska den behöriga myndigheten få alla tillsyns- och utredningsbefogenheter som den behöver för att utföra sina uppgifter. Myndigheten kan utöva dessa befogenheter direkt, i samarbete med andra myndigheter eller med marknadsföretagen, på eget ansvar genom delegering till sådana myndigheter eller till marknadsföretagen, eller efter ansökan till de behöriga rättsliga myndigheterna.

Befogenheterna utövas i enlighet med nationell lagstiftning och enligt punkt 2 i artikeln omfattar de åtminstone rätten att a) få tillgång till varje dokument i vilken form som helst och få en kopia på det, b) begära upplysningar av vem som helst, även av de personer som efter varandra verkar för att vidarebefordra order eller utföra de berörda operationerna samt deras huvudmän och om nödvändigt kalla en person till förhör, c) utföra inspektioner på plats, d) infordra befintliga uppgifter om tele- och datatrafik, e) kräva att ett agerande som strider mot bestämmelser som fastställts i enlighet med direkti-

vet upphör, f) tillfälligt avbryta handeln med de berörda finansiella instrumenten, g) begära att tillgångar fryses och/eller beläggs med kvarstad, och h) begära tillfälligt förbud mot utövande av yrkesverksamhet.

Enligt artikel 14 ska medlemsstaterna, utan att det påverkar deras rätt att föreskriva straffrättsliga påföljder, i enlighet med sin nationella lagstiftning säkerställa att lämpliga administrativa åtgärder kan vidtas eller lämpliga administrativa påföljder kan beslutas beträffande de personer som är ansvariga för att de bestämmelser som antagits enligt direktivet inte har följts. Medlemsstaterna ska säkerställa att sådana åtgärder är effektiva, proportionerliga och avskräckande.

Europaparlamentets och rådets förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (EMIR-förordningen)

Europaparlamentet och rådet antog den 4 juli 2012 förordning (EU) nr 648/2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (EMIR-förordningen). Förordningens centrala syfte är att öka informationen om alla derivatkontrakt och förbättra riskhanteringen framför allt när det gäller OTC-derivat.

I EMIR-förordningen föreskrivs krav för clearing och bilateral riskhantering för OTC-derivatkontrakt, rapporteringskrav för derivatkontrakt och enhetliga krav för centrala motparter och transaktionsregisters verksamhet.

Förordningen tillämpas på centrala motparter och deras clearingmedlemmar, finansiella motparter och transaktionsregister samt i tillämpliga delar på icke-finansiella motparter och handelsplatser.

I artikel 2.8 i förordningen definieras finansiell motpart. Med en finansiell motpart avses ett värdepappersföretag, kreditinstitut, skadeförsäkringsföretag, livförsäkringsföretag, återförsäkringsföretag, fondföretag och dess förvaltningsbolag, tjänstepensionsinstitut och en alternativ investeringsfond.

I artikel 2.9 definieras icke-finansiell motpart. Med en icke-finansiell motpart avses ett annat företag än en central motpart eller en finansiell motpart, vilket innebär att ett mycket stort antal företag omfattas av defini-

tionen på icke-finansiella motparter. Antalet icke-finansiella motparter begränsas dock av de tröskelvärden fastställda av Europeiska värdepappersmarknadsmyndigheten som avses i artikel 10.4.

Enligt artikel 9 ska motparter och centrala motparter se till att uppgifter om varje derivatkontrakt som de har ingått och varje ändring av kontraktet rapporteras in till ett transaktionsregister som registrerats i enlighet med artikel 55. Uppgifterna ska rapporteras in senast den första arbetsdagen efter varje ingående, ändring eller avslutande av kontraktet.

I artikel 80 föreskrivs om skyddande och registrering av uppgifterna i ett transaktionsregister. Ett transaktionsregister ska registrera de uppgifter det får om derivatkontrakt och bevara dem minst 10 år efter det att kontraktet löpt ut.

Enligt artikel 81.3 ska transaktionsregistret lämna byrån för samarbete mellan tillsynsmyndigheter de uppgifter den behöver för att fullgöra sitt uppdrag.

Artikel 83 föreskriver om tystnadsplikt gällande dem som har mottagit uppgifter med stöd av förordningen. Tystnadsplikten hindrar dock inte att uppgifter överlämnas till en annan person eller myndighet om det är fråga om fall som påverkas av straff- eller skatterättsliga bestämmelser eller av förordningen. Enligt artikel 84 ska behöriga myndigheter, Europeiska värdepappersmarknadsmyndigheten och andra relevanta myndigheter utan dröjsmål förse varandra med den information som krävs för att de ska kunna fullgöra sina uppgifter.

Europaparlamentets och rådets direktiv om marknader för finansiella instrument (finansmarknadsdirektivet)

I Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG om marknader för finansiella instrument (MiFID-direktivet) föreskrivs om skyldighet för dem som tillhandahåller investeringstjänster att rapportera transaktioner.

Enligt artikel 25.2 i direktivet ska medlemsstaterna kräva att värdepappersföretagen under minst fem års tid håller relevanta uppgifter om samtliga transaktioner med finansiella instrument som de har utfört, såväl för

egen räkning som för en kunds räkning, tillgängliga för den behöriga myndigheten.

Enligt artikel 25.3 ska medlemsstaterna kräva att värdepappersföretag som utför transaktioner med något slag av finansiellt instrument som upptagits till handel på en reglerad marknad så snart som möjligt och senast vid slutet av följande arbetsdag lämna uppgifter om dessa transaktioner till den behöriga myndigheten. Detta krav ska gälla oavsett om transaktionen utfördes på en reglerad marknad eller inte. De behöriga myndigheterna ska i enlighet med artikel 58 vidta nödvändiga arrangemang i syfte att säkerställa att den behöriga myndigheten för den mest relevanta marknaden i termer av likviditet för dessa finansiella instrument också mottar denna information.

Förslag till ändring av MiFID-direktivet, till direktiv om straffrättsliga påföljder för insiderhandeln och otillbörlig marknadspåverkan samt till förordning om insiderhandeln och otillbörlig marknadspåverkan

År 2011 presenterade kommissionen ett förslag till omarbetning av direktivet om marknader för finansiella instrument (MiFID II-direktivförslag) (U 63/2011 rd). Syftet med förslaget är framför allt att öka konkurrensen och trygga den slutliga investerarens intressen. De viktigaste ändringsförslagen gäller handel med finansiella instrument på nya marknadsplatser, möjligheterna för små och medelstora företag att få tillträde till kapitalmarknaderna, ökad insyn på finansmarknaderna, förstärkning av tillsynsmyndigheternas ställning och befogenheter och förbättrad övervakning och transparens på marknaderna för råvaruderivat. De administrativa påföljder som ingår i förslaget motsvarar de övriga lagstiftningsprojekt som diskuteras inom finansmarknadssektorn och de har ytterligare harmoniserats under förhandlingarnas gång.

Behandlingen av direktivförslaget pågår fortfarande i trepartsförhandlingar mellan Europaparlamentet, kommissionen och rådet. Förslaget kommer dock sannolikt att antas före valet till Europaparlamentet 2014.

År 2011 lades ett förslag till direktiv om straffrättsliga påföljder för insiderhandel och

otillbörlig marknadspåverkan fram (U 58/2011) samtidigt med ett förslag till förordning om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan (MAR-förordningen) (U 59/2011). Syftet med förslagen är att råda bot på de brister som har upptäckts i det nuvarande systemet. Direktivförslaget gäller straffrättsliga minimiregler för de allra allvarligaste gärningarna som gäller marknadsmissbruk. Finlands gällande lagstiftning täcker redan i stor utsträckning de gärningar som avses i direktivförslaget.

Syftet med förslaget till förordning om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan är att öka marknadsintegriteten och förbättra investerarskyddet samt att effektivisera de administrativa påföljderna för marknadsmissbruk. Förslaget, om det antas, påverkar den nationella lagstiftningen på så sätt att tillämpningsområdet för bestämmelserna om marknadsmissbruk delvis utvidgas i synnerhet i fråga om nya marknadsplatser och finansiella instrument samt spotavtal avseende råvaror som inte är grossistenergi produkter.

Förhandlingarna både i fråga om MiFID II-direktivförslaget och MAR-förordningen pågår fortfarande delvis på grund av att tillämpningsområdet för MAR-förordningen är beroende av den förordning som utfärdats i samband med MiFID II-direktivförslaget och den definition av finansiella instrument som förordningen innehåller.

2.4 Vissa andra länders lösningar

Sverige

Den nationella tillsynsmyndigheten i Sverige är Energimyndigheten, som i en nationell särskild lag (SFS 2013:385) givits de befogenheter som förutsatt i REMIT-förordningen att få information, till administrativt hörande av de berörda parterna samt till utförandet av inspektioner på plats. Därutöver har tillsynsmyndigheten rätt att överföra eventuell misstanke om brott till åklagaren för åtalsprövning. Man får överklaga andra beslut av myndigheten än underkastandet av ärenden till åklagaren för åtalsprövning hos en allmän domstol.

Den svenska lagstiftningen innehåller hänvisningar till artiklarna i REMIT-

förordningen om förbud mot insiderhandel, otillbörlig marknadspåverkan och försummelse av rapporteringsskyldigheten (artiklarna 3, 5, 8 och 15). Enligt lagen är överträdelse av förbuden och skyldigheterna i enlighet med dessa artiklar preciserade brott. Beskrivningen av gärningar omfattar en skala från oaktsamhet och lindrigt brott till ett grovt brott. Försök till otillbörlig marknadspåverkan är en straffbar gärning. Beroende på gärningens klandervärdhet kan straffen vara böter eller högst fyra år fängelse.

Danmark

Den nationella tillsynsmyndigheten i Danmark är Energitilsynet. För att fullfölja förpliktelseerna enligt REMIT-förordningen har man i Danmark stiftat en särskild lag om ändring av el- och naturgasmarknadslagen, strafflagen och rättegångslagen (Nr. 642/2013). Lagen innehåller uttryckliga hänvisningar till artiklarna i REMIT-förordningen om förbud mot insiderhandel, otillbörlig marknadspåverkan, offentliggörande av information och försummelse av rapporteringsskyldigheten (artiklarna 3—5, 8, 9 och 15). Därutöver innehåller lagen bestämmelser om offentliggörande av myndigheternas beslut.

Den danska lagstiftningen innehåller den till den nationella tillsynsmyndigheten beviljade behörigheten att höra parterna (även i elektroniskt format) och att utföra inspektioner. Myndigheterna har också möjlighet att få telekommunikationsuppgifter, i fall det är frågan om en misstanke om grovt missbruk av insiderinformation eller grov otillbörlig marknadspåverkan. Ärendet ska överföras till polismyndigheten för undersökning, ifall en misstake om brott har kommit fram i tillsynsmyndighetens undersökningar. Tillsynsmyndighetens beslut får överklagas.

I enlighet med den danska lagstiftningen kan man som straffrättslig påföljd dömas till böter för försummelse av förbuden och förpliktelseerna enligt REMIT-förordningen, ifall strängare straff inte föranleds av annan lagstiftning. Straffen för missbruk av insiderinformation och otillbörlig marknadspåverkan kan vara högst ett och ett halvt år fängelse. Enligt den danska strafflagen har även bolag

bolagsansvar i brott som ansluter sig till missbruk av insiderinformation, otillbörligt marknadspåverkan eller försummelse av rapporteringskyldigheten.

Tyskland

I Tyskland är den nationella tillsynsmyndigheten Bundesnetzagentur, inom vilken det har grundats en ny enhet Markttransparenzstengesetz för att övervaka REMIT-förordningens genomförande. På basis av REMIT-förordningen har det i Tyskland gjorts ändringar i energilagen och i konkurrenslagstiftningen. Den nationella tillsynsmyndighetens befogenheter omfattar rätten att få uppgifter, göra inspektioner i vederbörande bolags lokaler, att få till sitt förfogande telekommunikationsuppgifter, att stämma personer, att be att en domstol påför näringsförbud samt rätten att påföra administrativa straff.

Den tyska lagstiftningen gör det möjligt att använda såväl administrativa som straffrättsliga påföljder. Tillsynsmyndigheten kan i sina egna administrativa undersökningar anlita experter. Myndigheten har omfattande rättigheter att samarbeta med andra myndigheter. Detaljerna för samarbetet definieras genom avtal som har godkänts av det tyska handels- och teknologiministeriet. Till exempel erhållandet av telekommunikationsuppgifter för undersökningarna förutsätter misstanke om att ett brott har betydande konsekvenser eller är märkbar.

Enligt den tyska lagstiftningen kan den nationella tillsynsmyndigheten påföra en aktör som gjort sig skyldig till en REMIT-överträdelse en administrativ påföljdsavgift. I fråga om allvarliga brott är påföljden straffrättsliga böter eller högst fem år fängelse. I samband med undersökningen av allvarliga brott samarbetar den nationella tillsynsmyndigheten med åklagaren. I brottsrekvisitet har man separat tagit i beaktande lindriga överträdelser samt upprepade brott.

Storbritannien

Den nationella tillsynsmyndigheten i Storbritannien är The Office of Gas and Electricity Markets. Lagpropositionen i anknytning

till tillsynen enligt REMIT-förordningen och straffen med anledning av den behandlas för närvarande av parlamentet. Lagstiftningen baserar sig på regleringsdokument utfärdade av regeringen (The Electricity and Gas Regulations 2013 – Market Integrity and Transparency, Enforcement) samt riktlinjerna om genomförandet (Enforcement Guidelines and Penalties Statement for Licence Enforcement under the Gas Act and Electricity Act and the Financial Authority's Guidance on Penalties and Procedures).

I Storbritannien har den nationella tillsynsmyndigheten getts omfattande, självständiga befogenheter att främja REMIT-förordningens genomförande. Myndigheten har rätt att självständigt fatta beslut om införandet av undersökningar på basis av en misstanke om överträdelse. Myndigheten har rätt att få uppgifter av berörda parter, att utföra inspektioner i de berörda parternas affärslokaler samt att höra berörda parter. Den nationella tillsynsmyndigheten har befogenheten att samarbeta med andra myndigheter. Den nationella tillsynsmyndigheten har rätt att offentliggöra sina beslut som ett varnande exempel.

De påföljder som kan påföras av den nationella tillsynsmyndigheten är administrativa påföljder. Ansvaret för ekonomiska påföljder är obegränsat gällande såväl fysiska som juridiska personer. Påföljderna riktar sig till överträdelser i anknytning till missbruket av insiderinformation, otillbörlig marknadspåverkan och försummelse att offentliggöra insiderinformation. Tillsvidare har Storbritannien låtit bli att fastställa eventuella straffrättsliga påföljder. Det är möjligt att ta dem i bruk senare, ifall det upptäcks omfattande överträdelser som har betydliga konsekvenser och som sträcker sig till flera EES-länder.

Österrike

I Österrike är den nationella tillsynsmyndigheten E-control. Lagstiftningen om genomförandet av REMIT-förordningen har stiftats 2013. Den nationella tillsynsmyndigheten har getts befogenheter att be för påseende de nödvändiga dokumenten och spara kopior av dem, höra de berörda parterna och

utföra inspektioner i de berörda parternas lokaler.

Den nationella tillsynsmyndigheten har befogenheter att utbyta nödvändig information och iakttagelser med nationella finansinspektions-, konkurrens- och börsmyndigheter. Denna rätt omfattar befogenheten att även utbyta personuppgifter myndigheterna emellan. Den nationella tillsynsmyndigheten har även beviljas befogenheten att ingå avtal om utbyte av information med tillsynsmyndigheter i andra länder. Den nationella tillsynsmyndigheten har rätt att använda den information som den har erhållit på det här sättet i sina egna undersökningar.

Den österrikiska lagstiftningen innehåller såväl administrativa som straffrättsliga påföljder. Det högsta beloppet på de administrativa påföljdsavgifterna för missbruk av insiderinformation är 150 000 euro. Ifall det beträffande missbruket av insiderinformation eller otillbörlig marknadspåverkan finns anledning att misstänka ett brott, ska den nationella tillsynsmyndigheten överföra ärendet till brottspåföljdsmyndigheten och åklagaren. En aktör kan även dömas till böter för försummelse att offentliggöra information. Brottspåföljden kan vara böter eller högst fem år fängelse. Den nationella tillsynsmyndigheten kan kräva att den berörda parten under undersökningarna påförs tillfälligt näringsförbud för misstänkt otillbörlig marknadspåverkan. Den nationella tillsynsmyndigheten ska även assistera brottspåföljdsmyndigheten och åklagaren i brottsundersökningarna.

USA

I USA är den nationella tillsynsmyndigheten Federal Energy Regulatory Commission. Den nationella tillsynsmyndigheten har befogenheten att ge bestämmelser som gäller otillbörlig påverkan av grossistmarknaden för energi och dess påföljder (Commission's Anti Manipulation Rule). Den nationella tillsynsmyndigheten har befogenheten att undersöka de parter som har gjort sig skyldiga till otillbörlig marknadspåverkan och döma dem till civilrättsliga påföljder. Dessa påföljder kan gälla såväl juridiska som fysiska personer. Den nationella tillsynsmyndighetens

beslut kan överklagas hos en regional domstol (U.S. District Court of Appeal).

USA:s nationella tillsynsmyndighet har meddelat avgöranden om bland annat otillbörlig påverkan av grossistmarknaden för energi. Ett färskt fall gällande Barclays Bank från 2013 ger en uppfattning om omfattningen av energigrossistmarknadens otillbörliga påverkan och påföljdspraxis. I juli 2013 ålade den nationella tillsynsmyndigheten Barclays Bank och fyra av dess anställda att betala som civilrättslig påföljd ca 487 miljoner dollar för otillbörlig påverkan av energigrossistmarknaden, vars konsekvenser riktades till både nyttighets- och derivatmarknaden. Därutöver dömdes Barclays Bank att som återbäring av vinning av brott betala ersättningar på sammanlagt ca 34,9 miljoner euro. Av bankens fyra anställda dömdes en till personliga ersättningar på 15 miljoner dollar och de tre övriga på 1 miljon dollar.

2.5 Bedömning av nuläget

2.5.1 Utrednings- och verkställandebefogenheter

I lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden finns bestämmelser om Energimyndighetens, som fungerar som den nationella tillsynsmyndigheten, utrednings- och verkställandebefogenheter vid övervakningen av el- och naturgasmarknaden. För att man ska kunna tillämpa lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden vid övervakningen av iakttagandet av REMIT-förordningen, ska REMIT-förordningen läggas till lagens tillämpningsområde.

Enligt artikel 13.1 i REMIT-förordningen ska den nationella tillsynsmyndigheten se till att förbuden i artiklarna 3 (förbud mot insiderhandel) och 5 (förbud mot otillbörlig marknadspåverkan) och skyldigheterna i artikel 4 (skyldighet att offentliggöra insiderinformation) tillämpas. Varje medlemsstat ska se till att deras nationella tillsynsmyndigheter har de utredningsbefogenheter och verkställandebefogenheter som de behöver för att utföra den uppgiften.

I artikel 13.2 i REMIT-förordningen föreskrivs om de utrednings- och verkställandebefogenheter som den nationella tillsyns-

myndigheten ska ha. Bestämmelser som motsvarar befogenheterna enligt artikel 13.2 finns i den nationella lagstiftningen, i 30 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. I nämnda bestämmelse föreskrivs om Energimyndighetens rätt att få tillgång till varje dokument i vilken form som helst och få en kopia på det (led a) och rätt att utföra inspektioner på plats (led c). Till dessa delar förutsätter REMIT-förordningen ingen ändring av lagstiftningen.

Därutöver föreskrivs det i 9 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden att om någon bryter mot eller försummar de förpliktelser som föreskrivs i den nationella lagstiftning eller EU-lagstiftning som avses i 2 §, ska Energimyndigheten förplikta vederbörande att rätta till sin överträdelse eller försummelse. Efter komplettering av tillämpningsområdet för lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden skulle denna bestämmelse även täcka kravet i REMIT-förordningen, enligt vilket den nationella tillsynsmyndigheten ska ha rätt att begära att ett agerande som strider mot REMIT-förordningen eller genomförandeakter som antagits på grundval av denna förordning upphör (led e).

Till andra delar innehåller den nationella lagstiftningen inte den nationella tillsynsmyndighetens övriga befogenheter som förutsätts i artikel 13.2 i REMIT-förordningen. Sådana befogenheter som förutsätter kompletteringar av lagstiftningen är rätten begära upplysningar av vem som helst, även av de personer som efter varandra verkar för att vidarebefordra order eller utföra de berörda operationerna samt deras huvudmän, och, om nödvändigt, rätten att kalla en person eller en huvudman till förhör (led b), rätten att begära befintliga register över tele- och datatrafik (led d), rätten att begära att tillgångar fryses eller beläggs med kvarstad (led f) och rätten att begära att en domstol eller en behörig myndighet utfärdar tillfälligt förbud mot utövande av yrkesverksamhet (led g).

2.5.2 Samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna

De gällande bestämmelserna i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden om

Energimyndighetens rätt att även överlämna sekretessbelagd information till andra myndigheter som avses i REMIT-förordningen (byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, Finansinspektionen, Konkurrens- och konsumentverket, åklagar- och förundersökningsmyndigheter samt de nationella tillsynsmyndigheterna, konkurrensmyndigheterna och myndigheter som övervakar finansmarknaden i andra EES-stater) uppfyller kraven i REMIT-förordningen.

Finansinspektionens rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna lämna ut information till Energimyndigheten och andra myndigheter och andra myndigheter som utövar tillsyn över el- och naturgasmarknaden, som baserar sig på 71 § i lagen om Finansinspektionen, täcker inte alla behov att överlämna information som eventuellt kan uppstå i det tillsynssamarbete som förutsätts av REMIT-förordningen. Därför är det nödvändigt att utvidga Finansinspektionens rätt att överlämna även sekretessbelagd information till Energimyndigheten, byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter samt tillsynsmyndigheter i andra EES-stater att gälla även överlämnande av information i anknytning till tillsynen över el- och naturgasmarknaden.

2.5.3 Sanktioner

Enligt artikel 18 i REMIT-förordningen ska medlemsstaterna införa bestämmelser om sanktioner som ska tillämpas vid överträdelser av REMIT-förordningen. De föreskrivna sanktionerna ska vara effektiva, avskräckande och proportionerliga och de ska återspegla överträdelsernas art, varaktighet och allvarlighetsgrad, den skada som åsamkats konsumenterna och de vinster som aktörerna hade kunnat uppnå genom att handla med insiderinformationen och genom den otillbörliga marknadspåverkan.

Den gällande nationella lagstiftningen innehåller inga bestämmelser om de sanktioner som ska tillämpas på överträdelser av REMIT-förordningen eller på insideröverträdelser eller otillbörlig marknadspåverkan på grossistmarknaden för energi.

2.5.4 Behovet att reglera överträdelser på grossistmarknaden för energi

Misstankarna om överträdelser på den nordiska elmarknaden samt missförtroendet för klanderfri prissättning har på 2000-talet i Finland och de övriga nordiska länderna lett till flera utredningar, som har undersökt grossistmarknadens funktion och tillsynen över den. Finansmarknadsmyndigheterna i Sverige och Norge inledde en utredning över otillbörlig marknadspåverkan av priserna, som misstänktes ha ägt rum påskan 2002, under samma vår. Undersökningen av fallet ledde inte till några påföljder, men i anknytning till utredningen av fallet utsåg handels- och industriministeriet med anledning av de brister som under utredningen upptäcktes i de finska myndigheternas befogenheter i februari 2003 en arbetsgrupp för att utreda tillsynen över elbörsen. I sin rapport från mars 2004 ansåg arbetsgruppen att det inte var nödvändigt att utöka de finska tillsynsmyndigheternas befogenheter, eftersom man hade kunnat åtgärda bristerna i tillståndet av information genom en ändring av stadgarna för Nord Pool Spot AS, och å andra sidan eftersom det nationella genomförandet av direktivet om marknadsmissbruk samtidigt var på gång. Medlemmen som representerade Finansinspektionen föreslog dock i sin avvikande mening en ökning av Energimarknadsverkets befogenheter på den nordiska elmarknaden för att möjliggöra det nödvändiga undersökningssamarbetet myndigheterna emellan.

I december 2005 bedömde utredningsmannen Mikko Kara, som hade utsetts av handels- och industriministeriet, i sin rapport hur elmarknaden och utsläppshandeln fungerar från Finlands synvinkel. Utredningsmannen ansåg att ett av de största problemen på den nordiska elmarknaden var koncentration, dvs. det att några få stora elproducenter styr marknaden. Utredningsmannen ansåg att dessa aktörer kan, om de så vill, påverka börspriset på el genom att till exempel avstå från att sälja el, i vilket fall knappheten leder till högre priser. Utredningsmannen föreslog bland annat att samarbetet mellan de nordiska myndigheterna inom tillsynen över elbörsen skulle utvecklas och att börshandelns transparens skulle främjas.

Utredningsmannen Matti Purasjoki, som hade utsetts av handels- och industriministeriet, bedömde i sin rapport i september 2006 funktionen av grossist- och detaljmarknaden för el. Utredningsmannen bedömde bland annat betydelsen av elproduktionens knapphet, marknadskoncentrationen, produktionens oligopolistiska natur, skillnaderna i elektricitetens produktionsstrukturer samt tillsynen över den nordiska elbörsen och elmarknaden. Utredningsmannen föreslog bland annat att man borde planera om rollerna för elmarknadens tillsynsmyndigheter och fördelningen av uppgifterna mellan dem. Enligt utredningsmannen visar exempel från andra länder att den effektiva tillsynen över elmarknaden förutsätter att två myndigheter, i Finlands fall Energimarknadsverket och Konkurrensverket, samarbetar intensivt. Det är Konkurrensverkets uppgift att ansvara för iakttagandet av konkurrenslagstiftningen och övervakningen av företagsförvärv, men eftersom elmarknadens natur är oligopolistisk och benägen till missbruk av marknadsstyrka, behövs det mer detaljerade regelverk om uppförande, vars iakttagande skulle övervakas av Energimarknadsverket. Man kunde söka modell för specificeringen av Energimarknadsverkets uppgifter från USA, där federationens lokala energimarknadskommission har fått omfattande befogenheter att återställa energimarknadens trovärdighet. Energimarknadsverket borde utvecklas till en myndighet som allmänt övervakar elmarknaden och vars uppgift är att se till att relevant marknadsinformation förmedlas till alla marknadsparter, övervaka iakttagandet av en särskild betendenorm på elmarknaden, skydda marknaden för beteende som minskar marknaden effektivitet och hela systemets trovärdighet samt koordinera akademisk forskning om energimarknadens funktion. Inom konkurrenslagstiftningen ska sökas utvecklingsobjekt som möjliggör tillsynen över oligopolistiska strukturer.

År 2007 offentliggjorde Europeiska kommissionen en omfattande branschrapport över energimarknaden, som sedermera bland annat ledde till förslaget till REMIT-förordningen. Slutsatserna om elmarknaden i kommissionens branschrapport var bland annat åsikterna om att elproduktionen är till den

grad koncentrerad att producenternas möjligheter att påverka priserna är stora och att det verkar vara rätt lätt för elbörserna att påverka priserna genom att variera utbudet.

Europeiska kommissionen har bedömt behovet att införa bestämmelser om överträdelser på grossistmarknaden för energi i bedömningen av verkningarna av sitt förslag till REMIT-förordningen SEK(2010) 1510 slutlig och SEK(2010) 1511 slutlig. Enligt kommissionen ger de pålitliga priser som bildats på den likvida grossistmarknaden viktiga kortfristiga signaler för den optimala verksamheten av energiproduktionsanläggningar och konsumtionsenheter. På lång sikt ger de även vägledning för var det i framtiden behövs investeringar i energiinfrastrukturen. Enligt kommissionen har pålitliga pris-signaler betydelse av största vikt för finansieringen av stora kapitalinvesteringar i nya produktionsanläggningar. De energipriser som bildas på grossistmarknaden för energi påverkar även de priser som slutanvändarna av energi betalar. Enligt kommissionens syn påverkar grossistmarknaden för energi välmåendet av medborgarna i Europa och de europeiska företagens konkurrenskraft. Därför är det enligt kommissionen av central betydelse att medborgarna, företagen och nationella myndigheter kan lita på energimarknadens integritet. Om effektiva åtgärder inte vidtas, underminerar möjligheten till ohederlig handelspraxis den offentliga tilliten, bromsar ner investeringar, ökar energiprisernas instabilitet och kan överhuvudtaget leda till en ökning av energipriserna. Detta kan å sin sida försvaga konkurrenskraften av andra sektorer och energiintensiva industribranscher. Kommissionens slutsats har varit att inre marknadslagstiftningen av energi inte har omfattat normer för att trygga marknadens integritet. Enskilda medlemsstaterna har kunnat ha i bruk regler, men deras omfattning har varit begränsad. Reglerna har ofta anslutit sig till bara en viss handelsplats eller en medlemsstat. Därför har kommissionen ansett att reglerna om energimarknaden inte räcker till för att garantera ifrågasvarande marknads stabila och oklanderliga funktion. Det är inte möjligt att följa upp marknaden på ett omfattande sätt, och det är i synnerhet svårt att upptäcka överträdelser som

överskrider staternas, nyttighetssektorernas och marknadernas gränser. Kommissionen har i sin bedömning av verkningarna lyft fram flera exempel på överträdelser som har kommit fram på grossistmarknaden för energi. Kommissionen har som exempel hänvisat bland annat till den tyska elproducenten E.Ons verksamhet på elmarknaden 2008 (avdragande av produktionskapacitet från marknaden, fallen COMP/39.388-39.389) samt fallet Amaranth på den amerikanska naturgasmarknaden år 2006 (FERC Docket No. IN07-26-000).

Kommissionen har ansett att det behövs ett fungerande och effektivt ramverk, inom vilket man kan trygga den klanderfria funktionen av energihandelsmarknaden i Europa dvs. det att marknadens resultat inte förvrängs med anledning av marknadsbetende utan på ett korrekt sätt ger uttryck till marknadens grundläggande faktorer. Detta ökar tilliten bland alla intressenter, vilket å sin sida ökar deltagandet, fördjupar marknaden, förbättrar dess likviditet och sänker kostnaderna i anknnytning till affärsverksamheten. Det måste vara möjligt att med regler effektivt ingripa framför allt i de överträdelser som är typiska för energimarknaden. De måste vara enhetliga inom hela Europa så att förmedlarna kan tillämpa samma regler och krav vid handeln i olika medlemsstater. De ska även vara tillräckligt fullständiga för att täcka alla möjliga affärstransaktioner. Detta innebär även att reglerna ska överensstämma med den gällande finanslagstiftningen. Därför har kommissionen föreslagit att de begrepp som ingår i direktivet om marknadsmissbruk, dvs. insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan, även ska tillämpas på energimarknaden. Enligt kommissionens slutsats ska grossistmarknaden för energi följas upp regelbundet. Om det upptäcks överträdelser på marknaden, ska det vara möjligt att trygga iakttagandet av reglerna. För detta ändamål måste man fastställa behöriga tillsynsmyndigheter som kan undersöka och bevisa överträdelser som upptäcks på energimarknaden. Dessa myndigheter ska ha befogenheter att påföra påföljder som fungerar för marknadsaktörer som ett avskräckande exempel med tanke på överträdelser. För att man ska kunna ingripa i komplicerade över-

trädelser som överskrider staternas och nytighetsmarknadernas gränser behövs det en ändamålsenlig koordineringsmekanism mellan tillsynsmyndigheterna på finans- och energimarknaden.

I Finland har man under utvecklingen av energigrossistmarknadens reglering kunnat upptäcka två drag på 2000-talet. För det första har man flitigt utrett marknadens funktion och de problem som har identifierats på marknaden. För det andra har man försökt hitta en lösning till de identifierade problemen genom att utnyttja de medel som energipolitiken och konkurrenspolitiken erbjuder. Regleringen har i första hand koncentrerats till regleringen av naturliga monopol och ökningen av utbudet på elektricitet. Däremot har tröskeln till regleringen av elgrossistmarknaden och ökningen av tillsynen i hög grad begränsats till de traditionella medel som konkurrenslagstiftningen erbjuder. Först utredningsman Matti Purasjokis rapport från 2006 och Europeiska kommissionens förslag till REMIT-förordningen 2010 lyfte fram likheterna med finansmarknadens regleringsbehov och -medel. Genom att förstå att man inte i tillräcklig grad kan påverka otillbörlig påverkan av priserna på energigrossistmarknaden genom konkurrensövervakning och elbörsernas självreglering lyfte utredningsman Purasjoki och Europeiska kommissionen samtidigt fram en central lucka i regleringen av grossistmarknaden för energi. I vår nationella lagstiftning finns inga bestämmelser som i tillräcklig grad förebygger det missbruk av insiderinformation och otillbörlig marknadspåverkan som äger rum på grossistmarknaden för energi och möjliggör effektivt ingripande i dem. På motsvarande sätt har man i flera nationella utredningar kommit till den slutsatsen att det är rätt lätt att framför allt utöva otillbörlig påverkan av elgrossistmarknaden.

Inverkningarna av missbruket av insiderinformation eller otillbörlig påverkan av grossistmarknaden för energi kan vid sidan av Finland sträcka sig till flera medlemsstaters område. Genom den nordiska elgrossistmarknaden kan överträdelsernas inverkningsområde sträcka sig till fyra nordiska länder och de baltiska länderna. När den europeiska grossistmarknaden för energi integreras, kan

överträdelsernas inverkningsområde sträcka sig även till ett mer omfattande område än de nordiska länderna och Baltikum. Överträdelsernas inverkningsområde kan sträcka sig till pris-sättningen på såväl grossist- som detaljmarknaden för energi. Därmed kan överträdelser påverka det pris på energi som både hushållen och företagen betalar. Dessutom kunde överträdelsernas inverkningsområde vid sidan av nytighetsmarknaden för el eller naturgas även sträcka sig till marknaden för energiderivat eller tvärtom, beroende på den marknad på vilken överträdelserna har ägt rum.

Vid sidan av enskilda myndighetsutredningar som har fått publicitet kan man bedöma antalet misstankar om överträdelser på basis av den statistik som marknadstillsynen av den nordiska elbörsen Nord Pool Spot AS och byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter har publicerat. Enligt den statistik som marknadstillsynen av Nord Pool Spot AS har publicerat inledde den 2013 allt som allt 99 (2012 var antalet 127) skriftliga utredningar, fastställde 46 (50) sanktioner i enlighet med reglerna och överförde sex (8) fall till myndigheter för undersökning. Två (10) av dessa fall gällde insiderhandel. Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter utredde å sin sida tio fall år 2012. I ett av dem konstaterades en överträdelse, men den ledde inte till några sanktioner. År 2013 utredde byrån ett misstänkt fall av överträdelse, men fann inget bevis för överträdelserna. Dessutom fanns det 11 andra utredningar på gång. Det finns ingen offentlig information tillgänglig om detaljerna i de fall som Nord Pool Spot AS:s marknadstillsyn och byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter har utrett.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Målet med regeringens proposition är att genomföra de befogenheter av myndigheter som REMIT-förordningen förutsätter och som gäller undersökningen av överträdelser på grossistmarknaden för energi och verkställandet av påföljder. Därutöver skulle man

införa bestämmelser enligt kravet i artikel 18 i REMIT-förordningen om sanktionerna, dvs. påföljderna för överträdelser på grossistmarknaden för energi.

Målet med lagberedningen om undersökningen av överträdelser på grossistmarknaden för energi och deras påföljder har varit att utarbeta ett påföljdssystem som är så förebyggande som möjligt och som möjliggör så effektiva undersökningsbefogenheter som möjligt och som även ger möjligheten att ingripa i den vinning som åstadkoms genom överträdelser. Vidare har målet varit att skapa ett påföljdssystem som är enhetligt med det påföljdssystem som gäller överträdelser på finansmarknaden. Dessutom har man strävat efter att de undersökningsbefogenheter av myndigheter och påföljdssystemet inte i väsentlig grad avviker från de förfaringsätt som grannländerna som hör till samma grossistmarknad för energi har genomfört. Dessa mål har emellertid inte helt uppnåtts, eftersom det inte har varit möjligt att införliva i regeringens proposition förslag om brottspåföljder och de effektivare undersökningsbefogenheter som de möjliggör.

Trots detta är syftet med regeringens proposition att försöka genomföra ett påföljdssystem som baserar sig på administrativa påföljder och som uppfyller kraven i REMIT-förordningen och som så väl som möjligt uppfyller målet att förebygga överträdelser på energimarknaden och möjliggör effektiva undersökningsbefogenheter åt myndigheter vid utredningen av överträdelser. Syftet med propositionen är att sträva efter att man på överträdelser på grossistmarknaden för el och naturgas tillämpar ett påföljdssystem som är så enhetligt som möjligt med påföljdssystemet för överträdelser på finansmarknaden.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt. Orsaken till det brådskande ikraftträdandet av lagarna är att medlemsstaterna ska senast den 29 juni 2013 ha meddelat Europeiska kommissionen om de undersöknings- och verkställandebefogenheter av nationella tillsynsmyndigheter som förutsätts av REMIT-förordningen samt de sanktioner som tillämpas på förbrytelser mot förordningen.

3.2 Alternativ

3.2.1 Undersöknings- och verkställandebefogenheter

Den nationella tillsynsmyndigheten kan utnyttja de undersöknings- och verkställandebefogenheter som REMIT-förordningen förutsätter antingen direkt, i samarbete med andra myndigheter eller genom att överföra ärendet till behöriga rättsmyndigheter. Det är också möjligt att utnyttja en kombination av dessa alternativ, i vilket fall det mest ändamålsenliga alternativet kunde separat övervägas beträffande varje enskild befogenhet. Genom att utnyttja en kombination mellan de olika alternativen skulle det vara möjligt att på det mest effektiva sättet anpassa de undersöknings- och verkställandebefogenheter som artikel 13 i REMIT-förordningen förutsätter till vår gällande nationella lagstiftning. Då skulle även myndighetsresurserna kunna utnyttjas på effektivaste möjliga sätt. Valet av påföljdssystemet styr i väsentlig grad de olika alternativen att reglera myndigheternas undersöknings- och verkställandebefogenheter. Om sanktionssystemet enbart baserar sig på administrativa påföljder, utesluter det användningen av vissa undersökningsbefogenheter som är bundna till brottspåföljder. Ett sanktionssystem som även omfattar straffrättsliga påföljder skulle möjliggöra utnyttjandet av polisens förundersökningsbefogenheter och tvångsmedel som ansluter sig till en brottsprocess.

Enligt 9 kap. 1 § 1 mom. i polislagen (872/2011) ska polisen på begäran ge andra myndigheter handräckning, om så föreskrivs särskilt. Polisen ska ge andra myndigheter handräckning också för fullgörande av en lagstadgad tillsynsskyldighet, om den myndighet som begär handräckning hindras i sin tjänsteutövning. Förutsättningen för handräckningen är att genomförandet av ett tjänsteuppdrag eller annan laglig rätt möter ett hinder för vars avlägsnande det behövs polisens befogenheter. I ett system som baserar sig på administrativa påföljder skulle undersökningarna koncentreras till Energimyndigheten. En handräckning från polisen skulle vara möjlig i en situation i vilken Energi-

myndigheten hindras att utföra sina tjänsteuppdrag.

Om det i lagen även fanns straffrättsliga påföljder för överträdelser på grossistmarknaden för energi, skulle även polisens förundersökningsbefogenheter och de tvångsmedel som nämns i tvångsmedelslagen (806/2011) vara i bruk beträffande dylika gärningar. När det gäller grova brottsmisstankar, kunde polisen till exempel få av en domstol rätten att använda telekommunikationsuppgifter. Därmed skulle ett straffrättsligt påföljdssystem möjliggöra effektivare och mångsidigare undersöknings- och verkställandebefogenheter för att utreda överträdelser på grossistmarknaden för energi. Därutöver kunde man under förundersökningen utreda möjligheterna att återföra sådan egendom som erhållits genom brott samt att verkställa en förverkandepåföljd med anledning av ett brott eller ett skadestånd till målsäganden.

3.2.2 Påföljder

Vår nationella lagstiftning innehåller inga bestämmelser om påföljderna för överträdelser på grossistmarknaden för energi. Under lagberedningen har man utrett flera alternativa påföljdssystem. De viktigaste alternativa påföljdssystemen är ett påföljdssystem som enbart baserar sig på administrativa påföljder samt ett påföljdssystem som baserar sig på en kombination av administrativa och straffrättsliga påföljder.

I fråga om administrativa påföljder är alternativa påföljdssystem det nuvarande påföljdssystemet på energimarknaden samt påföljdssystemet för finansmarknaden. Det system för administrativa påföljder som föreslås kunde också vara en kombination av dessa två påföljdssystem av olika slag.

Enligt de gällande bestämmelserna i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden kan påföljdsavgifter påföras en näringsidkare som förbryter mot eller försummar i el- och naturgasmarknadslagstiftningen separat fastställda skyldigheter. Till sin struktur och till sitt verkställandesätt liknar påföljdssystemet det påföljdssystem som föreskrivs i konkurrenslagen. Systemet med administrativa påföljder som tillämpas på överträdelser på fi-

nansmarknaden omfattar ett mångsidigare urval påföljder än det påföljdssystem som tillämpas på el- och naturgasmarknaden. Vid sidan av påföljdsavgifter kan även ordningsavgifter och offentliga varningar påföras för lindriga överträdelser. Påföljder kan påföras inte bara näringsidkare men även andra personer som gjort sig skyldiga till överträdelser. Brottspåföljder är en väsentlig del av påföljdssystemet, vilket för sin del påverkar de administrativa påföljderna och förfaranden gällande dem.

Fastställandet av storleken på påföljdsavgiften i systemet enligt från lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden avviker från påföljdssystemet för överträdelser på finansmarknaden. I lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden har maximibeloppet på den påföljdsavgift som påförs näringsidkaren bundits till företagets omsättning medan det i lagen om Finansinspektionen finns ett maximibelopp i euro för den påföljdsavgift som kan påföras en näringsidkare. Motsvarande maximibelopp finns för närvarande inte för de påföljdsavgifter som har fastställts i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Den påföljdsavgift som avses i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden påförs av marknadsdomstolen på framställning av Energimyndigheten, vilket motsvarar förfarandet enligt konkurrenslagen. En påföljd som baserar sig på finansmarknadslagstiftningen påförs alltid i första instans av Finansinspektionen. Systemen avviker från varandra även när det gäller ändringssökande. På energimarknaden styrs ändringssökanden i Energimyndighetens beslut i marknadstillsynsärenden genom marknadsdomstolen till högsta förvaltningsdomstolen, medan ändringssökanden i beslut som fattats av Finansinspektionen går till högsta förvaltningsdomstolen via Helsingfors förvaltningsdomstol.

I fråga om brottspåföljder är de alternativa sätten att verkställa systemet rekvisit som införs i den nationella strafflagen för brott gällande offentliggörande av information, missbruk av insiderinformation och otillbörlig marknadspåverkan på grossistmarknaden för energi samt fastställandet av rekvisiten genom att hänvisa till förbuden att missbruka insiderinformation och utöva otillbörlig

marknadspåverkan samt skyldigheten att offentliggöra insiderinformation och motsvarande definitioner i REMIT-förordningen.

Nedan betraktas varje enskilt alternativ separat.

Administrativa och straffrättsliga påföljder; de straffrättsliga påföljderna föreskrivs utan hänvisning till REMIT-förordningen (modell A)

I alternativet kunde man påföra såväl administrativa som straffrättsliga påföljder för överträdelser på grossistmarknaden för energi. Bestämmelserna om de påföljder som föreskrivs för överträdelser av REMIT-förordningen skulle finnas i den nationella lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Därutöver skulle man separat införa bestämmelser om brott på grossistmarknaden för energi och deras påföljder i den nationella strafflagen. I detta alternativ skulle rekvisiten och definitionerna av brott införas direkt i strafflagen utan hänvisningar till REMIT-förordningen.

Påföljdssystemet enligt detta alternativ skulle i huvudsak överensstamma med den gällande lagstiftningen för finansmarknaden. Dessutom skulle modellen i fråga om brottspåföljderna för överträdelser på grossistmarknaden för energi i huvuddrag motsvara den gällande lagstiftningen i Sverige och Danmark. Alternativet skulle i enlighet med målsättningarna för REMIT-förordningen genomföra harmoniseringen av påföljderna på grossistmarknaden för energi.

De administrativa påföljderna skulle i sin helhet täcka de påföljder för brott enligt REMIT-förordningen som medlemsstaterna ska fastställa som nationella sanktioner, dvs. påföljder för förbrytelse mot de förbud och skyldigheter som ingår i REMIT-förordningen.

De straffrättsliga påföljder som ingår i den nationella strafflagen skulle tillämpas på märkbara överträdelser på grossistmarknaden för energi som har omfattande konsekvenser, medan administrativa påföljder skulle tillämpas på lindrigare överträdelser. Detta skulle garantera att alla överträdelser på grossistmarknaden för energi, oberoende av gärning-

ens natur, omfattning, graden av klander-
värdhet, den nytta som överträdelser medför och dess inverkan, tas i beaktande i den nationella lagstiftningen så att de påförda påföljderna är effektiva, avskräckande och i rätt proportion och att de avspeglar överträdelsens natur, varaktighet och allvarlighetsgrad, den skada som åsamkats konsumenterna och de vinster som aktörerna hade kunnat uppnå genom att handla med insiderinformationen och genom den otillbörliga marknadspåverkan.

Administrativa påföljder

I alternativet skulle man till lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden lägga nya bestämmelser om de administrativa påföljder som föreskrivs för överträdelser av REMIT-förordningen. De administrativa påföljderna skulle vara ordningsavgift, offentlig varning och påföljdsavgift.

Påföljdsavgiften kunde påföras den som bryter mot eller försummar förbudet mot insiderhandel enligt artikel 3 eller otillbörlig marknadspåverkan enligt artikel 5 eller skyldigheten att offentliggöra insiderinformation enligt artikel 4 i REMIT-förordningen. Påföljdsavgiften kunde även påföras den som försöker utöva otillbörlig påverkan av grossistmarknaden för energi. En ordningsavgift kunde påföras som sanktion för förbrytelse mot skyldigheterna att rapportera och meddela uppgifter enligt REMIT-förordningen. En offentlig varning kunde påföras som sanktion i stället för en påföljdsavgift eller ordningsavgift vid oavsiktliga eller lindriga brott samt vid försummelse av skyldigheten enligt artikel 15 i REMIT-förordningen att inrätta och underhålla effektiva system och förfaranden för att identifiera överträdelser.

Brottspåföljder

I alternativet skulle brottspåföljderna av betydande överträdelser på grossistmarknaden för el och naturgas ingå i ett nytt kapitel om brott på grossistmarknaden för energi, som läggs till strafflagen. Dyliga brott skulle vara missbruk på insiderinformation, otillbörlig

marknadspåverkan och försummelsen att iaktta skyldigheterna gällande offentliggörande av insiderinformation på grossistmarknaden för energi. Även försök till missbruk av insiderinformation och otillbörlig marknadspåverkan skulle införas i strafflagen som straffbara.

Brottsrekvisiten samt definitionerna och straffen för dem skulle ingå i strafflagen. I strafflagen skulle inte finnas hänvisningar till REMIT-förordningen och definitionerna om insiderinformation, otillbörlig marknadspåverkan eller försök till otillbörlig marknadspåverkan som ingår i den. Bestämmelserna om missbruk på insiderinformation, otillbörlig marknadspåverkan samt försummelsen av skyldigheten att offentliggöra insiderinformation på grossistmarknaden för energi skulle införas helt och hållet nationellt. I detta alternativ kunde förenligheten av dessa definitioner med REMIT-förordningen och deras uppdatering bli problematisk. Därför skulle det föreslagna straffrättsliga påföljdssystem vara ett nationellt påföljdssystem som kompletterar det påföljdssystem som förutsätts av REMIT-förordningen och som baserar sig på administrativa påföljder. Med det skulle man se till att påföljderna är enhetliga med påföljdssystemet för motsvarande gärningar på finansmarknaden samt garantera att påföljdssystemet på energimarknaden är tillräckligt förebyggande och skapar effektivare befogenheter beträffande förundersökningar och tvångsmedel.

De straffrättsliga påföljderna för brott på grossistmarknaden för energi skulle motsvara de påföljder för värdepappersmarknadsbrott som ingår i 51 kap. i strafflagen. Därmed skulle straffen för brott på grossistmarknaden för energi vara böter eller fängelse. Dessutom skulle det separat föreskrivas att grovt missbruk av insiderinformation och grov marknadsmanipulation är straffbara.

Administrativa och straffrättsliga påföljder; brottspåföljder innehåller hänvisningar till REMIT-förordningen (modell B)

I detta alternativ kunde såväl administrativa som straffrättsliga påföljder påföras för överträdelser av REMIT-förordningen. Skillna-

den med det föregående alternativet är att man i detta alternativ skulle fastställa beskrivningarna av de överträdelser som blir straffbara med direkta hänvisningar till beskrivningar och definitioner av gärningar i REMIT-förordningen.

Administrativa påföljder

I fråga om de administrativa påföljderna skulle detta alternativ motsvara det föregående alternativet. De administrativa påföljderna för överträdelser skulle vara ordningsavgift, offentlig varning och påföljdsavgift.

Brottspåföljder

I alternativet skulle brottspåföljderna av betydande överträdelser av REMIT-förordningen ingå i ett nytt kapitel om brott på grossistmarknaden för energi, som läggs till i strafflagen. Dylika brott skulle vara missbruk på insiderinformation, otillbörlig marknadspåverkan samt försummelsen av skyldigheten att offentliggöra insiderinformation på grossistmarknaden för energi. Även försök till missbruk av insiderinformation och otillbörlig marknadspåverkan skulle införas i strafflagen som straffbara.

Skillnaden med det föregående alternativet skulle vara att den man i strafflagen gällande brottsrekvisiten hänvisar till artiklarna 3, 4 och 5 och definitionerna i artikel 2 i REMIT-förordningen.

Enbart administrativa påföljder (modell C)

I alternativet skulle enbart administrativa påföljder föreskrivas för överträdelser av REMIT-förordningen. Till lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden skulle läggas bestämmelser om de administrativa påföljder som föreskrivs för överträdelser av REMIT-förordningen.

De påföljder som skulle införas för överträdelser av REMIT-förordningen skulle motsvara de administrativa påföljder som har nämnts i de föregående alternativen. De administrativa påföljderna av överträdelser av REMIT-förordningen skulle vara ordningsavgift, offentlig varning och påföljdsavgift.

Bedömning av alternativen

REMIT-förordningen innehåller inga bestämmelser som skulle förutsätta att en medlemsstat påför administrativa eller straffrättsliga påföljder av en viss typ för sådana överträdelser som avses i förordningen. Förordningen förutsätter att påföljderna ska vara effektiva, avskräckande och proportionerliga och de ska återspegla överträdelsernas art, varaktighet och allvarlighetsgrad, den skada som åsamkats konsumenterna och de vinster som aktörerna hade kunnat uppnå genom att handla med insiderinformationen och genom den otillbörliga marknadspåverkan. Enligt skäl 31 i ingressen till förordningen borde sanktionerna, dvs. påföljderna, för överträdelser på grossistmarknaden för energi motsvara de sanktioner som medlemsstaterna antog i och med genomförandet av direktivet om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan på finansmarknaden (direktivet om missbruk av marknaden).

När man bedömer de alternativa sätten att genomföra påföljdssystemet för överträdelser på grossistmarknaden för energi borde man för det första betrakta alternativens effektivitet och avskräckande inverkan samt deras allmänna inverkan. Vidare borde man ta hänsyn till det hur påföljdssystemet påverkar undersökningen av överträdelser och föreskrivandet av de befogenheter som REMIT-förordningen förutsätter av den nationella tillsynsmyndigheten. Vid bedömning av alternativen borde man även betrakta förenligheten av alternativen med de påföljder på finansmarknaden som föreskrevs i samband med genomförandet av direktivet om marknadsmisbruk. Med anledning av den kraftiga harmoniseringsutvecklingen på grossistmarknaden för energi borde man vid bedömningen även ta hänsyn till de påföljder som andra medlemsstater har infört för överträdelser av REMIT-förordningen. Dessutom ska man ta hänsyn till möjligheterna att genomföra de olika alternativen nationellt samt deras lämplighet med tanke på det nationella rättssystemet.

I vår nationella lagstiftning finns inga bestämmelser som i tillräcklig grad förebygger missbruket av insiderinformation och otillbörlig marknadspåverkan på grossistmarkna-

den för energi och gör det möjligt att ingripa i dem. På motsvarande sätt har man i flera utredningar kommit till den slutsatsen att det går ganska lätt att utöva i synnerhet otillbörlig marknadspåverkan.

Överträdelser på grossistmarknaden för energi kan ha mycket betydande konsekvenser. Till exempel en överträdelse på dygnsmarknaden kan med anledning av handelns natur påverka prisbildningen på hela marknaden. År 2012 köptes det sammanlagt 51 terawattimmar (51 miljarder kilowattimmar) elektricitet till Finland genom den nordiska dygnsmarknaden, vilket motsvarar 61 procent av elkonsumtionen i Finland. Värdet på elektricitet som köps till Finland genom dygnsmarknaden varierar dagligen, men under en dag är dess värde vanligen några miljoner euro. Överträdelser kan höja priset på den elektricitet som köps på marknaden, vilket höjer priset för alla de som köper sin elektricitet via marknaden.

Vid sidan av Finland kan konsekvenserna av missbruket av insiderinformation och otillbörlig marknadspåverkan på grossistmarknaden för energi sträcka sig till flera andra medlemsstater. Genom den nordiska grossistmarknaden för energi kan effekterna sträcka sig till fyra nordiska länder och Baltikum. När den europeiska grossistmarknaden för energi integreras, kan effekterna även sträcka sig utanför Norden och Baltikum. Effekterna kan sträcka sig till prissättningen på såväl grossist- som detaljmarknaden för energi. Följaktligen kan överträdelser påverka det pris på energi som både företag och hushåll betalar. Dessutom kunde överträdelsernas inverkningsområden vid sidan av nyttighetsmarknaden för el eller naturgas även sträcka sig till marknaden för energiderivat eller tvärtom beroende på den marknad på vilken överträdelserna har ägt rum.

I alternativen A och B kunde man för överträdelser på grossistmarknaden för energi påföra såväl administrativa som straffrättsliga påföljder. De straffrättsliga påföljderna skulle tillämpas på betydande överträdelser på grossistmarknaden för energi som har omfattande konsekvenser medan de administrativa påföljderna skulle tillämpas på lindrigare överträdelser. I detta alternativ skulle påföljdssystemet vara det mest mångsidiga. Ett

dylikt påföljdssystem skulle bäst garantera REMIT-förordningens krav på att påföljderna är effektiva, avskräckande och proportionerliga och de ska återspegla överträdelsernas art, varaktighet och allvarlighetsgrad, den skada som åsamkats konsumenterna och de vinster som aktörerna hade kunnat uppnå genom att handla med insiderinformationen och genom den otillbörliga marknadspåverkan. I ett alternativ som omfattar straffspåföljder kunde man även bäst ta hänsyn till situationer i vilka överträdelser begås av en juridisk person för egen eller någons annans räkning. På basis av det som konstaterats ovan kan man bedöma att kombinationen av administrativa och straffrättsliga påföljder är det bästa sättet att nå en allmänt förebyggande effekt. Påföljdssystemet skulle också bäst ta i beaktande särdragen för grossistmarknaden för energi dvs. möjligheterna att genomföra överträdelser som anses vara tämligen lätta, samt överträdelsernas omfattande konsekvenser för marknadsparterna och gärningsmännens möjligheter att få stor ekonomisk vinning genom överträdelser.

Om det infördes också straffrättsliga påföljder för överträdelser på grossistmarknaden för energi, kunde man även utnyttja polisens förundersökningsbefogenheter och de tvångsmedel som ingår i tvångsmedelslagen. När det gäller misstankar om grova brott kunde polisen få av domstolen ett tillstånd att använda till exempel telekommunikationsuppgifter. Därför skulle ett straffrättsligt påföljdssystem möjliggöra effektivare och mångsidigare undersöknings- och verkställandebefogenheter för att utreda överträdelser på grossistmarknaden för energi. Under förundersökningen kunde man dessutom utreda möjligheterna att återställa den egendom som erhållits genom brott och att verkställa förverkandepåföljder med anledning av brottet eller skadestånd till målsäganden. Därför skulle undersökningen av överträdelser vara effektivare i alternativen A och B. Dessutom skulle det vara lättare att införa i rättssystemet REMIT-förordningens krav på att man måste kunna begära befintliga register över tele- och datatrafik vid undersökningen av överträdelser.

Påföljdssystemet enligt alternativen A och B skulle i huvuddrag överensstämma med

den gällande lagstiftningen om finansmarknaden. Dessutom skulle modellen beträffande påföljderna för överträdelser på grossistmarknaden för energi i huvuddrag motsvara den gällande lagstiftningen i Sverige och Danmark. Alternativen skulle, i enlighet med målsättningarna för REMIT-förordningen, verkställa harmoniseringen av påföljderna på grossistmarknaden för energi samt myndigheternas undersökningsbefogenheter. Förenligheten med de påföljder som kan påföras för överträdelser på finansmarknaden samt med de påföljder som kan användas i andra länder skulle tala för en kombination av straffrättsliga och administrativa påföljder även i Finland.

Beskrivningen av överträdelser som i alternativ B är straffbara skulle definieras med direkta hänvisningar till beskrivningar av gärningar och definitioner i REMIT-förordningen. I detta alternativ är problemet med tanke på brottspåföljderna den i artikel 6 i REMIT-förordningen för kommissionen föreskriva befogenheten att anta delegerade akter för att anpassa definitionerna om insiderinformation, otillbörlig marknadspåverkan samt försök till otillbörlig marknadspåverkan med annan relevant unionslagstiftning inom områdena finansiella tjänster och energi. Med tanke på det finska straffrättsystemet skulle det vara mycket problematiskt att förskriva om brottsrekvisit i en nationell lag genom att hänvisa till Europaparlamentets och rådets direktiv givet enligt lagstiftningsförfarande, då kommissionen har befogenheten att ändra de definitioner som är centrala med tanke på förordningen och därmed rekvisitet för ett eventuellt brott. Dessutom definierar förordningen försöket till otillbörlig marknadspåverkan. Även detta skulle vara problematiskt med tanke på föreskrivandet av rekvisit genom referensbestämmelser, eftersom rekvisitet för ett försök i den finska straffrätten ingår i straffrättens allmänna läror om vilka det föreskrivs i strafflagen. Denna regleringsstruktur som används i REMIT-förordningen uppskattas därför göra det omöjligt att använda alternativ B i Finland gällande påföljderna, eftersom genomförandet av alternativet skulle starkt strida mot principerna i den nationella straffrätten. I och för sig är den befogenhet att anpassa de-

definitionerna av insiderinformation och otillbörlig marknadspåverkan som enligt led 16 i introduktionen till förordningen tillhör kommissionen avsedd att gälla den tekniska uppdateringen av definitionerna för att säkerställa konsekvens med annan relevant unionslagstiftning inom områdena finansiella tjänster och energi. Därutöver träder en delegerad akt som antagits av kommissionen i enlighet med artikel 20.5 i förordningen ikraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den eller har inom den utsatta tiden underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Detta regleringssätt har inte heller hindrat andra medlemsstater såsom Sverige att införa bestämmelser om brottspåföljder och beskrivningar av gärningarna genom att hänvisa till REMIT-förordningen.

Fördelen med alternativ C, som enbart baserar sig på administrativa påföljder, kan anses vara den att det skulle vara det lättaste och snabbaste alternativet att genomföras lagtekniskt jämfört med de alternativa modellerna A och B, som omfattar såväl administrativa som straffrättsliga påföljder. Den märkbara bristen med alternativ C är att alternativet inte möjliggör lika effektiva och omfattande undersökningsbefogenheter för myndigheter som alternativen A och B, eftersom polisens förundersöknings- och tvångsmedelsbefogenheter eller förverkandepåföljder av brottsnyttan inte skulle vara i bruk. Även den allmänt förebyggande effekten och målet att harmonisera påföljderna skulle i detta alternativ genomföras på ett sämre sätt än i de övriga alternativen.

I fråga om administrativa påföljder är alternativen att bygga påföljdssystemet på basis av påföljdssystemet i antingen lagen om el- och naturgasmarknaden eller lagen om Finansinspektionen. Det är även möjligt att använda en kombination av dessa. Systemet med administrativa påföljder som tillämpas på överträdelser på finansmarknaden innehåller ett mångsidigare urval påföljder än det påföljdssystem som tillämpas på el- och naturgasmarknaden. Vid sidan av påföljdsavgifter kan man för lindriga brott påföra ordningsavgifter och offentliga varningar. Påföljder kan vid sidan av näringsidkare riktas till andra personer som gjort sig skyldiga till

överträdelser. Brottspåföljderna är emellertid en väsentlig del av påföljdssystemet, vilket för sin del påverkar de administrativa påföljderna och förfaringssätten gällande dem. Införandet av systemet av administrativa påföljder på finansmarknaden som sådant skulle även förutsätta betydande ändringar i förfaringssätt i bestämmelserna om förfaringssätt som ingår i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

På basis av det ovan relaterade anses det bästa alternativet med tanke på överträdelser på grossistmarknaden för energi vara alternativ A, som baserar sig på en kombination av administrativa och straffrättsliga påföljder.

3.3 De viktigaste förslagen

3.3.1 Undersöknings- och verkställandebefogenheter

Bestämmelserna om den nationella tillsynsmyndighetens undersöknings- och verkställandebefogenheter enligt artikel 13 i REMIT-förordningen skulle ingå i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Befogenheterna skulle utövas av Energimyndigheten. Genom att specificera myndigheternas rätt att lämna ut uppgifter skulle man se till att Finansinspektionen har möjlighet till effektivt undersökningssamarbete med Energimyndigheten, byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter och andra myndigheter i EES-länder som deltar i undersökningssamarbetet.

30 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden skulle specificeras så att Energimyndigheten har rätt att kräva uppgifter av alla personer som ansluter sig till en överträdelse på grossistmarknaden för energi och deras huvudmän som avses i REMIT-förordningen. Energimyndigheten skulle även ha befogenheten att vid behov kalla in och förhöra en dylik person eller huvudmannen. Det föreslås att ordalydelsen i 30 § i lagen specificeras på så sätt att man försäkrar Energimyndighetens befogenhet att undersöka näringsidkarens register över tele- och datatrafik. Till paragrafen föreslås även en bestämmelse på basis av vilken Energimyndigheten skulle ha rätt att anlita en extern expert vid utförandet av en granskning.

Det föreslås även nya bestämmelser i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden med vilka man kan säkerställa Energimyndighetens befogenhet att hos tingsrätten ansöka om att egendom beläggs med kvarstad för att trygga påföljds- eller ordningsavgiften samt befogenhet att underrätta åklagaren om gärningar på basis av vilka näringsförbud kan meddelas.

Regeringens proposition möjliggör inte användningen av undersöknings- och verkställandebefogenheter i anknytning till undersökningen av brott, eftersom propositionen inte föreslår några brottspåföljder för överträdelser på grossistmarknaden för energi.

3.3.2 Påföljder

Det föreslås att skyldigheten enligt artikel 18 i REMIT-förordningen att införa bestämmelser om sanktioner som tillämpas på överträdelser på grossistmarknaden på energi genomförs med ett påföljdssystem som enbart baserar sig på administrativa påföljder (alternativ C). Det anses dock att det bästa alternativet med tanke på överträdelser på grossistmarknaden för energi är alternativet A, som baserar sig på en kombination av administrativa och straffrättsliga påföljder. Trots detta baserar sig regeringens proposition enbart på ett påföljdssystem på basis av administrativa påföljder, eftersom justitieministeriet i sitt utlåtande har motsatt sig till det att bestämmelser gällande brottspåföljder ska ingå i regeringens kommande proposition och ansett det vara ändamålsenligt att utnyttja alternativ C, som baserar sig på administrativa påföljder. Vid sidan av detta har valet av alternativ C påverkats av att genomförandet av REMIT-förordningen i Finland har fördröjts. REMIT-förordningen har trätt i kraft den 28 december 2011, och medlemsstaterna ska ha meddelat om de påföljder som tillämpas på förseelser riktade till förordningen senast den 29 juni 2013. I dessa omständigheter har det faktum att ett påföljdssystem som enbart baserar sig på administrativa påföljder lagtekniskt kan genomföras lättats och snabbast talat för valet av ett påföljdssystem som enbart baserar sig på administrativa påföljder.

Till lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden skulle läggas bestämmelser om påföljderna för överträdelser på grossistmarknaden för energi. Genom bestämmelserna skulle man genomföra kravet i artikel 18 i REMIT-förordningen för medlemsstaterna att införa bestämmelser om påföljderna för överträdelser av förordningen.

De påföljder som i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden föreskrivs för överträdelser av REMIT-förordningen skulle vara ordningsavgift, offentlig varning och påföljdsavgift. Vid sidan av näringsidkare kunde man påföra de i lagen föreskrivna påföljderna andra juridiska personer och naturliga personer. Påföljdsavgiften skulle fastställas av marknadsdomstolen på Energimyndighetens framställning. Ordningsavgiften och den offentliga varningen skulle påföras av Energimyndigheten.

Man skulle föreskriva om den påföljdsavgift som påförs för en överträdelse av REMIT-förordningen genom att lägga till ett nytt 3 mom. i 16 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. En påföljdsavgift kunde påföras den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller underlåter att iaktta förbudet mot insiderhandel enligt artikel 3 eller förbudet mot otillbörlig marknadspåverkan enligt artikel 5 eller skyldigheten att offentliggöra insiderinformation enligt artikel 4 i REMIT-förordningen. Påföljdsavgiften kunde även påföras den som försöker utöva otillbörlig marknadspåverkan. Till lagens 18 § skulle läggas en bestämmelse om påföljdsavgiftens maximibelopp för fysisk person.

Bestämmelserna om ordningsavgiften skulle finnas i en ny 20 a § som läggs till lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Energimyndigheten kunde påföra ordningsavgift en näringsidkare eller person som handlar för dennas del och som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten att rapportera de uppgifter om transaktioner som rör grossistmarknaderna för energi eller handelsorder som bestäms i den genomförandeakt som utfärdats med stöd av artikel 8 i REMIT-förordningen, bryter mot eller försummar skyldigheten att registrera sig enligt artikel 9 i REMIT-förordningen eller bryter mot eller försum-

mar skyldigheten att i enlighet med artikel 15 i REMIT-förordningen meddela misstanke om missbruk av insiderinformation eller otillbörlig marknadspåverkan på grossistmarknaderna för energi. Förutsättningen för påförandet av ordningsavgiften skulle vara uppsåtlighet eller oaktsamhet. Beloppet på ordningsavgiften skulle basera sig på en samlad bedömning och bestämmas med beaktande av förfarandets art, omfattning och varaktighet. I paragrafen skulle även finnas bestämmelser om ordningsavgiftens minimi- och maximibelopp.

Bestämmelser om offentlig varning skulle finnas i en ny 20 b § som läggs till lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Energimyndigheten kunde meddela offentlig varning till den som yrkesmässigt utför transaktioner som rör grossistenergi produkter, om denna uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 15 i REMIT-förordningen att inrätta och underhålla effektiva system och förfaranden för att identifiera överträdelser.

Till lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden skulle även läggas en ny 20 c §, i vilken det föreskrivs om avstående från framställning om påföljdsavgift och påförande av påföljd. Energimyndigheten kunde avstå från att göra en framställning om påföljdsavgift eller från att påföra ordningsavgift eller från att meddela offentlig varning, om den som gjort sig skyldig till en förseelse eller en försummelse självmant har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa förseelsen eller försummelsen omedelbart efter att ha upptäckt den och utan dröjsmål meddelat förseelsen eller försummelsen till Energimyndigheten och det inte är fråga om allvarliga eller upprepade förseelser eller försummelse, om förseelsen eller försummelsen kan anses vara obetydlig, eller om det annars måste anses vara uppenbart oskäligt att påföra påföljdsavgift eller ordningsavgift eller meddela offentlig varning.

Det föreslås vidare att till lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden ska läggas en ny 20 d §, i vilken det föreskrivs om meddelande om offentlig varning i stället för påförande av påföljdsavgift. Energimyndigheten kunde i stället för att göra en framställning om påföljdsavgift som baserar sig på en

förbrytelse av förbuden i REMIT-förordningen meddela en offentlig varning, om den som begått förseelsen eller försummelsen självmant har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa förseelsen eller försummelsen omedelbart efter att ha upptäckt den och utan dröjsmål meddelat förseelsen eller försummelsen till Energimyndigheten och det inte är fråga om allvarliga eller upprepade förseelser eller försummelse eller om förseelsen eller försummelsen kan anses vara obetydlig.

Ändring i ordningsavgift och offentlig varning som Energimyndigheten påfört med stöd av en förseelse som riktar sig till REMIT-förordningen skulle i första instans sökas hos marknadsdomstolen. Marknadsdomstolens besvärbeslut i första instans om ordningsavgift och offentlig varning kunde överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd. Även påföljdsavgift som påförts av marknadsdomstolen skulle i första instans överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

4.1.1 Konsekvenser för företag i el- och naturgassektorn

Finska marknadsparter på grossistmarknaden för el är huvudsakligen elproducenter, minutförsäljare av el, stora elförbrukare, stamnätsinnehavare, organiserade marknadsplatser såsom el- och derivatbörser, förmedlare samt värdepappersföretag. I Finland finns ca 120 företag som producerar elektricitet i en betydande omfattning. En del elproducenter är industriföretag som även agerar som elförbrukare på grossistmarknaden för el. Enligt uppskattningar finns det några tiotal av sådana slutanvändare som omfattas av REMIT-förordningens tillämpningsområde dvs. som har en totalförbrukning på minst 600 gigawattimmar (600 miljoner kilowattimmar) per år. I detta antal ingår även de slutanvändare som har verksamhet i flera nordiska eller baltiska länder. På grossistmarknaden för el finns även minutförsäljare

av elektricitet, som anskaffar elektricitet från grossistmarknaden och säljer den till slutanvändarna. I Finland finns det ca 70 företag som bedriver minuthandel av elektricitet, och en del av dessa är även elproducenter.

På grossistmarknaden för naturgas finns partiförsäljaren Gasum Oy samt återförsäljare av naturgas, av vilka det finns sammanlagt 23. Dessutom finns det i Finland mindre än tio sådana slutanvändare som har en årlig totalförbrukning av naturgas på minst 600 gigawattimmar och som därmed hör till REMIT-förordningens tillämpningsområde. En del återförsäljare och stora slutanvändare av naturgas agerar även på grossistmarknaden för el. De täcks även därmed av REMIT-förordningens tillämpningsområde.

Undersökningen av sådana överträdelser som omfattas av REMIT-förordningen ger upphov till begär av information, inspektioner och andra åtgärder som riktas till föremålen för undersökningarna. Dessa åtgärder kan inte anses vara en administrativ börda för företagen. Därmed kan det inte anses att regeringens proposition ökar el- och naturgasmarknadsföretagens administrativa börda. Därmed kan det tilläggssarbete i anknäring till tillsynen som REMIT-förordningen direkt förorsakar för företag i el- och naturgasmarknaden anses vara betydande, men nödvändig.

De föreslagna ändringarna i Energimyndighetens undersöknings- och verkställandebefogenheter effektiviserar dock tillsynen över funktionen av grossistmarknaden för el och naturgas och förbättrar därmed pålitligheten av marknadens funktion. Dessutom uppskattas det att det påföljdssystem som har föreslagits för sådana överträdelser som avses i REMIT-förordningen kommer att främja el- och naturgasmarknadens effektiva verksamhet och den sunda konkurrensen, då överträdelserna på grossistmarknaden för el och naturgas blir minde lockande för aktörerna på grossistmarknaden för el och naturgas.

Eftersom finska företag konkurrerar på ett gemensamt grossistmarknadsområde för el med danska, norska, svenska och baltiska företag, är det med tanke på den nationella konkurrenskraften viktigt att finska företag inte har klart fler skyldigheter än företagen i andra länder. Ett motsvarande tillsyns- och

inspektionsförfarande finns redan i bruk i bl.a. Sverige och Danmark, vilket betyder att finska företag inte skulle ha en svagare konkurrensställning på den nordiska elmarknaden.

4.1.2 Konsekvenser för företag som användare av el och naturgas

De föreslagna förändringarna i Energimyndighetens undersöknings- och verkställandebefogenheter effektiviserar tillsynen över verksamheten på grossistmarknaden för el och naturgas och förbättrar därmed marknadsverksamhetens pålitlighet. Dessutom uppskattas det påföljdssystem som föreslås för överträdelser på grossistmarknaden för el och naturgas främja den effektiva verksamheten och sunda konkurrensen på el- och naturgasmarknaden, då överträdelserna på grossistmarknaden för el och naturgas blir minde lockande för aktörerna på grossistmarknaden för el och naturgas.

De föreslagna bestämmelserna skulle tillsammans bidra till att det pris som företagen betalar på el och naturgas är så korrekt som möjligt. Det uppskattas att de undersökningsbefogenheter och påföljder som föreskrivs för att förebygga överträdelser medför kostnadsbesparingar för företag som använder el och naturgas. Eftersom eventuella tidigare överträdelser på grossistmarknaden för el och naturgas kan ha blivit oupptäckta, är det inte möjligt att komma med en uppskattning om de kostnadsbesparingar som föreslagna medför för företag som använder el och naturgas.

4.1.3 Konsekvenser för hushåll

De föreslagna förändringarna i Energimyndighetens undersöknings- och verkställandebefogenheter effektiviserar tillsynen över verksamheten på grossistmarknaden för el och naturgas och förbättrar därmed marknadsverksamhetens pålitlighet. Dessutom uppskattas det påföljdssystem som föreslås för överträdelser på grossistmarknaden för el och naturgas främja den effektiva verksamheten och sunda konkurrensen på el- och naturgasmarknaden, då överträdelserna på gros-

sistmarknaden för el och naturgas blir minde lockande för aktörerna på grossistmarknaden för el och naturgas.

De föreslagna bestämmelserna skulle tillsammans bidra till att det pris som hushållen betalar på el och naturgas är så korrekt som möjligt. Det uppskattas att de undersökningsbefogenheter och påföljder som föreskrivs för att förebygga överträdelser medför kostnadsbesparingar för hushållen. Eftersom eventuella tidigare överträdelser på grossistmarknaden för el och naturgas kan ha blivit oupptäckta, är det inte möjligt att komma med en uppskattning om de kostnadsbesparingar som föreslagen medför för hushållen.

4.2 Konsekvenserna för myndigheterna

4.2.1 Statsekonomiska konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser för Energimyndigheten

I nuläget är kostnaderna för den tillsyn över el- och naturgasmarknaden som Energimyndigheten utför sammanlagt ca 3,2 miljoner euro per år. Uppgifterna i anslutning till tillsynen över iakttagandet av REMIT-förordningen ökar myndighetens personal-, informationssystem- och resekostnader samt allmänna kostnader.

Det uppskattas att Energimyndigheten behöver resurser på två årsverken för marknadsuppföljningen i anknytning till övervakandet av REMIT-förordningens iakttagande samt undersökningen av de misstänkta överträdelserna av förordningen. Av dessa skulle det ena årsverket åstadkommas med interna arrangemang och det andra årsverket med tilläggsresurser som riktas till Energimyndigheten. Därmed ökar propositionen Energimyndighetens personalkostnader med ca 70 000 euro per år.

Resekostnaderna ökar i synnerhet med anledning av samarbetet på den nordiska nivån och unionsnivån, som behövs vid tillsynen i anknytning till REMIT-förordningen. Energimyndighetens resekostnader uppskattas dock inte stiga märkbart med anledning av uppgifter som ansluter sig till REMIT-förordningen.

I och med de nya tillsynsuppgifterna uppskattas även myndighetens kostnader för informationssystem stiga. Det uppskattas att informationssystemen i anslutning till REMIT-förordningen ger myndigheten tilläggskostnader på ca 150 000 euro per år.

Propositionen uppskattas öka Energimyndighetens kostnader med sammanlagt ca 300 000 euro. Avsikten är att anvisa tilläggsresurserna till Energimyndigheten i statens budget 2015 inom ramen för arbets- och näringsministeriets nuvarande utgiftsram.

Påföljder

Det uppskattas att antalet administrativa påföljder som påförs för överträdelser av REMIT-förordningen kommer att vara lågt, högst några stycken per år. I de flesta fallen torde de administrativa påföljderna överklagas. Med anledning av svårigheterna att uppskatta storleken på eventuella påföljdsavgifter samt antalet fall är det inte möjligt att komma med en pålitlig uppskattning av de intäkter som staten får med anledning av de administrativa påföljderna.

Man kan göra en grov allmän bedömning av antalet eventuella överträdelser på basis av marknadstillsynen över elbörsen samt de påföljder som har påförts av Finansinspektionen. Marknadstillsynen av den nordiska elbörsen Nord Pool Spot AS upptäckte 2012 sammanlagt 50 överträdelser av börsens egna marknadsregler, för vilka börsen meddelade en icke-offentlig varning. Vid sidan av dessa skickade börsen 2012 åtta misstänkta fall av förbrytelse mot lagen till myndigheter. Det finns inga närmare uppgifter om huruvida det har påförts påföljder för dessa misstänkta överträdelser. År 2012 har Finansinspektionen å sin sida i anknytning till tillsynen över värdepappersmarknaden påfört ordningsavgifter i 14 fall, gett en offentlig varning eller anmärkning i sex fall och lämnat en undersökningsbegäran till polisen i fem fall. År 2012 undersökte Finansinspektionen 85 misstankar om överträdelser på värdepappersmarknaden. Av dessa gällde 23 missbruk av insiderinformation, 35 manipulering av kurserna och 23 skyldigheten att ge ut information.

En risk för rättegångskostnader ansluter sig till administrativa påföljder även för tillsynsmyndighetens del. Eftersom rättegångskostnaderna i fall som gäller påförandet av administrativa påföljder kan bli märkbara, ser man genom ändamålsenliga budgeteringsförfaranden till att risken till de rättegångskostnader som eventuellt ska betalas av Energimyndigheten styr myndighetens tillsynsverksamhet. Eftersom det uppskattas att antalet fall förblir relativt lågt, uppskattas det att konsekvenserna för statens intäkter och utgifter förblir ringa.

4.2.2 Konsekvenser för organisationen och personalen

Konsekvenser för Energimyndighetens personalresurser

Tillsynsuppgifterna i anknytning till iakttagandet av REMIT-förordningen samt de föreslagna undersöknings- och verkställandebefogenheterna är nya för Energimyndigheten och ökar dess behov av personal.

De personalresurser som Energimyndigheten kommer att behöva påverkas i synnerhet av antalet misstänkta fall av överträdelser av REMIT-förordningen som myndigheten ska undersöka. De misstänkta fallen kan vara mycket komplicerade, och deras undersökning kan kräva omfattande utredningar. Undersökningen förutsätter därmed vanligen arbetsinsatser av flera tjänstemän. Därför borde myndigheten i mån av möjlighet vid behov även rikta till undersökningarna arbetsinsatsen av sina egna experter som även tar hand om andra uppdrag.

Även det faktum i vilken mån myndigheten själv utför kontinuerlig uppföljning och tillsyn över grossistmarknaden för el och naturgas påverkar de resurser som Energimyndigheten behöver. Enligt REMIT-förordningen ska personer som yrkesmässigt utför transaktioner som rör grossistenergiprodukter inrätta och underhålla system och förfaranden för att identifiera överträdelser av förbuden mot otillbörlig marknadspåverkan och missbruk av insiderinformation. Därutöver följer byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter på unionsnivå verksamheten på gros-

sistmarknaden för el och naturgas och försöker upptäcka eventuella överträdelser av REMIT-förordningen. Vid sidan av dessa åtgärder skulle det vara nödvändigt att även Energimyndigheten för sin del regelbundet följer med verksamheten av grossistmarknaden för el och naturgas och försöker upptäcka eventuella överträdelser.

Energimyndigheten uppskattas behöva resurser på cirka två årsverken för den marknadsuppföljning som ansluter sig till tillsynen över iakttagandet av REMIT-förordningen samt för undersökningen av misstänkta fall av överträdelser av förordningen. Av dessa skulle det ena årsverket åstadkommas med interna arrangemang och det andra årsverket med tilläggsresurser som riktas till Energimyndigheten.

Konsekvenser för Finansinspektionens personalresurser

I samband med tillsynen över iakttagandet av REMIT-förordningen kan det uppstå fall i vilka det är motiverat att misstänka överträdelser av lagstiftningen rörande finansmarknaden. Det tillsynssamarbete mellan Finansinspektionen och Energimyndigheten som REMIT-förordningen förutsätter är en ny uppgift för Finansinspektionen, och det uppskattas öka Finansinspektionens behov av resurser.

Konsekvenser för domstolsväsendets personalresurser

Enligt uppskattningar finns det inget behov av nya resurser inom domstolsväsendet med anledning av det påföljdsförslag som föranleds av överträdelser av REMIT-förordningen. Om marknadsdomstolen i fortsättningen av någon anledning måste behandla ett stort antal fall som ansluter sig till överträdelser av REMIT-förordningen, bör man bedöma om marknadsdomstolens resurser.

4.3 Konsekvenser för miljön

Propositionen har inga betydande miljökonsekvenser.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

De påföljder som skulle förskrivas för överträdelser på grossistmarknaden för el och naturgas samt Energimyndighetens undersöknings- och verkställandebefogenheter skulle förbättra el- och naturgasmarknadens funktion och förebygga överträdelser på marknaden.

De föreslagna ändringarna i Energimyndighetens undersöknings- och verkställandebefogenheter effektiviserar tillsynen över verksamheten på grossistmarknaden för el och naturgas och förbättrar därmed marknadsverksamhetens pålitlighet. Dessutom uppskattas det påföljdssystem som föreslås för överträdelser på grossistmarknaden för el och naturgas främja den effektiva verksamheten och sunda konkurrensen på el- och naturgasmarknaden, då överträdelserna på grossistmarknaden för el och naturgas blir mindre lockande för aktörerna på grossistmarknaden för el och naturgas.

Förslagen skulle vara ägnade att öka tilliten till el- och naturgasmarknadens verksamhet. Det har till exempel rätt ofta i Finland riktats offentlig kritik mot den nordiska elmarknadens funktion. Energimyndighetens undersökningsbefogenheter och påföljdssystemet för förebyggande av överträdelser uppskattas även medföra kostandsbesparingar för användarna av el och naturgas och därmed kostnads fördelar för nationalekonomin.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Arbets- och näringsministeriet utsåg den 19 juni 2013 en arbetsgrupp som fick i uppdrag att bereda de lagändringar som förutsätts av REMIT-förordningen. Till arbetsgruppen hörde representanter för arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, Energimarknadsverket, Finansinspektionen samt Konkurrens- och konsumentverket. Dessutom deltog representanter för Finsk Energiindustri rf, Gasföreningen i Finland rf, Finlands Näringsliv rf samt Finansbranschens Centralförbund som bestående experter i arbetet. Under beredningen hörde arbetsgruppen experter

från justitieministeriet, Konkurrens- och konsumentverket, Centralkriminalpolisen samt Nord Pool Spot AS. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande den 19 november 2013. Arbetsgruppen förslög att det till lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden läggs administrativa påföljder för överträdelser av REMIT-förordningen. Det föreslogs att de påföljder som påförs för överträdelser av REMIT-förordningen är offentlig varning, ordningsavgift och påföljdsavgift. Arbetsgruppen förslög att Energimyndighetens undersöknings- och verkställandebefogenheter utvidgas så att de uppfyller REMIT-förordningens krav. Därutöver förslög arbetsgruppen ett nytt kapitel om överträdelser på grossistmarknaden för energi i strafflagen. Som straffrättsligt straffbara föreslogs missbruket på insiderinformation, otillbörlig marknadspåverkan samt underlåtande att offentliggöra insiderinformation.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Arbets- och näringsministeriet fick remissyttranden om arbetsgruppens förslag av justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, Energimyndigheten, Finansinspektionen, Centralkriminalpolisen, Konkurrens- och konsumentverket, Rättsregistercentralen, Finlands Näringsliv rf, Finsk Energiindustri rf, Skogsindustrin rf, Gasföreningen i Finland rf, Teknologindustri rf, Nord Pool Spot Finland Oy och Fortum Abp samt Suomen EFi Oy. Ministeriet har utarbetat ett sammandrag av utlåtandena.

Remissinstansens centrala avvikande åsikt med arbetsgruppens förslag gällde det nya kapitel om överträdelser på grossistmarknaden för energi som föreslogs i strafflagen. Justitieministeriet motsatte sig införandet av bestämmelser gällande brottspåföljder i den kommande regeringspropositionen och ansåg att alternativ C, som baserar sig på administrativa påföljder, borde utnyttjas. De övriga remissinstanserna var antingen uttryckligen för arbetsgruppens förslag till den här delen eller ansåg att de inte hade någonting att anmärka om rapportens innehåll.

Finansministeriet var för propositionens mål att det påföljdssystem som tillämpas på

överträdelser på grossistmarknaden för el och naturgas är enhetligt med påföljdssystemet för överträdelser på finansmarknaden.

Energimarknadsverket konstaterade att arbetsgruppens förslag innehåller märkbara förbättringar i effektiveringen av tillsynen över grossistmarknaden för energi. Verket var för de ändringar som arbetsgruppen föreslagit och påskyndade snabb inledning av vidareberedelser.

Finansinspektionen var för arbetsgruppens centrala förslag om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden samt strafflagen.

Näringslivet rf ansåg att det var viktigt att regleringen av överträdelser på grossistmarknaden för energi är så enhetlig som möjligt med bestämmelserna om överträdelser på värdepappersmarknaden och att onödiga avvikelser undviks. Näringslivet rf önskade att man lägger märke till detta i vidareberedelsen av lagstiftningen.

Teknologiindustrin ansåg att arbetsgruppens förslag om det snabba nationella genomförandet av REMIT-förordningen är nödvändigt med tanke på tryggheten av elmarknadens funktion. Teknologiindustrin ansåg att man i synnerhet borde se till att stora försäljare av elektricitet inte kan missbruka sin dominerande marknadsposition.

Suomen Elfi ansåg att det klara och snabba genomförandet av propositionen är nyttigt med tanke på elmarknadens funktion. Myndigheterna borde satsa på aktiv marknadsövervakning samt se till att det finns tillräckliga resurser för detta ändamål samt att samarbetet mellan myndigheterna fungerar och att de befogenheter som lagstiftningen ger används vid behov. Vid bedömningen av ställningen för elförbrukare som täcks av förordningen borde man ta hänsyn till att de inte har stark marknadskraft på elmarknaden.

Centralkriminalpolisen, Konkurrens- och konsumentverket, Skogsindustrin samt Gasföreningen i Finland konstaterade att de inte har någonting att anmärka om rapportens innehåll.

Enligt inrikesministeriets syn skulle den lagstiftning som arbetsgruppen föreslår bara ha ringa konsekvenser för polisens verksamhet.

Energiindustrin, Nord Pool Spot Finland och Fortum ansåg att man borde ge Energimyndigheten och marknadsdomstolen prövningsrätt vid fastställandet av påföljderna samt möjligheten att låta bli att påföra den administrativa påföljden som avses i REMIT-förordningen då överträdelserna är lindriga och lätt klandervärda.

Rättsregistercentralen ansåg att verkställandet av påföljds- och ordningsavgifter väl lämpar sig som dess uppdrag.

Trots det starka stöd som brottspåföljderna fått baserar sig regeringens proposition på ett påföljdssystem enbart på basis av administrativa påföljder, eftersom justitieministeriet i sitt remissyttrande har motsatt sig införandet av bestämmelser om brottspåföljder i regeringens kommande proposition. Vid sidan av detta har valet av alternativ C påverkats av att genomförandet av REMIT-förordningen har fördröjts i Finland. I dessa omständigheter har det faktum att ett påföljdssystem som enbart baserar sig på administrativa påföljder lagtekniskt kan genomföras lättats och snabast talat för valet av ett påföljdssystem som enbart baserar sig på administrativa påföljder.

I remissyttrandet presenterades även flera detaljerade förslag till ändringar. Man har försökt ta dessa åsikter i beaktande i mån av möjlighet.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden

2 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att lagens tillämpningsområde utvidgas till att gälla även skötseln av tillsyns- och uppföljningsuppgifter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi, nedan REMIT-förordningen, samt delegerade akter och genomförandeakter som utfärdats med stöd av den. Samtidigt ändras namnet på den övervakande myndigheten i paragrafens inledningsstycke till Energimyndigheten. Vid ingången av 2014 ändrades Energimarknadsverkets namn till Energimyndigheten.

4 kap Påföljder

16 §. Påföljdsavgift. I det nya 3 mom. bestäms att påföljdsavgift kan påföras den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbudet mot insiderhandel enligt artikel 3, skyldigheten att offentliggöra insiderinformation enligt artikel 4 eller förbudet mot otillbörlig marknadspåverkan enligt artikel 5 i REMIT-förordningen. Påföljdsavgift kan också påföras för försök till otillbörlig marknadspåverkan. Påförande av påföljdsavgift förutsätter att handlingen bygger på uppsåt eller oaktsamhet. Den grupp personer som omfattas av tillämpningsområdet för bestämmelserna i artiklarna 3—5 i REMIT-förordningen är mera omfattande än målgruppen för påföljdsavgiften enligt 16 § 1 och 2 mom. i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Därför ska påföljdsavgiften enligt 3 mom. med avvikelse från påföljdsavgiften enligt 1 och 2 mom. enligt förslaget också kunna gälla andra än näringsidkare.

När påföljdsavgiftens belopp bedöms ska de grunder som avses i 18 § beaktas. Det är fråga om en helhetsbedömning som innebär att man utöver förfarandets skadlighet eller

upprepning kan beakta i vilken grad det kan tillräknas gärningsmannen, den eventuella nyttan av förfarandet samt övriga omsändigheter kring gärningen eller försummelsen samt personens tidigare förelser på grossistmarknaderna för energi.

Med förbud mot insiderhandel avses enligt förslaget förbudet i artikel 3 i REMIT-förordningen. Enligt bestämmelsen är personer som förfogar över insiderinformation om en grossistenergiprodukt förbjudna att 1) utnyttja denna för att förvärva eller avyttra, eller försöka förvärva eller avyttra, grossistenergiprodukter som omfattas av denna information, för egen eller annans räkning, direkt eller indirekt, 2) röja sådan insiderinformation till annan person, utom i fall då röjandet sker som ett normalt led i fullgörande av tjänst, verksamhet eller åligganden, eller 3) på grundval av sådan insiderinformation föreslå eller förmå någon annan person att förvärva eller avyttra grossistenergiprodukter som omfattas av informationen.

Förbudet mot insiderhandel omfattar personer som avses i artikel 3.2 i REMIT-förordningen vilka förfogar över insiderinformation om en grossistenergiprodukt. Dessa är a) personer i ett företags administrations-, lednings- eller kontrollorgan, b) personer som innehar aktier i ett företag, c) personer som har tillgång till informationen i sin anställning, i sin verksamhet eller under sina åligganden, d) personer som har fått tillgång till informationen genom brottslig verksamhet samt e) personer som vet, eller borde veta, att informationen är insiderinformation. När personen som förfogar över insiderinformation om en grossistenergiprodukt är en juridisk person, gäller förbudet om insiderhandel enligt artikel 3.5 i REMIT-förordningen också de fysiska personer som deltar i beslutet att genomföra transaktionen för den juridiska personens räkning.

I artikel 3.4 i REMIT-förordningen bestäms om transaktioner som förbudet om insiderhandel inte ska tillämpas på. Förbudet mot insiderhandel tillämpas för det första inte på transaktioner som har utförts för att upp-

fylla ett åtagande att förvärva eller avyttra grossistenergiprodukter, när detta åtagande följer av ett avtal som ingåtts eller en handelsorder som utfärdats innan personen i fråga kom att förfoga över insiderinformationen. Bestämmelsen tillämpas inte heller på transaktioner som utförts av el- och naturgasproducenter, operatörer av naturgaslagringsanläggningar eller operatörer av LNG-importanläggningar med det enda syftet att täcka omedelbara fysiska förluster till följd av oplanerade avbrott, när underlåtenhet att göra detta skulle resultera i att marknadsaktören inte skulle kunna uppfylla sina avtalskyldigheter eller när detta görs i överenskomst med berörda systemansvariga för överföringssystem i syfte att säkerställa trygghet och säker drift av systemet. I denna situation ska den relevanta informationen rörande transaktionerna rapporteras till byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter och den nationella tillsynsmyndigheten. För det tredje ska bestämmelsen inte tillämpas på marknadsaktörer som agerar i enlighet med nationella bestämmelser för krisituationer när nationella myndigheter har ingripit för att trygga försäljningen av el eller naturgas och marknadsmekanismer har upphävts i en medlemsstat eller i delar av en medlemsstat. I artikel 3.3 i REMIT-förordningen bestäms dessutom om undantag i förbudet mot insiderhandel som gäller vissa transaktioner som utförs av stamägarinnehavare av el- eller överföringsnätinnehavare av naturgas när dessa köper el eller naturgas i syfte att säkerställa säker drift av systemet.

Med insiderinformation avses enligt artikel 2.1 i REMIT-förordningen information av specifik natur som inte har offentliggjorts, som direkt eller indirekt rör en eller flera grossistenergiprodukter och som, om den skulle offentliggöras, sannolikt skulle ha en väsentlig påverkan på priserna för dessa grossistenergiprodukter.

Insiderinformationen ska gälla i huvudsak marknadsaktörernas verksamhet på grossistmarknaderna för energi. Information som ska anses vara insiderinformation definieras i artikel 2.1 a—d i REMIT-förordningen. Med insiderinformation avses i första hand den information som ska offentliggöras enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG)

Nr 714/2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) 1228/2003 eller Europaparlamentets och rådets förordning (EG) Nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 eller enligt kommissionens förordningar om riktlinjer och nätföreskrifter som utfärdats med stöd av dessa förordningar. Med insiderinformation avses också information om anläggningarnas kapacitet och användning för produktion, lagring, förbrukning eller överföring av el eller naturgas eller om LNG-anläggningars kapacitet och användning, däribland anläggningarnas planerade eller oplanerade driftsstopp. För det tredje avses med insiderinformation information som måste offentliggöras enligt lagar eller andra författningar på EU-nivå eller på nationell nivå, marknadsregler, avtal eller praxis på den berörda grossistmarknaden för energi, i den mån som denna information sannolikt skulle få stor inverkan på priserna på grossistenergiprodukter. Vidare avses med insiderinformation annan information som en förnuftigt agerande marknadsaktör sannolikt skulle använda som en del av grunden för sitt beslut om att utföra en transaktion som rör, eller utfärda en handelsorder om, en grossistenergiprodukt.

Informationen ska anses vara av specifik natur om den anger en rad omständigheter som föreligger eller rimligen kan förväntas uppkomma eller en händelse som har inträffat eller rimligen kan förväntas inträffa och om den är specifik nog för att man ska kunna dra en slutsats om den möjliga effekten av denna rad omständigheter eller denna händelse på priserna på grossistenergiprodukter.

Enligt artikel 4.1 i REMIT-förordningen ska marknadsaktörerna i god tid och effektivt offentliggöra insiderinformation som de har om verksamheten eller anläggningarna som den berörda marknadsaktören, eller moderbolaget eller anknutet företag, äger eller kontrollerar eller för vilken den marknadsaktören eller det företaget har driftsansvar, antingen fullständigt eller delvis. Påföljdsavgift ska kunna påföras även för förseelse mot eller försummelse av denna skyldighet.

Påföljdsavgift ska också kunna påföras med stöd av förbudet i artikel 5 för otillbörlig marknadspåverkan eller försök till otillbörlig marknadspåverkan.

Enligt artikel 2.2 i REMIT-förordningen avses med otillbörlig marknadspåverkan i första hand utförande av en transaktion eller handelsorder för grossistenergiprodukter 1) som ger eller kan förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris på grossistenergiprodukter, 2) som genom en persons agerande eller fleras samarbete låser fast priset eller försöker låsa fast priset på en eller flera grossistenergiprodukter vid en konstlad nivå, utom i de fall då personen som utförde transaktionen eller handelsordern kan visa att hans skäl att utföra densamma är legitima och att transaktionen eller ordern stämmer överens med godtagen marknadspraxis på den berörda grossistmarknaden för energi, eller 3) där falska förespeglningar, försök till eller andra slag av vilseledande eller manipulationer utnyttjas, vilka ger eller kan förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgången, efterfrågan eller priset på grossistenergiprodukter. Med otillbörlig marknadspåverkan avses också spridning av information genom medierna, inklusive internet eller på annat sätt, som ger eller kan förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgången, efterfrågan eller priset på grossistenergiprodukter, även spridning av rykten och falska eller vilseledande nyheter, om personen som spred information insåg eller borde ha insett att den var falsk eller vilseledande. När informationen sprids i journalistiskt eller konstnärligt syfte ska spridning av sådan information bedömas med hänsyn till regler som är tillämpliga på tryckfriheten och yttrandefriheten i andra medier, såvida inte dessa personer direkt eller indirekt uppnår en fördel eller vinning genom att sprida informationen i fråga eller informationen ryks eller sprids för att vilseleda marknaden angående tillgång, efterfrågan eller priset på grossistenergiprodukter.

Enligt artikel 2.3 i REMIT-förordningen avses med försök till otillbörlig marknadspåverkan i första hand utförande av en transaktion eller utfärdande av en handelsorder eller vidtagande av någon annan åtgärd som rör en grossistenergiprodukt i syfte att 1) ge falska

eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris på grossistenergiprodukter, 2) låsa fast priset på en eller flera grossistenergiprodukter vid en konstlad nivå, utom i de fall då personen som utförde transaktionen eller utfärdade handelsordern kan visa legitima skäl till detta och att transaktionen eller ordern stämmer överens med godtagen marknadspraxis på den berörda grossistmarknaden för energi, eller 3) utnyttja falska förespeglningar eller andra slag av vilseledande eller manipulationer, vilka ger eller kan förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgången, efterfrågan eller priset på grossistenergiprodukter. Med försök till otillbörlig marknadspåverkan avses också spridning av information genom medierna, inklusive internet eller på annat sätt, som ger eller kan förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgången, efterfrågan eller priset på grossistenergiprodukter.

Det nuvarande 3 mom. ska bli 4 mom.

Bestämmelsen i det nuvarande 4 mom. som innehåller principen *ne bis in idem* (förbud mot att åtala och döma två gånger i samma ärende) ska bli 5 mom. Samtidigt föreslås det att bestämmelsen ändras så att också annat än en slutlig dom som vunnit laga kraft ska utgöra hinder för påförande av påföljdsavgift.

18 §. Påföljdsavgiftens storlek. Även andra personer än näringsidkare kan begå förbjudna gärningar och försummelser enligt REMIT-förordningen. Med avvikelse från den nuvarande bestämmelsen ska påföljdsavgiften i vissa situationer också kunna gälla andra än näringsidkare. Detta bör beaktas också i bestämmelserna om påföljdsavgiftens storlek.

Det föreslås att paragrafens 1 mom. preciseras genom att en ny bestämmelse tas in om påföljdsavgiftens maximibelopp för fysiska personer. Påföljdsavgiften för en fysisk person får vara högst 10 procent av hans eller hennes inkomst enligt den senaste slutförda beskattningen, dock högst 100 000 euro.

Det föreslås att den påföljdsavgift som är knuten till omsättningen och som redan tidigare bestäms i paragrafen framöver ska gälla juridiska personer oberoende av om de är näringsidkare eller inte. På så sätt bestäms påföljdsavgiften entydigt för fysiska personer som bedriver näringsverksamhet. Bestäm-

melsen i 2 mom. ska därför preciseras så att det entydigt framgår av bestämmelsen att dess tillämpningsområde begränsas till sådana företag inom el- och naturgasbranschen som avses i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen, vilka bedriver affärsverksamhet inom el- eller naturgasbranschen i egenskap av juridiska personer.

20 a §. Ordningsavgift. I paragrafen bestäms i huvudsak, på motsvarande sätt som i 38 § i lagen om Finansinspektionen, om Energimyndighetens rätt att påföra ordningsavgift för vissa förfaranden eller försummelser på grossistmarknaderna för energi vilka strider mot bestämmelserna. När bestämmelsen tas in i lagen understryks det faktum att myndighetsrapporteringar och anmälningar till myndigheter spelar en viktig roll för att grossistmarknaderna för energi ska fungera. Syftet med ordningsavgift är å ena sidan att förhindra att bristande förtroende gentemot marknaderna uppstår, å andra sidan att betona särskilt vikten av information i rätt tid för att marknaderna ska fungera tillförlitligt.

Enligt 1 mom. ska ordningsavgift kunna påföras för förseelse mot eller försummelse av rapporteringsskyldigheten i den genomförandeakt som utfärdats med stöd av artikel 8 i REMIT-förordningen, registreringskyldigheten enligt artikel 9 eller skyldigheten enligt artikel 15 för personer som yrkesmässigt utför transaktioner att meddela överträdelser.

Med den rapporteringsskyldighet som föreskrivs i den genomförandeakt som utfärdats med stöd av artikel 8 i REMIT-förordningen avses marknadsaktörernas skyldighet att till byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter rapportera uppgifter om transaktioner som rör grossistmarknaderna för energi eller handelsorder. Innehållet i de uppgifter som ska rapporteras specificeras i de genomförandeakter om rapportering av uppgifter som utfärdats av Europeiska kommissionen. Uppgifter som ska rapporteras är till exempel en exakt identifiering av köpta och sålda grossistenergiprodukter, överenskommet pris och överenskommen kvantitet, datum och tidpunkt för verkställande samt transaktionsparterna och transaktionens mottagare.

Med registreringskyldigheten enligt artikel 9 i REMIT-förordningen avses mark-

nadsaktörernas skyldighet att registrera sig hos den nationella tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där de är etablerade eller bosatta, eller, om de inte är etablerade eller bosatta i unionen, i en medlemsstat där de är verkamma. Marknadsaktörerna ska överlämna registreringsblanketten till Energimyndigheten innan de ingår en transaktion som enligt rapporteringsskyldigheten måste rapporteras till byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

Med skyldigheten enligt artikel 15 i REMIT-förordningen för personer som yrkesmässigt utför transaktioner avses den skyldighet som en person som yrkesmässigt utför transaktioner har att utan dröjsmål meddela Energimyndigheten om personen har rimliga skäl att misstänka att en transaktion kan utgöra en överträdelse mot förbudet mot insiderhandel i artikel 3 eller förbudet mot otillbörlig marknadspåverkan enligt artikel 5 i REMIT-förordningen.

Energimyndigheten ska påföra ordningsavgiften i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet. Ordningsavgiften ska kunna påföras en näringsidkare eller en fysisk eller juridisk person som handlar för dennas del. Rapporteringsskyldigheten enligt den genomförandeakt som utfärdats med stöd av artikel 8 i REMIT-förordningen kan i vissa situationer utsträckas till att även gälla myndigheter. Eftersom syftet med bestämmelserna i detta fall är att säkerställa att näringsidkarna på grossistmarknaderna för energi sörjer för sina anmälningsskyldigheter, som utgör förutsättningar för tillsynen, ska ordningsavgift inte påföras myndigheter som försummar anmälningsskyldigheten eller personer som är anställda hos myndigheterna.

I 2 mom. bestäms om beloppet på ordningsavgiften. Beloppet på ordningsavgiften ska basera sig på en samlad bedömning där det ska tas hänsyn till förseelsens eller försummelsens art och omfattning, det klandervärda i förseelsen eller försummelsen, effekterna på grossistmarknaden och slutanvändarna samt varaktigheten. Utöver detta kan man vid den samlade bedömningen vid behov beakta andra omständigheter, som till exempel den ekonomiska ställningen hos den som ordningsavgiften gäller och hans eller

hennes eventuella tidigare förseelser på grossistmarknaden för energi.

Minimi- och maximibeloppen för ordningsavgiften ska bestämmas separat för juridiska och fysiska personer. Ordningsavgiften för en juridisk person ska vara minst 5 000 euro och högst 100 000 euro och för en fysisk person minst 500 euro och högst 10 000 euro.

Enligt 3 mom. ska ordningsavgiften betalas till staten.

Enligt 4 mom. ska ordningsavgift inte kunna påföras den som är misstänkt för samma brott i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol. Ordningsavgift kan inte heller påföras den som redan har dömts för samma gärning, om domen har vunnit laga kraft eller om åtalet har förkastats genom ett beslut som vunnit laga kraft. Bestämmelsen stämmer i enlighet med principen *ne bis in idem* (förbud mot att åtala och döma två gånger i samma ärende), överens med två avgöranden av högsta domstolen (HD:2010:45 och HD:2010:46) där det var fråga om att beslut om efterbeskattning hade vunnit laga kraft innan åtal hade väckts för grovt skattebedrägeri. Högsta domstolen ansåg att det stred mot principen *ne bis in idem* att åtal hade väckts efter att beslutet om efterbeskattning vunnit laga kraft.

Energimyndighetens beslut om ordningsavgift ska överklagas till marknadsdomstolen enligt 36 § 1 mom. Ändring i marknadsdomstolens beslut kan sökas genom besvär hos högsta domstolen enligt 37 §.

20 b §. Offentlig varning. I paragrafen bestäms i huvudsak, på motsvarande sätt som i 39 § i lagen om Finansinspektionen, om Energimyndighetens rätt att meddela offentlig varning till den som yrkesmässigt utför transaktioner som rör grossistenergi produkter. Offentlig varning ska kunna meddelas om personer som yrkesmässigt utför transaktioner försummar system och förfaranden för att identifiera överträdelser i enlighet med artikel 15 i REMIT-förordningen. Med system och förfaranden för att identifiera försummelser för personer som yrkesmässigt utför transaktioner avses till exempel anvisningar, föreskrifter och bestämmelser i anslutning till tillsynen och uppföljning av marknaderna

och transaktionerna som hör till marknadens egna regler eller koncessioner, tillsyns- och uppföljningsenheter eller personer som handhar sådana uppgifter vilka ingår i organisationen för personer som utför transaktioner, avtal och regler som förutsätts följas av marknadens kunder eller tekniska system i anslutning till marknadens verksamhet och uppföljning av transaktioner.

Begreppet offentlig varning understryker att allmän klandervärdhet är ett element i gärningens rekvisit.

Offentlig varning som meddelas av Energimyndigheten ska offentliggöras på det sätt som Energimyndigheten beslutar, till exempel på Energimyndighetens webbsidor. Det föreslås att beslutet ska vara överklagbart på samma sätt som Energimyndighetens övriga beslut. Beslutet föreslås i enlighet med de allmänna sekretessbestämmelserna vara offentligt i den omfattning det inte innehåller sekretessbelagd information enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller någon annan lag.

Även Energimyndighetens beslut om offentlig varning ska överklagas till marknadsdomstolen enligt 36 § 1 mom. Ändring i marknadsdomstolens beslut kan sökas genom besvär hos högsta domstolen enligt 37 §.

20 c §. Avstående från administrativa påföljder. I paragrafen föreslås bestämmelser om förutsättningarna för Energimyndighetens prövningsrätt när det gäller avstående från framställning om påföljdsavgift eller från påförande av påföljd.

Enligt paragrafens 1 punkt ska Energimyndigheten kunna avstå från att göra en framställning om påföljdsavgift till marknadsdomstolen, avstå från att påföra ordningsavgift eller avstå från att meddela offentlig varning för det första om den person som begått förseelsen eller försummelsen självmant har vidtagit tillräckliga rättelseåtgärder omedelbart efter att ha upptäckt den och om det inte är fråga om allvarliga eller upprepade förseelser eller försummelser. En tilläggsförutsättning är emellertid att vederbörande utan dröjsmål och självmant ska ha underrättat Energimyndigheten om förseelsen eller försummelsen.

Enligt 2 punkten ska Energimyndigheten kunna avstå från att göra en framställning om

påföljdsavgift eller från att påföra påföljd om förseelsen eller försummelsen kan anses vara obetydlig. Med avvikelse från värdepappersmarknaden uppstår sådana situationer som kräver offentliggörande av insiderinformation och som regleras i REMIT-förordningen i praktiken ofta på grossistmarknaderna för energi, till exempel vid felsituationer i kraftverk. Informationsansvaret i sådana situationer fördelas också på flera persongrupper vid flera separata enheter. Under sådana omständigheter är risken större för att man av misstag förfar i strid med bestämmelserna. Därför är det motiverat att ge Energimyndigheten prövningsrätt när det gäller att göra en framställning om påföljdsavgift och påföra påföljder. Frågan om en gärning eller försummelse eventuellt är obetydlig ska bedömas från fall till fall med beaktande av bl.a. gärningens art, omfattning och varaktighet. Det är då fråga om en gärning eller försummelse som med beaktande av dess menlighet eller gärningsmannens presumtiva skuld, som helhet betraktad måste anses vara obetydlig. Det kan vara fråga om ett sådant fall t.ex. då de uppgifter om transaktioner som rör grossistmarknaderna för energi eller handelsorder som ska rapporteras till byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter endast obetydligt fördröjs utöver den bestämda tidsfristen eller om en försummelse snarare har berott på ett mänskligt misstag än på oaktsamhet.

Enligt 3 punkten ska Energimyndigheten också kunna avstå från att göra en framställning om påföljdsavgift eller från att påföra påföljd om det annars måste anses vara uppenbart oskäligt att påföra påföljdsavgift eller ordningsavgift eller att meddela offentlig varning. I så fall måste de i ärendet relevanta omständigheterna beaktas som en helhet, bl.a. det felaktiga förfarandets orsaker och verkningar samt gärningsmannens individuella förhållanden. Energimyndigheten kan i sin bedömning beakta också andra påföljder som påförts gärningsmannen, t.ex. en offentlig disciplinär påföljd som påförts av börsern eller av någon annan marknadsplats för grossistenergiprodukter.

20 d §. Meddelande av offentlig varning i stället för påförande av påföljdsavgift. Det föreslås att i lagen tas in *en ny paragraf*, en-

ligt vilken Energimyndigheten i stället för att göra en framställning om påföljdsavgift enligt 16 § 3 mom. kan meddela offentlig varning, om den som begått förseelsen eller försummelsen självmant har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa förseelsen eller försummelsen omedelbart efter att ha upptäckt den och utan dröjsmål meddelat förseelsen eller försummelsen till Energimyndigheten och det inte är fråga om allvarliga eller upprepade förseelser eller försummelser.

Offentlig varning kan även meddelas i stället för att påföljdsavgift påförs om förseelsen eller försummelsen kan anses vara obetydlig. Med avvikelse från värdepappersmarknaden uppstår sådana situationer som kräver offentliggörande av insiderinformation och som regleras i REMIT-förordningen i praktiken ofta och oförutsett på grossistmarknaderna för energi, till exempel vid felsituationer i kraftverk. Informationsansvaret vid sådana situationer fördelas också på flera persongrupper vid flera separata enheter. Under sådana omständigheter är risken större för att man av misstag förfar i strid med bestämmelserna. Därför är det motiverat att ge Energimyndigheten prövningsrätt när det gäller att göra en framställning om påföljdsavgift och påföra påföljder. Bedömningen av gärningens obetydlighet ska basera sig på en samlad bedömning där det ska tas hänsyn till förseelsens eller försummelsens art och omfattning, det klandervärda i förseelsen eller försummelsen, effekterna på grossistmarknaden och slutanvändarna samt varaktigheten. När det gäller det klandervärda i gärningen ska man vid bedömningen av dess obetydlighet även beakta obetydligheten av näringsidkarens eller den fysiska personens oaktsamhet, alltså om gärningen påvisar endast lindrig vårdslöshet hos näringsidkaren eller den fysiska personen.

20 e §. Preskription av ordningsavgifter och offentliga varningar. I 1 mom. bestäms om preskription av ordningsavgifter och offentliga varningar. Ordningsavgift eller offentlig varning får enligt förslaget inte bestämmas, om inte den som misstänks för förseelsen eller försummelsen har fått information om att en undersökning som gäller honom eller henne har inletts inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen in-

träffade, eller vid fortsatt förseelse eller försummelse inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen upphörde. Åtgärder som avbryter preskriptionstiden är t.ex. en granskning som Energimyndigheten utfört, hörande av den misstänkte eller Energimyndighetens begäran om utredning. Preskriptionstiden ska också kunna avbrytas av en undersökningsåtgärd som någon annan myndighet utför och som rör samma gärning eller försummelse, vilken den misstänkte informerats om. Syftet är att den misstänkte själv ska kunna märka en åtgärd som anknyter till undersökning som avbryter preskriptionstiden.

Enligt 2 mom. får ordningsavgift eller offentlig varning inte bestämmas, om beslutet om bestämmandet av den inte har gjorts inom tio år från den dag då förseelsen eller försummelsen inträffade, eller vid fortsatt förseelse eller försummelse inom tio år från den dag då förseelsen eller försummelsen upphörde. Denna tidsgräns får inte överskridas. Tidsgränsen på tio år ska anses som den slutliga preskriptionstid inom vilken Energimyndigheten ska meddela beslut om ordningsavgift eller offentlig varning för att det ska vinna laga kraft. Tidsgränsen utesluter inte möjligheten att överklaga Energimyndighetens beslut till marknadsdomstolen enligt 36 § i lagförslaget.

30 §. Energimyndighetens rätt att få uppgifter och utföra granskningar. Enligt artikel 13.2 b i REMIT-förordningen ska de nationella myndigheternas utredningsbefogenheter och verkställandebefogenheter omfatta rätten att begära upplysningar av vem som helst, även av de personer som efter varandra verkar för att vidarebefordra order eller utföra de berörda transaktionerna samt deras huvudmän, och, om nödvändigt, rätten att kalla en person eller en huvudman till förhör. Det föreslås att i 1 mom. tas in en hänvisning till den aktuella punkten i REMIT-förordningen, för att Energimyndighetens rätt att få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i lagen ska utsträckas till att gälla även de personer som avses i den nämnda bestämmelsen. En utvidgning av lagens tillämpningsområde till att även gälla handeln med grossistenergi-produkter enligt REMIT-förordningen innebär att man med näringsidkare som bedriver

tillsyn underkastad verksamhet, vilka nämns i 1 mom., även avser de näringsidkare som bedriver affärsverksamhet som omfattas av REMIT-förordningens tillämpningsområde. Ordalydelsen i bestämmelsen ska också förtydligas så att det i momentet nämns att Energimyndighetens rätt att få uppgifter även gäller dokument. På så sätt motsvarar ordalydelsen motsvarande bestämmelse i 33 § i konkurrenslagen.

Enligt artikel 13.2 d i REMIT-förordningen ska de nationella tillsynsmyndigheternas utrednings- och verkställandebefogenheter omfatta rätten att begära befintliga register över tele- och datatrafik. För att detta krav ska uppfyllas preciseras bestämmelserna i 2 mom. om Energimyndighetens behörighet att utföra granskningar i lokaler som innehas av näringsidkare som bedriver tillsyn underkastad verksamhet. Omfattningen av och regleringspraxisen för granskningsbehörigheten kommer närmare förfarandet i 37 § i konkurrenslagen.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att den nuvarande ordalydelsen "registreringar som finns i datasystemet" i bestämmelsen ersätts med begreppet data. Med data avses framställning av fakta, information eller begrepp i en form som lämpar sig för behandling i ett informationssystem. Det centrala i definitionen av data är att informationen, för att vara data, ska vara i en elektronisk form eller annan sådan form att den som sådan lämpar sig för behandling i ett informationssystem. Data är till exempel program som utformats för att få ett datorsystem att utföra en viss funktion. De register över tele- och datatrafik som avses i artikel 13.2 d i REMIT-förordningen utgör också data. Det föreslås vidare att ordalydelsen i momentet ändras så, att den tjänsteman som utför granskningen har rätt att granska handlingar och data som kan ha betydelse vid utförandet av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Enligt nuvarande ordalydelse ska en näringsidkare som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn på yrkande visa handlingar och registreringar i datasystemet. På så sätt kommer den tjänsteman som utför granskning att ha mera omfattande befogenheter än tidigare vid utförandet av granskningar. Detta är nödvändigt i granskningar som gäller REMIT-

överträdelser, eftersom det för att utreda överträdelserna kan vara nödvändigt att undersöka t.ex. filer som har raderats ur ett informationssystem.

Energimyndighetens rätt att få data ska begränsas till näringsidkare som står under tillsyn samt till data som kan ha betydelse vid utförandet av de tillsynsuppgifter som avses i lagen. Således ska Energimyndigheten inte ha rätt att få tillgång till sådana privata meddelanden som omfattas av de förtroliga meddelanden som föreskrivs i 10 § i grundlagen.

I Energimyndighetens granskning av en misstänkt REMIT-överträdelse kan det uppstå behov av att granska stora mängder elektroniskt material, där det behövs ingående datateknisk sakkunskap för att få fram informationen. Det föreslås därför att det i momentet tas in en separat bestämmelse som säkerställer möjligheten för Energimyndigheten att anlita sakkunniga vid granskningar. Till exempel vid granskning av elektroniskt material kan det vara nödvändigt att anlita utomstående experter inom datateknik. Samma tystnadsplikt ska gälla för utomstående sakkunniga som för de tjänstemän som utför granskningarna.

Enligt artikel 13.2 b i REMIT-förordningen ska de nationella tillsynsmyndigheternas utrednings- och verkställandebefogenheter omfatta rätten att begära upplysningar av vem som helst, även av de personer som efter varandra verkar för att vidarebefordra order eller utföra de berörda operationerna samt deras huvudmän, och, om nödvändigt, rätten att kalla en person eller en huvudman till förhör. I lagen föreslås *ett nytt 3 mom.* där det bestäms att Energimyndigheten har rätt att vid behov kalla in och höra en företrädare för näringsidkaren eller en annan person eller huvudman som avses i 1 mom., om det är nödvändigt för att samla in uppgifter om föremålet för en utredning. Då tillämpas förvaltningslagens (434/2003) bestämmelser, och den som underlåter att följa en kallelse kan inte påföras en administrativ påföljd eller föreläggas vite.

31 a §. Förbud att röja tillsynsinformation. För att säkerställa utredandet av förseelser som gäller missbruk av insiderinformation och otillbörlig marknadspåverkan föreslås *en ny paragraf*. Enligt paragrafens 1 mom. ska

Energimyndigheten kunna förbjuda den som är närvarande vid en granskning som Energimyndigheten verkställer att ge information om granskningen eller de uppgifter myndigheten begär till den som undersökningen gäller eller till någon annan person. Möjligheten att utfärda förbud ska också gälla dem som Energimyndigheten bitt om uppgifter eller utredningar för att genomföra den tillsynsuppgift som avses i denna lag. Yppandeförbud ska kunna meddelas en parts företrädare och biträde även i det fall att han eller hon inte har närvarat vid undersökningen. Förbudet ska ges skriftligen. I förbudet ska de omständigheter som förbudet omfattar specificeras, förbudets giltighetstid nämnas och hotet om straff för överträdelse av förbudet uppges. Yppandeförbud kan meddelas för högst tre månader åt gången.

I detta sammanhang bör det betonas att den misstänktes rätt till en rättvis rättegång inte kan inskränkas genom ett yppandeförbud. Exempelvis hans eller hennes rätt att med tanke på försvaret diskutera med sitt biträde får inte inskränkas trots att sådant som omfattas av förbudet då diskuteras.

En förutsättning för yppandeförbudet ska vara att ett avslöjande av uppgifter som avses i 1 mom., medan undersökningen pågår, kan försvåra utredningen av den gärning som undersöks eller orsaka parten eller någon annan skada eller olägenhet. Förbudet ska kunna förklaras gälla också efter det att undersökningen har avslutats, tills ärendet har tagits upp till behandling vid ett domstolssammanträde, om ett avslöjande av uppgifter kan försvåra utredningen av en annan gärning som fortfarande undersöks.

Yppandeförbudet ska utan dröjsmål kunna upphävas före giltighetstidens slut, om förutsättning för förbudet inte längre finns. Med förutsättning avses här en grund relaterad till utredning av den gärning som undersöks eller till en skada eller olägenhet. Till exempel när ett förbud har grundat sig på att utredningen av det lagstridiga förfarandet försvåras och den grunden inte längre finns, ska förbudet upphävas trots att undersökningen fortfarande pågår.

Den som förbudet gäller ska underrättas om att förbudet upphävts. Underrättelsen får formuleras fritt, dock så att det på tillbörligt

sätt säkerställs att meddelandet når fram. Upphävandet ska också antecknas i Energimyndighetens handlingar på tillbörligt sätt.

Till straff för brott mot yppandeförbud döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

31 b §. Utlämnande av uppgifter till åklagaren för näringsförbud. Enligt artikel 13.2 g i REMIT-förordningen ska de nationella tillsynsmyndigheternas utrednings- och verkställandebefogenheter omfatta rätten att begära att en domstol eller en behörig myndighet utfärdar tillfälligt förbud mot utövande av yrkesverksamhet.

Enligt 2 § i lagen om näringsförbud (1059/1985) får näringsförbud meddelas en enskild näringsidkare som driver rörelse för vilken bokföringsskyldighet bestäms i bokföringslagen (1336/1997), en bolagsman i ett öppet bolag, en ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag och en personmedlem i en europeisk ekonomisk intressegruppering, samt den som är styrelsemedlem eller verkställande direktör i ett samfund eller i annan därmed jämförbar ställning samt den som faktiskt leder ett samfund eller en stiftelse eller en utländsk filial eller sköter dess förvaltning. Enligt 3 § kan näringsförbud meddelas den som avses i 2 § om han vid drivandet av rörelse väsentligen har åsidosatt de lagstadgade skyldigheter som hänför sig därtill, eller om han vid drivandet av rörelse har gjort sig skyldig till brottsligt förfarande som inte kan anses ringa. Näringsförbud kan således också tillämpas som effektmedel när det gäller REMIT-överträdelser.

I paragrafen bestäms om Energimyndighetens rätt att till åklagaren anmäla väsentliga försummelse av näringsidkarens skyldigheter enligt lag för att näringsförbud enligt lagen om näringsförbud ska påföras.

31 c §. Ansökan om säkringsåtgärder. Enligt artikel 13.2 f i REMIT-förordningen ska de nationella tillsynsmyndigheternas utredningsbefogenheter och verkställandebefogenheter omfatta rätten att begära att tillgångar fryses och/eller beläggs med kvarstad.

Bestämmelser om kvarstad av egendom finns i rättegångsbalken. I 7 kap. 1 § i rättegångsbalken bestäms att om sökanden visar sannolika skäl för att han har en fordran för

vilken motparten kan åläggas betalningsskyldighet genom ett avgörande enligt 2 kap. 2 § i utsökningsbalken (705/2007) och det är fara för att motparten gömmer, förstör eller överlåter sin egendom eller gör något annat som äventyrar sökandens fordran, får domstolen bestämma att motpartens lösa eller fasta egendom skall beläggas med kvarstad i den utsträckning som behövs för att fordran skall kunna säkerställas. I 7 kap. 3 § i rättegångsbalken bestäms att om sökanden visar sannolika skäl för att han har någon annan rätt gentemot motparten än vad som nämns i 1 eller 2 § och den kan styrkas genom ett avgörande enligt 2 kap. 2 § i utsökningsbalken, och det är fara för att motparten genom att göra, påbörja eller underlåta något eller på något annat sätt förhindrar eller försvagar sökandens möjligheter att göra sin rätt gällande eller väsentligen minskar dess värde eller betydelse, får domstolen vid vite förbjuda motparten att göra eller påbörja något, vid vite förelägga motparten att göra något, berättiga sökanden att göra eller låta göra något, bestämma att motparten tillhörig egendom skall överlämnas i en sysslomans besittning och förvaltning, eller bestämma om andra åtgärder som behövs för att trygga sökandens rätt.

Enligt 2 kap. 2 § i utsökningsbalken utgörs utsökningsgrunder av bland annat beslut av en förvaltningsdomstol och beslut av någon annan myndighet i förvaltningsprocessärenden, beslut av statsrådet, ett ministerium, ett ämbetsverk som hör till statens centralförvaltning eller ett regionförvaltningsverk samt andra förvaltningsbeslut, om beslutet i fråga enligt någon annan lag skall verkställas i den ordning som anges i denna lag.

För att säkerställa betalningen av en påföljds- eller ordningsavgift ska Energimyndigheten enligt förslaget ha rätt att hos tingsrätten ansöka om att egendom beläggs med kvarstad. Bestämmelser om kvarstad finns i 7 kap. i rättegångsbalken. Vidare föreskrivs att Energimyndigheten inte åläggs att ställa säkerhet enligt 8 kap. 2 § i utsökningsbalken.

34 §. Hur påföljdsavgiften och ordningsavgiften verkställs. Det föreslås att bestämmelser om verkställandet av ordningsavgift tas in i paragrafen.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse om att påföljdsavgifter och ordningsavgifter får

verkställas endast med stöd av domar eller beslut som vunnit laga kraft. Detta ska förenkla verkställandet av påföljder. Dessutom föreslås bestämmelser om ränta på försenade påföljdsavgifter och ordningsavgifter. Verkställandet av påföljder stämmer efter detta överens med motsvarande bestämmelser i 74 § i lagen om Finansinspektionen. I momentet föreslås också en bestämmelse om bemyndigande med stöd av vilken närmare bestämmelser om verkställandet av påföljds- och ordningsavgifter får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Det föreslås i 2 mom. att beslut av Energimyndigheten om bestämmande av en ordningsavgift ska meddelas Rättsregistercentralen. Indrivningen, anmälan och återbetalningen av ordningsavgiften ska motsvara innehållet i 38 § i lagen om Finansinspektionen.

Bestämmelsen i 3 mom. om återbetalning av påföljdsavgiften upphävs som onödig, eftersom verkställandet kommer att gälla endast påföljdsavgifter som vunnit laga kraft.

34 a §. Offentliggörande av ordningsavgifter, offentliga varningar och påföljdsavgifter. I paragrafen föreslås bestämmelser om offentliggörande av en administrativ påföljd. Det föreslås att det i enlighet med det tredje stycket i artikel 18 i REMIT-förordningen tas in bestämmelser om hur Energimyndigheten kan offentliggöra påföljder som bestämts till följd av överträdelser av förordningen, såvida offentliggörandet inte åsamkar de berörda parterna oproportionerligt stora skador.

Enligt 1 mom. ska Energimyndigheten offentliggöra ordningsavgifter och offentliga varningar som den påfört eller meddelat och påföljdsavgifter som marknadsdomstolen påfört, samt i samband med offentliggörandet meddela om beslutet har vunnit laga kraft. Om fullföljdsdomstolen upphäver beslutet ska beslutet offentliggöras på samma sätt som påförandet eller meddelandet av den administrativa påföljden har offentliggjorts.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att Energimyndigheten inte ska offentliggöra en i 1 mom. avsedd ordningsavgift eller en påföljdsavgift som påförts av marknadsdomstolen, om offentliggörandet allvarligt kan äventyra stabiliteten på grossistmarknaderna för energi eller kan orsaka den som berörs av på-

följden oskäligen skador. Huvudregeln är emellertid att påföljden ska offentliggöras och situationer när den inte offentliggörs ska därmed utgöra undantag.

36 §. Sökande av ändring i Energimyndighetens beslut. Det föreslås att innehållet i bestämmelserna i nuvarande 1 och 3 mom. kvarstår oförändrat, men ordalydelsen i dem kvarhetligas. I paragrafen ändras samtidigt namnet på tillsynsmyndigheten till Energimyndigheten. Den bestämmelse som ersätter bestämmelsen om sökande av ändring i nuvarande 2 mom. ska framöver ingå i 1 mom., och på motsvarande sätt ska den bestämmelse som motsvarar bestämmelsen om sökande av ändring i 1 mom. ingå i 2 mom.

I den bestämmelse som flyttas till 1 mom. föreslås bestämmelser om sökande av ändring i beslut som gäller ordningsavgift och offentlig varning. Sökande av ändring i Energimyndighetens beslut om ordningsavgift och offentlig varning ska liksom för närvarande bestå av två steg. Bestämmelserna om rättsmedel måste vara konsekventa och heltäckande för att parternas rättssäkerhet ska kunna tryggas. Energimyndighetens beslut om ordningsavgift och offentlig varning ska överklagas till marknadsdomstolen. Ändring i beslut av marknadsdomstolen ska i enlighet med 37 § i gällande lag sökas hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd. Rätten att anföra besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd ska gälla beslut om ordningsavgift och offentlig varning som marknadsdomstolen fattat som första besvärsinstans samt marknadsdomstolens beslut om påföljdsavgift, där högsta förvaltningsdomstolen fungerar som första besvärsmyndighet.

I marknadstillsynsärenden som gäller energimarknaderna och som marknadsdomstolen handlägger är det i allmänhet fråga om sådana med tanke på parten eller samhället synnerligen viktiga frågor som i besvärsskedet oftast hänförs till svåra rättsfrågor från fall till fall, där den högsta rättsinstansen ska sörja för att de lägre rättsinstansernas beslut sinsemellan är enhetliga. Det föreslås därför att besvärstillståndsproceduren inte ska tillämpas på marknadstillsynsärenden som gäller energimarknaderna och som handläggs av marknadsdomstolen. Inte heller ompröv-

ningsförfarandet kan anses lämpligt i samband med handläggningen av överträdelse av REMIT-förordningen, eftersom Energimyndighetens beslut inte utgör beslut av masskaraktär eller summariska beslut när det gäller överträdelse av REMIT-förordningen. Energimyndigheten ska i övrigt i beslutsprocesserna kunna tillämpa ett förhandskontrollförfarande när det gäller fakta som hänför sig till ärendet.

Bestämmelser om behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

1.2 Lagen om Energimyndigheten

1 §. Uppgifter. I 3 mom. föreslås ett tillägg om att Energimyndigheten ska sköta de uppgifter som ankommer på den nationella tillsynsmyndigheten, om vilka bestäms i REMIT-förordningen samt i delegerade akter och genomförandeakter som utfärdats med stöd av den.

4 §. Överdirektörens uppgifter. De uppgifter som enligt 2 mom. ankommer på den överdirektör som fungerar som chef för Energimyndigheten utökas med uppgiften att avgöra ärenden som ska avgöras enligt REMIT-förordningen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Bestämmelsen står i samklang med att överdirektören har getts beslutanderätt i uppgifter som ankommer på den nationella tillsynsmyndigheten.

1.3 Lagen om Finansinspektionen

71 §. Rätt och skyldighet att lämna ut information. Det föreslås att 11 a punkten i paragrafen ändras så, att Finansinspektionen utan hinder av sekretessbestämmelserna har rätt att lämna ut information till Energimyndigheten för att den även ska kunna utöva tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Det föreslås att 11 b punkten preciseras så, att Finansinspektionen kan lämna ut information till Konkurrens- och konsumentverket för skötseln av dess tillsynsuppgifter i anslutning till konkurrensärenden, om informationen gäller affärstransaktioner som hänför sig till leverans- och derivatavtal för el eller naturgas och som el- eller naturgasleverantören ska bevara.

I paragrafen föreslås *en ny 11 c punkt*, enligt vilken Finansinspektionen har rätt att lämna ut information till byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter och myndigheter i andra EES-stater som har till uppgift att utöva tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Information kan lämnas ut i enlighet med artikel 8.4 f i REMIT-förordningen och i den situation som anges i artikel 16.3 c i REMIT-förordningen.

Enligt artikel 16.1 i REMIT-förordningen får nationella tillsynsmyndigheter, behöriga finansmyndigheter och den nationella konkurrensmyndigheten i en medlemsstat upprätta lämpliga former av samarbete i syfte att säkerställa effektiva och ändamålsenliga utredningar och verkställanden i anslutning till REMIT-överträdelse och för att bidra till att utredningar, rättsliga förfaranden och verkställandet av REMIT-förordningen och relevant finans- och konkurrenslagstiftning sköts enhetligt och konsekvent. Till dessa utredningsförfaranden och rättsliga förfaranden hör som en väsentlig del också utlämnande av sekretessbelagd information mellan myndigheter.

Vidare kan byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter enligt artikel 16.4 c i REMIT-förordningen om den anser att den eventuella överträdelserna har, eller har haft, gränsöverskridande verkan inrätta en utredningsgrupp med representanter för de berörda nationella tillsynsmyndigheterna, som ska utreda om det har inträffat en överträdelse av REMIT-förordningen och i vilken medlemsstat överträdelserna inträffade, samt samordna gruppens arbete. Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter kan vid behov begära att representanter för den behöriga finansmyndigheten eller andra berörda myndigheter i en eller flera medlemsstater deltar i utredningsgruppen. För att finansmyndigheten ska kunna delta och lämna ut information måste det föreskrivas i lag att Finansinspektionen för utredning av REMIT-överträdelse har behörighet att lämna ut information till Energimyndigheten, som fungerar som nationell tillsynsmyndighet, samt till byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter och till myndigheter i andra EES-stater.

2 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt. Orsaken till att lagarna ska sättas i kraft skyndsamt är att REMIT-förordningen trädde i kraft den 28 december 2011 och medlemsstaterna borde ha meddelat om påföljder som tillämpas på överträdelser av förordningen senast den 29 juni 2013.

3 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

3.1 Administrativa påföljder

I förslaget till lag om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden föreslås det att lagens 4 kap. som gäller påföljder kompletteras med nya bestämmelser om påföljdsavgift och ordningsavgift. Bestämmelser som förutsätter beslut om påföljder finns i artikel 18 i REMIT-förordningen.

Grundlagsutskottets hävdvunna tolkning är att sådana avgifter som föreslås med avseende på 81 § i grundlagen varken är skatter eller avgifter, utan administrativa påföljder av sanktionskaraktär för lagstridiga gärningar. I sak jämställer utskottet en ekonomisk påföljd av straffkaraktär med en straffrättslig påföljd (GrUU 9/2012 rd, GrUU 55/2005 rd och GrUU 32/2005 rd). Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för administrativa påföljder bestämmas i lag eftersom det innebär utövning av offentlig makt att påföra en sådan avgift. Utskottet anser också att det är fråga om betydande utövning av offentlig makt. Det ska lagstiftas exakt och tydligt om betalningsskyldigheten och grunderna för avgiftens storlek, lika väl som om den betalningsskyldiges rättsskydd och grunderna för att verkställa lagen (GrUU 17/2012 rd, GrUU 9/2012 rd, GrUU 57/2010 rd, GrUU 40/2010 rd, GrUU 55/2005 rd och GrUU 32/2005 rd). Även om kravet på exakthet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen i grundlagens 8 § inte direkt gäller administrativa påföljder kan det allmänna kravet på exakthet ändå inte förbigås i ett sammanhang som här (GrUU 9/2012 rd, GrUU 57/2010 rd och GrUU 74/2002 rd).

De bestämmelser om administrativa påföljder som ingår i propositionen beräknas

uppfylla de krav som utskottet i praktiken ställer på bestämmelser av detta slag.

3.2 Granskningsbefogenheter och kallelse till hörande

I 30 § 2 mom. i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden föreslås bestämmelser om att en behörig tjänsteman vid Energimyndigheten har rätt att utföra granskningar för att fullgöra tillsynsuppgiften enligt denna lag och för att övervaka iakttagandet av beslut som har meddelats med stöd av lagen. Granskningar får utföras i lokaler som innehas av en näringsidkare som bedriver verksamhet underkastad tillsyn. Granskning får emellertid inte utföras i utrymmen som används för boende av permanent natur.

Grundlagsutskottet har granskat myndigheternas granskningsbefogenheter i många utlåtanden (t.ex. GrUU 46/2001 rd, GrUU 40/2002 rd, GrUU 69/2002 rd, GrUU 7/2004 rd, GrUU 16/2004 rd, GrUU 49/2005 rd, GrUU 8/2006 rd och GrUU 40/2010 rd). Grundlagsutskottet har dessutom granskat Energimarknadsverkets granskningsbefogenheter i utlåtandena GrUU 63/2002 rd, GrUU 36/2004 rd och GrUU 37/2004 rd.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis bedömt regleringen av myndigheternas granskningsbefogenheter med tanke på hemfridskyddet som tryggas i 10 § i grundlagen. Utskottet har ansett att proportionalitetskravet beträffande en begränsning av en grundläggande fri- eller rättighet inte uppfylls när granskningar utförs i affärslokaler som omfattas av hemfriden utifrån misstanke om sådana förseelser som högst leder till böter (GrUU 40/2002 rd). Vid bedömningen av tillåtligheten i fråga om granskningar som utförs för kontroll av hur stöd och bidrag som beviljats av offentliga medel används har utskottet dock ansett att det är acceptabelt att inspektioner utförs också om det finns grundad anledning att misstänka sådana straffbara förseelser som allra högst ger ett bötesstraff (GrUU 69/2002 rd). Utskottet har ansett att det måste föreligga grundad anledning att misstänka att lagen överträts eller kommer att överträdas på ett straffbart sätt för att inspektion ska vara tillätlig i konstitutionellt hänseende (GrUU 7/2004). I samma

utlåtande ansåg utskottet dessutom att sammankopplandet av inspektionsrätten med ett förfarande som är sanktionerat med en konkurrensbrottsavgift av straffnatur även kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utskottet har ansett att hemfriden täcker i princip alla utrymmen som används för permanent boende (GrUU 49/2005 rd och GrUU 8/2006 rd). Affärs- och lagerlokaler kan även innehålla utrymmen som är avsedda för boende. Hemfriden som tryggas i grundlagen täcker i princip även de utrymmen i fordon som eventuellt används för permanent boende (GrUU 46/2001 rd). Sådana utrymmen har dock ansetts vara en sorts gråzon när det gäller hemfriden som tryggas i grundlagen (GrUU 17/1998 rd, GrUU 8/1994 rd och GrUU 16/2004 rd).

Enligt lagförslaget får granskningar inte utföras i utrymmen som används för permanent boende. De föreslagna bestämmelserna beräknas inte vara problematiska med tanke på 10 § i grundlagen.

Enligt artikel 13.2 d i REMIT-förordningen ska den nationella tillsynsmyndighetens utrednings- och verkställandebefogenheter omfatta rätten att begära befintliga register över tele- och datatrafik. Enligt 10 § i grundlagen är brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden är okränkbar. Genom lag kan bestämmas om begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden, vid rättegång och säkerhetskontroll samt under frihetsberövande. Utanför skyddet för förtroliga meddelanden har i grundlagsutskottets praxis lämnats till exempel tal- och kommunikationstrafik som uppstår i kommunikationsstyrning, till följd av kommunikationens huvudsakliga natur och personernas medvetenhet om registreringen av meddelandena.

Enligt 24 § i lagen om Finansinspektionen har Finansinspektionen trots sekretessbestämmelserna rätt att på tillsynsobjektens och andra finansmarknadsaktörers verksamhetsställen granska handlingar, upptagningar och datasystem som gäller dessas verksamhet och förvaltning i den utsträckning som det behövs för att den ska kunna fullgöra sitt lagstadgade tillsynsuppdrag. Finansinspektionen

har rätt att av tillsynsobjekt avgiftsfritt få behövliga kopior av handlingar och upptagningar som avses i denna paragraf. Finansinspektionen har dessutom trots sekretessbestämmelserna rätt att av personer och företag som avses i 19, 21 och 23 § för granskning få handlingar och upptagningar som innehåller information av det slag som avses i nämnda paragraf. Enligt 10 kap. 10 § i lagen om investerings tjänster ska värdepappersföretag för att verifiera order som avser finansiella instrument spela in kundsamtal till och från anslutningar som är avsedda för mottagning av kundorder. Värdepappersföretaget ska söra för att kunderna underrättas om att samtalen spelas in. I förarbetet (RP 319/1992 rd) till lagen om finansinspektionen (503/1993) konstateras att det med dokument och andra registreringar avses till exempel protokoll, bokföringsmaterial, order och telefoninspelningar. Ett utlåtande av grundlagsutskottet har inte getts om propositionen. I senare ändringar av lagen har det konstaterats att paragrafen motsvarar den tidigare bestämmelsen om rätten att få information.

Enligt 37 § i konkurrenslagen har de tjänstemän som förrättar inspektion rätt att granska näringsidkarnas och sammanslutningarnas affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar och andra handlingar och data som kan ha betydelse för tillsynen över att lagen samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs. I motiveringen till paragrafen (RP 88/2010 rd) avses med data uppställning av fakta, uppgifter eller begrepp i en sådan form att de lämpar sig för användning i ett informationssystem inklusive program med hjälp av vilka datorn är kapabel att utföra vissa operationer. Definitionen på data motsvarar det begrepp data som används i bedrägeribestämmelsen i 36 kap. 1 § i strafflagen vilken i sin tur är förenlig med definitionen på data i Europarådets konvention om Internetrelaterad brottslighet. Grundlagsutskottet har behandlat inspektionsbefogenheterna som grundar sig på konkurrenslagen i sitt utlåtande GrUU 40/2010 rd.

Även den rätt som ingår i Energimyndighetens inspektionsbefogenheter begränsas till näringsidkare som står under tillsyn samt till data som är nödvändig vid utförandet av tillsynsuppgifter enligt lag. Således har Energi-

myndigheten inte rätt att få tillgång till sådana privata meddelanden som omfattas av de förtroliga meddelanden som föreskrivs i 10 § i grundlagen.

I 30 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden föreslås en ny bestämmelse om Energimyndighetens rätt att för utförandet av den tillsynsuppgift som avses i lagen kalla in och höra en företrädare för näringsidkaren eller en annan person eller huvudman som avses i 1 mom. Det föreslås att rätten begränsas till situationer där det är nödvändigt för att samla in uppgifter om föremålet för en utredning. Bestämmelsen motsvarar till denna del grundlagsutskottets utlåtandep Praxis (GrUU 40/2010 rd).

3.3 Delegering av lagstiftningsbehörigheten

Det föreslås att den nya 34 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden ska innehålla ett bemyndigande om att närmare bestämmelser om verkställandet av påföljdsavgifter och ordningsavgifter får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan statsrådet utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för in-

dividens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag.

Bemyndigandet i lagförslaget har utarbetats med beaktande av grundlagsutskottets utlåtandep Praxis. Det föreslagna bemyndigandet har begränsats till att gälla endast detaljer av teknisk art när grunderna för den rättsliga ställningen fastställs utifrån bestämmelserna i lagen. Bemyndigandet har tagits in i och anknutits i sak till den paragraf som gäller det som ska regleras. Bemyndigandet att utfärda normer har i övrigt angivits så noggrant och exakt som möjligt.

Bemyndigandet i lagförslaget beräknas inte strida mot 80 § i grundlagen.

3.4 Bedömning av lagstiftningsordningen

Med stöd av vad som anförts ovan beräknas lagförslagen kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Grundlagsutskottets utlåtande om propositionen måste dock inhämtas.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013) det inledande stycket i 2 § och 2 § 7 punkten, 16 § 3 och 4 mom., 18, 30, 34 och 36 §, samt fogas till 2 § en ny 8 punkt, till 16 § ett nytt 5 mom. samt till lagen nya 20 a—20 e §, 31 a—31 c och 34 a § som följer:

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på skötseln av de tillsyns- och kontrolluppgifter som åligger Energimyndigheten enligt

7) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan *naturgasmarknadsdirektivet*,

8) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi, nedan *REMIT-förordningen*, samt delegerade akter och genomförandeakter som antagits med stöd av den.

4 kap.

Påföljder

16 §

Påföljdsavgift

Påföljdsavgift kan också påföras den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot

eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i REMIT-förordningen:

1) bestämmelserna i artikel 3 om förbud mot insiderhandel,

2) bestämmelserna i artikel 4 om skyldighet att offentliggöra insiderinformation, eller

3) bestämmelserna i artikel 5 om förbud mot att bedriva, eller försöka bedriva, otillbörlig marknadspåverkan.

Påföljdsavgift kan också påföras sådana näringsidkare som genom ett företagsköp eller något annat företagsarrangemang har övertagit en näringsverksamhet i vilken en förseelse eller försummelse ägt rum.

Påföljdsavgift kan inte påföras den som är misstänkt för samma brott i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol. Påföljdsavgift kan inte heller påföras den som för samma brott meddelats en lagakraftvunnen dom.

18 §

Påföljdsavgiftens storlek

Påföljdsavgiftens storlek ska bestämmas utgående från en helhetsbedömning där det tas hänsyn till förseelsens eller försummelsens art och omfattning, det klandervärda i förseelsen eller försummelsen samt varaktigheten. Påföljdsavgiften får vara högst 10 procent av en juridisk persons omsättning för det sista året som förseelsen eller försummelsen

omfattar, och för en fysisk person högst 10 procent av inkomsten enligt den senast verkställda inkomstbeskattningen, dock högst 100 000 euro.

Om påföljdsavgift påförs en juridisk person som är ett el- eller naturgasföretag, används som beräkningsgrund för omsättningen den juridiska personens omsättning för de affärsverksamheter inom el- och naturgasbranschen som förseelsen eller försummelsen har inverkat på eller som den varit avsedd att inverka på. Om den juridiska person som gjort sig skyldig till förseelsen eller försummelsen är verksam som en del av ett vertikalt integrerat företag, beräknas omsättningen utgående från omsättningen av de av det vertikalt integrerade företagets affärsverksamheter inom el- och naturgasbranschen som förseelsen eller försummelsen har inverkat på eller som den varit avsedd att inverka på.

20 a §

Ordningsavgift

Energimyndigheten kan påföra en näringsidkare eller en person som handlar för en näringsidkares räkning ordningsavgift, om denne uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten att

1) rapportera de uppgifter om transaktioner som rör grossistmarknaderna för energi eller om handelsorder som bestäms i den genomförandeakt som antagits med stöd av artikel 8 i REMIT-förordningen,

2) registrera sig enligt artikel 9 i REMIT-förordningen, eller

3) i enlighet med artikel 15 i REMIT-förordningen meddela misstanke om missbruk av insiderinformation eller otillbörlig marknadspåverkan på grossistmarknaderna för energi.

Beloppet på ordningsavgiften ska basera sig på en helhetsbedömning. Vid bedömningen ska hänsyn tas till förfarandets art, omfattning och varaktighet. För juridiska personer är ordningsavgiften minst 5 000 euro och högst 100 000 euro. För fysiska personer är ordningsavgiften minst 500 euro och högst 10 000 euro.

Ordningsavgiften ska betalas till staten.

Ordningsavgift kan inte påföras den som är misstänkt för samma brott i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol. Ordningsavgift kan inte heller påföras den som för samma brott meddelats en lagakraftvunnen dom.

20 b §

Offentlig varning

Energimyndigheten kan meddela en offentlig varning till en person som yrkesmässigt utför transaktioner som rör grossistenergi-produkter, om personen uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 15 i REMIT-förordningen att inrätta och underhålla effektiva system och förfaranden för att identifiera överträdelser.

20 c §

Avstående från administrativa påföljder

Energimyndigheten kan avstå från att göra en framställning om påföljdsavgift eller från att påföra ordningsavgift eller från att meddela offentlig varning, om

1) den som avses i 16, 20 a eller 20 b § självmant har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa förseelsen eller försummelsen omedelbart efter att ha upptäckt den och utan dröjsmål underrättat Energimyndigheten om förseelsen eller försummelsen, och det inte är fråga om allvarliga eller upprepade förseelser eller försummelser,

2) förseelsen eller försummelsen kan anses vara obetydlig, eller

3) det annars måste anses vara uppenbart oskäligt att påföra påföljdsavgift eller ordningsavgift eller meddela offentlig varning.

20 d §

Meddelande av offentlig varning i stället för påförande av påföljdsavgift

Energimyndigheten kan i stället för att göra en framställning om påföljdsavgift enligt 16 § 3 mom. meddela en offentlig varning, om

1) den som gjort sig skyldig till förseelsen eller försummelsen självmant har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa förseelsen eller försummelsen omedelbart efter att ha upptäckt den och utan dröjsmål underrättat Energimyndigheten om förseelsen eller försummelsen, och det inte är fråga om allvarliga eller upprepade förseelser eller försummelser, eller

2) förseelsen eller försummelsen kan anses vara obetydlig.

20 e §

Preskription av ordningsavgifter och offentliga varningar

Ordningsavgift får inte påföras eller offentlig varning meddelas, om inte den som misstänks för förseelsen eller försummelsen har informerats om att en utredning som gäller denne har inletts inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen inträffade, eller vid fortsatt förseelse eller försummelse inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen upphörde. Energimyndighetens åtgärder för utredning av förseelsen eller försummelsen leder till att preskriptionstiden börjar löpa från början.

Ordningsavgift får inte påföras eller offentlig varning meddelas, om inte beslutet om avgiften eller varningen har fattats inom tio år från den dag då förseelsen eller försummelsen inträffade, eller vid fortsatt förseelse eller försummelse inom tio år från den dag då förseelsen eller försummelsen upphörde.

30 §

Energimyndighetens rätt att få uppgifter och utföra granskningar

En näringsidkare som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn och en person eller huvudman som avses i artikel 13.2 b i REMIT-förordningen ska lämna Energimyndigheten den information och de handlingar som behövs för skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Utöver detta ska Energimyndigheten ges de statistikuppgifter och andra uppgifter som behövs för skötseln av andra uppgifter som avses i denna lag el-

ler för uppfyllande av internationella avtalsförpliktelser.

En behörig tjänsteman vid Energimyndigheten har rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av näringsidkare som bedriver tillsyn underkastad verksamhet för att fullgöra tillsynsuppgifter enligt denna lag samt för att övervaka efterlevnaden av beslut om fastställande eller förpliktande beslut som fattats av Energimyndigheten samt beslut som grundar sig på artikel 8 i förordningen om en byrå för samarbete och som fattats av den byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter som avses i den förordningen. Granskning får emellertid inte utföras i utrymmen som används för boende av permanent natur. Den tjänsteman som utför granskningen och andra som Energimyndigheten bemyndigat ska ordnas tillträde till de lokaler som innehas av näringsidkaren samt till de el- eller naturgasanordningar och el- eller naturgasanläggningar som kan ha betydelse vid skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Den tjänsteman som utför granskningen har rätt att granska näringsidkarens handlingar och data som kan ha betydelse vid skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag, och att avgiftsfritt ta kopior av dem. Energimyndigheten kan vid granskningar anlita andra personer som den bemyndigat.

Energimyndigheten har för skötseln av tillsynsuppgifter enligt denna lag rätt att kalla in och höra en företrädare för näringsidkaren eller någon annan person eller huvudman som avses i 1 mom., om det är nödvändigt för att samla in uppgifter om det som är föremål för utredning. Då tillämpas vad som i förvaltningslagen (434/2003) föreskrivs om muntlig behandling av ärenden. Vite som avses i 31 § får inte föreläggas för underlåtelse att iaktta en kallelse.

31 a §

Förbud att röja tillsynsinformation

Energimyndigheten kan förbjuda en person som är närvarande vid en granskning som Energimyndigheten utför, eller en person av vilken Energimyndigheten har begärt uppgifter eller redogörelser för skötseln av tillsyns-

uppgifter enligt denna lag, att lämna information om granskningen eller uppgifterna och redogörelserna till den som är föremål för utredning eller till någon annan. Förbud att röja information kan meddelas en parts företrädare och biträde även i det fall att han eller hon inte har varit närvarande vid utredningen. Förbudet ska vara skriftligt och det får meddelas för högst tre månader åt gången.

En förutsättning för förbud att röja information är att ett avslöjande av omständigheter som avses i 1 mom., medan utredning pågår, kan försvåra utredningen av den gärning som undersöks eller orsaka en part eller någon annan skada eller olägenhet. Förbudet kan förklaras gälla också efter det att utredningen har avslutats, tills ärendet har tagits upp till behandling vid ett domstolssammanträde, om avslöjandet av omständigheter som avses i 1 mom. kan försvåra utredningen av en annan gärning som fortfarande undersöks.

Ett förbud att röja information ska utan dröjsmål upphävas före giltighetstidens utgång, om förutsättningar för förbudet inte längre finns. Den som förbudet gäller ska underrättas om att förbudet upphävts.

Till straff för brott mot sekretess enligt 1 mom. döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen (39/1889), om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

31 b §

Utlämnande av uppgifter till åklagaren för näringsförbud

Energimyndigheten har rätt att anmäla en näringsidkare som väsentligt försummat sina skyldigheter enligt lag till åklagaren för meddelande av näringsförbud enligt lagen om näringsförbud (1059/1985).

31 c §

Ansökan om säkringsåtgärder

För att säkerställa betalningen av en påföljdsavgift eller ordningsavgift har Energimyndigheten rätt att hos tingsrätten ansöka om att egendom beläggs med kvarstad. Bestämmelser om kvarstad finns i 7 kap. i rättegångsbalken.

Energimyndigheten åläggs emellertid inte att ställa säkerhet enligt 8 kap. 2 § i utsökningsbalken (705/2007).

34 §

Hur påföljdsavgiften och ordningsavgiften verkställs

En påföljdsavgift och ordningsavgift enligt denna lag, och räntan på den, är direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av avgifterna finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). En påföljdsavgift och ordningsavgift får emellertid verkställas endast med stöd av en dom eller ett beslut som vunnit laga kraft. Verkställigheten sköts av Rättsregistercentralen. Närmare bestämmelser om verkställigheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen ska underrätta Rättsregistercentralen om beslut där de påfört påföljdsavgift. Energimyndigheten ska underrätta Rättsregistercentralen om beslut där den påfört ordningsavgift. Marknadsdomstolen ska dessutom underrätta Rättsregistercentralen om ett beslut där den ändrat eller avlyft en ordningsavgift som påförts av Energimyndigheten. Högsta förvaltningsdomstolen ska också underrätta Rättsregistercentralen om ett beslut där den ändrat eller avlyft en påföljdsavgift eller ordningsavgift som påförts av marknadsdomstolen.

34 a §

Offentliggörande av ordningsavgifter, offentliga varningar och påföljdsavgifter

Energimyndigheten ska offentliggöra ordningsavgifter som den påfört och offentliga varningar som den meddelat samt påföljdsavgifter som påförts av marknadsdomstolen. När en påföljd offentliggörs ska det framgå om beslutet om påföljden har vunnit laga kraft. Om fullföljdsdomstolen upphäver beslutet ska Energimyndigheten offentliggöra uppgift om fullföljdsdomstolens beslut på samma sätt som det offentliggjordes att påföljden påfördes.

Energimyndigheten får inte offentliggöra en ordningsavgift som den påfört eller en påföljdsavgift som påförts av marknadsdomstolen, om offentliggörandet allvarligt kan äventyra stabiliteten på grossistmarknaderna för energi eller kan orsaka den som berörs av påföljden oskäliga skador.

36 §

Sökande av ändring i Energimyndighetens beslut

Ändring i ett beslut som Energimyndigheten har fattat med stöd av 3 och 4 kap. i denna lag samt i ett beslut som Energimyndigheten i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet har fattat med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 § får sökas genom

besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Bestämmelser om behandlingen av ärendet vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

Andra beslut som Energimyndigheten har fattat med stöd av denna lag än sådana som avses i 1 mom. får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Beslut av Energimyndigheten om att utföra granskningar eller ge handräckning får inte överklagas genom separata besvär.

—————

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 1 och 4 § i lagen om Energimyndigheten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Energimyndigheten (870/2013) 1 § 3 mom. 5 punkten och
fogas till 1 § 3 mom. en ny 6 punkt och till 4 § 2 punkten en ny underpunkt h som följer:

1 §

Uppgifter

Energimyndigheten ska sköta de uppgifter
som ankommer på den nationella energitill-
synsmyndigheten enligt

5) kommissionens förordningar och beslut
om riktlinjer som antagits med stöd av Euro-
parlamentets och rådets direktiv
2009/73/EG om gemensamma regler för den
inre marknaden för naturgas och om upphä-
vande av direktiv 2003/55/EG, nedan *natur-
gasmarknadsdirektivet*,

6) Europaparlamentets och rådets förord-
ning (EU) nr 1227/2011 om integritet och
öppenhet på grossistmarknaderna för energi,
nedan *REMIT-förordningen*, samt delegerade

akter och genomförandeakter som antagits
med stöd av den.

4 §

Överdirektörens uppgifter

Överdirektören har till uppgift att

2) avgöra ärenden som ska avgöras av
Energimyndigheten enligt

h) REMIT-förordningen eller bestämmelser
som utfärdats med stöd av den,

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 71 § i lagen om Finansinspektionen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Finansinspektionen (878/2008) 71 § 1 mom. 11 a-punkten och 11 b-punkten, sådana de lyder, 71 § 1 mom. 11 a-punkten i lag 254/2013 och 11 b-punkten i lag 593/2013, samt
fogas till 71 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat genom lagarna 194/2011, 752/2012, 254/2013 och 593/2013 en ny 11 c-punkt som följer:

71 §

Rätt och skyldighet att lämna ut information

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) har Finansinspektionen utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut information till

11 a) Energimyndigheten för att den ska kunna fullgöra de uppgifter som avses i auktioneringsförordningen och utöva tillsyn över derivatmarknaden för utsläppsrätter, elmarknaden eller naturgasmarknaden,

11 b) Konkurrens- och konsumentverket för skötseln av dess tillsynsuppgifter i an-

slutning till konkurrensärenden, om informationen gäller affärstransaktioner som hänför sig till leverans- och derivatavtal för el eller naturgas och som el- eller naturgasleverantören ska bevara,

11 c) byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter och myndigheter i andra EES-stater som har till uppgift att utöva tillsyn över el- och naturgasmarknaden,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 24 april 2014

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Näringsminister *Jan Vapaavuori*

*Bilaga
Parallelltext*

1.

Lag

om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013) det inledande stycket i 2 § och 2 § 7 punkten, 16 § 3 och 4 mom., 18, 30, 34 och 36 §, samt
fogas till 2 § en ny 8 punkt, till 16 § ett nytt 5 mom. samt till lagen nya 20 a—20 e §, 31 a—31 c och 34 a § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på skötseln av de tillsyns- och kontrolluppgifter som hör till *Energimarknadsverket* enligt

7) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan *naturgasmarknadsdirektivet*.

Föreslagen lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på skötseln av de tillsyns- och kontrolluppgifter som åligger *Energimyndigheten* enligt

7) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan *naturgasmarknadsdirektivet*,

8) *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi, nedan **REMIT-förordningen**, samt delegerade akter och genomförandeakter som antagits med stöd av den.*

4 kap.

Påföljder

16 §

Påföljdsavgift

Påföljdsavgift kan också påföras sådana näringsidkare som genom ett företagsköp eller något annat företagsarrangemang har övertagit en näringsverksamhet i vilken en förseelse eller försummelse ägt rum.

Påföljdsavgift kan inte påföras den som är misstänkt för samma brott i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol. Påföljdsavgift kan inte heller påföras den som för samma brott genom en lagakraftvunnen dom har dömts till straff eller den som för samma brott eller försummelse genom ett lagakraftvunnet beslut har påförts en påföljdsavgift enligt konkurrenslagen (948/2011).

18 §

Påföljdsavgiftens storlek

Påföljdsavgiftens storlek ska bestämmas utgående från en helhetsbedömning där det tas hänsyn till förseelsens eller försummelsens art och omfattning, det klandervärda i förseelsen eller försummelsen samt varaktigheten. Påföljdsavgiften får vara högst 10 procent av *näringsidkarens* omsättning för det sista året som förseelsen eller försummelsen omfattar.

4 kap.

Påföljder

16 §

Påföljdsavgift

Påföljdsavgift kan också påföras den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i REMIT-förordningen:

- 1) bestämmelserna i artikel 3 om förbud mot insiderhandel,*
- 2) bestämmelserna i artikel 4 om skyldighet att offentliggöra insiderinformation, eller*
- 3) bestämmelserna i artikel 5 om förbud mot att bedriva, eller försöka bedriva, otillbörlig marknadspåverkan.*

Påföljdsavgift kan också påföras sådana näringsidkare som genom ett företagsköp eller något annat företagsarrangemang har övertagit en näringsverksamhet i vilken en förseelse eller försummelse ägt rum.

Påföljdsavgift kan inte påföras den som är misstänkt för samma brott i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol. Påföljdsavgift kan inte heller påföras den som för samma brott meddelats en lagakraftvunnen dom.

18 §

Påföljdsavgiftens storlek

Påföljdsavgiftens storlek ska bestämmas utgående från en helhetsbedömning där det tas hänsyn till förseelsens eller försummelsens art och omfattning, det klandervärda i förseelsen eller försummelsen samt varaktigheten. Påföljdsavgiften får vara högst 10 procent av *en juridisk persons* omsättning för det sista året som förseelsen eller försummelsen omfattar, *och för en fysisk person högst*

Som beräkningsgrund för omsättningen används *näringsidkarens* omsättning för de affärsverksamheter inom el- och naturgasbranschen som förseelsen eller försummelsen har inverkat på eller som den varit avsedd att inverka på. Om den *näringsidkare* som gjort sig skyldig till förseelsen eller försummelsen är verksam som en del av ett vertikalt integrerat företag, beräknas *emellertid* omsättningen utgående från omsättningen av de av det vertikalt integrerade företagets affärsverksamheter inom el- och naturgasbranschen som förseelsen eller försummelsen har inverkat på eller som den varit avsedd att inverka på.

10 procent av inkomsten enligt den senast verkställda inkomstbeskattningen, dock högst 100 000 euro.

Om påföljdsavgift påförs en *juridisk person* som är ett el- eller naturgasföretag, används som beräkningsgrund för omsättningen *den juridiska personens* omsättning för de affärsverksamheter inom el- och naturgasbranschen som förseelsen eller försummelsen har inverkat på eller som den varit avsedd att inverka på. Om den *juridiska person* som gjort sig skyldig till förseelsen eller försummelsen är verksam som en del av ett vertikalt integrerat företag, beräknas omsättningen utgående från omsättningen av de av det vertikalt integrerade företagets affärsverksamheter inom el- och naturgasbranschen som förseelsen eller försummelsen har inverkat på eller som den varit avsedd att inverka på.

20 a §

Ordningsavgift

Energimyndigheten kan påföra en näringsidkare eller en person som handlar för en näringsidkares räkning ordningsavgift, om denne uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten att

- 1) rapportera de uppgifter om transaktioner som rör grossistmarknaderna för energi eller om handelsorder som bestäms i den genomförandeakt som antagits med stöd av artikel 8 i REMIT-förordningen,
- 2) registrera sig enligt artikel 9 i REMIT-förordningen, eller
- 3) i enlighet med artikel 15 i REMIT-förordningen meddela misstanke om missbruk av insiderinformation eller otillbörlig marknadspåverkan på grossistmarknaderna för energi.

Beloppet på ordningsavgiften ska basera sig på en helhetsbedömning. Vid bedömningen ska hänsyn tas till förfarandets art, omfattning och varaktighet. För juridiska personer är ordningsavgiften minst 5 000 euro och högst 100 000 euro. För fysiska personer är ordningsavgiften minst 500 euro och högst 10 000 euro.

Ordningsavgiften ska betalas till staten.

Ordningsavgift kan inte påföras den som är

misstänkt för samma brott i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol. Ordningsavgift kan inte heller påföras den som för samma brott meddelats en lagakraftvunnen dom.

20 b §

Offentlig varning

Energimyndigheten kan meddela en offentlig varning till en person som yrkesmässigt utför transaktioner som rör grossistenergi-produkter, om personen uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 15 i REMIT-förordningen att inrätta och underhålla effektiva system och förfaranden för att identifiera överträdelser.

20 c §

Avstående från administrativa påföljder

Energimyndigheten kan avstå från att göra en framställning om påföljdsavgift eller från att påföra ordningsavgift eller från att meddela offentlig varning, om

1) den som avses i 16, 20 a eller 20 b § självmant har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa förseelsen eller försummelsen omedelbart efter att ha upptäckt den och utan dröjsmål underrättat Energimyndigheten om förseelsen eller försummelsen, och det inte är fråga om allvarliga eller upprepade förseelser eller försummelser,

2) förseelsen eller försummelsen kan anses vara obetydlig, eller

3) det annars måste anses vara uppenbart oskäligt att påföra påföljdsavgift eller ordningsavgift eller meddela offentlig varning.

20 d §

Meddelande av offentlig varning i stället för påförande av påföljdsavgift

Energimyndigheten kan i stället för att göra en framställning om påföljdsavgift en-

ligt 16 § 3 mom. meddela en offentlig varning, om

1) den som gjort sig skyldig till förseelsen eller försummelsen självmant har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa förseelsen eller försummelsen omedelbart efter att ha upptäckt den och utan dröjsmål underrättat Energimyndigheten om förseelsen eller försummelsen, och det inte är fråga om allvarliga eller upprepade förseelser eller försummelser, eller

2) förseelsen eller försummelsen kan anses vara obetydlig.

20 e §

Preskription av ordningavgifter och offentliga varningar

Ordningavgift får inte påföras eller offentlig varning meddelas, om inte den som misstänks för förseelsen eller försummelsen har informerats om att en utredning som gäller denne har inletts inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen inträffade, eller vid fortsatt förseelse eller försummelse inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen upphörde. Energimyndighetens åtgärder för utredning av förseelsen eller försummelsen leder till att preskriptionstiden börjar löpa från början.

Ordningavgift får inte påföras eller offentlig varning meddelas, om inte beslutet om avgiften eller varningen har fattats inom tio år från den dag då förseelsen eller försummelsen inträffade, eller vid fortsatt förseelse eller försummelse inom tio år från den dag då förseelsen eller försummelsen upphörde.

30 §

Energimarknadsverkets rätt att få uppgifter av den som övervakas eller andra näringsidkare på el- eller naturgasmarknaden

Nätinnehavare och andra näringsidkare på el- eller naturgasmarknaden ska lämna Energimarknadsverket den information som behövs för skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Utöver detta ska Energi-

30 §

Energimyndighetens rätt att få uppgifter och utföra granskningar

En näringsidkare som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn och en person eller huvudman som avses i artikel 13.2 b i REMIT-förordningen ska lämna Energimyndigheten den information och de handlingar

marknadsverket ges den statistik och övrig information som är nödvändig för skötseln av de uppgifter som avses i denna lag eller för uppfyllande av internationella avtalsförpliktelser.

En behörig tjänsteman vid *Energimarknadsverket* har rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av en näringsidkare som bedriver tillsyn underkastad verksamhet för att fullgöra tillsynsuppgiften enligt denna lag samt för att övervaka iakttagandet av beslut om fastställande eller förpliktande beslut som *Energimarknadsverket* har meddelat samt de beslut av den byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter som avses i förordningen om en byrå för samarbete och som grundar sig på artikel 8 i förordningen om en byrå för samarbete. Granskning får emellertid inte utföras i lokaler som används för boende av permanent natur. *En näringsidkare som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn ska på yrkande för den tjänsteman som utför granskningen visa de handlingar och registreringar i datasystemet samt ordna tillträde till de el- eller naturgasanordningar och el- eller naturgasanläggningar som kan ha betydelse vid utförandet av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Den tjänsteman som utför granskningen har rätt att avgiftsfritt ta kopior av de handlingar som ska granskas och utskrifter av de registreringar som finns i datasystemet.*

som behövs för skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Utöver detta ska *Energimyndigheten* ges de statistikuppgifter och andra uppgifter som behövs för skötseln av andra uppgifter som avses i denna lag eller för uppfyllande av internationella avtalsförpliktelser.

En behörig tjänsteman vid *Energimyndigheten* har rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av näringsidkare som bedriver tillsyn underkastad verksamhet för att fullgöra tillsynsuppgifter enligt denna lag samt för att övervaka efterlevnaden av beslut om fastställande eller förpliktande beslut som fattats av *Energimyndigheten* samt beslut som grundar sig på artikel 8 i förordningen om en byrå för samarbete och som fattats av den byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter som avses i den förordningen. Granskning får emellertid inte utföras i utrymmen som används för boende av permanent natur. *Den tjänsteman som utför granskningen och andra som Energimyndigheten bemyndigat ska ordnas tillträde till de lokaler som innehas av näringsidkaren samt till de el- eller naturgasanordningar och el- eller naturgasanläggningar som kan ha betydelse vid skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Den tjänsteman som utför granskningen har rätt att granska näringsidkarens handlingar och data som kan ha betydelse vid skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag, och att avgiftsfritt ta kopior av dem. Energimyndigheten kan vid granskningar anlita andra personer som den bemyndigat.*

Energimyndigheten har för skötseln av tillsynsuppgifter enligt denna lag rätt att kalla in och höra en företrädare för näringsidkaren eller någon annan person eller huvudman som avses i 1 mom., om det är nödvändigt för att samla in uppgifter om det som är föremål för utredning. Då tillämpas vad som i förvaltningslagen (434/2003) föreskrivs om muntlig behandling av ärenden. Vite som avses i 31 § får inte föreläggas för underlåtelse att iaktta en kallelse.

31 a §

Förbud att röja tillsynsinformation

Energimyndigheten kan förbjuda en person som är närvarande vid en granskning som Energimyndigheten utför, eller en person av vilken Energimyndigheten har begärt uppgifter eller redogörelser för skötseln av tillsynsuppgifter enligt denna lag, att lämna information om granskningen eller uppgifterna och redogörelserna till den som är föremål för utredning eller till någon annan. Förbud att röja information kan meddelas en parts företrädare och biträde även i det fall att han eller hon inte har varit närvarande vid utredningen. Förbudet ska vara skriftligt och det får meddelas för högst tre månader åt gången.

En förutsättning för förbud att röja information är att ett avslöjande av omständigheter som avses i 1 mom., medan utredning pågår, kan försvåra utredningen av den gärning som undersöks eller orsaka en part eller någon annan skada eller olägenhet. Förbudet kan förklaras gälla också efter det att utredningen har avslutats, tills ärendet har tagits upp till behandling vid ett domstolssammanträde, om avslöjandet av omständigheter som avses i 1 mom. kan försvåra utredningen av en annan gärning som fortfarande undersöks.

Ett förbud att röja information ska utan dröjsmål upphävas före giltighetstidens utgång, om förutsättningar för förbudet inte längre finns. Den som förbudet gäller ska underrättas om att förbudet upphävts.

Till straff för brott mot sekretess enligt 1 mom. döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen (39/1889), om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

31 b §

Utlämnande av uppgifter till åklagaren för näringsförbud

Energimyndigheten har rätt att anmäla en näringsidkare som väsentligt försummat sina

skyldigheter enligt lag till åklagaren för meddelande av näringsförbud enligt lagen om näringsförbud (1059/1985).

31 c §

Ansökan om säkringsåtgärder

För att säkerställa betalningen av en påföljdsavgift eller ordningsavgift har Energimyndigheten rätt att hos tingsrätten ansöka om att egendom beläggs med kvarstad. Bestämmelser om kvarstad finns i 7 kap. i rättegångsbalken. Energimyndigheten åläggs emellertid inte att ställa säkerhet enligt 8 kap. 2 § i utskningsbalken (705/2007).

34 §

Hur påföljdsavgiften verkställs

En påföljdsavgift enligt denna lag är direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av avgiften finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). *Rättsregistercentralen ska sköta verkställandet av avgiften.*

Beslut av marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen om bestämmande av en påföljdsavgift ska meddelas Rättsregistercentralen. Högsta förvaltningsdomstolen ska dessutom underrätta Rättsregistercentralen om sitt beslut att ändra eller avlyfta en påföljdsavgift som marknadsdomstolen påfört.

Rättsregistercentralen ska utan ansökan återbetala en påföljdsavgift eller en del av den, om det beslut som gäller avgiften har upphävts eller om avgiftsbeloppet har sänkts.

34 §

Hur påföljdsavgiften och ordningsavgiften verkställs

En påföljdsavgift *och ordningsavgift* enligt denna lag, *och räntan på den*, är direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av avgifterna finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). *En påföljdsavgift och ordningsavgift får emellertid verkställas endast med stöd av en dom eller ett beslut som vunnit laga kraft. Verkställigheten sköts av Rättsregistercentralen. Närmare bestämmelser om verkställigheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.*

Marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen ska underrätta Rättsregistercentralen om beslut där de påfört påföljdsavgift. Energimyndigheten ska underrätta Rättsregistercentralen om beslut där den påfört ordningsavgift. Marknadsdomstolen ska dessutom underrätta Rättsregistercentralen om ett beslut där den ändrat eller avlyft en ordningsavgift som påförts av Energimyndigheten. Högsta förvaltningsdomstolen ska också underrätta Rättsregistercentralen om ett beslut där den ändrat eller avlyft en påföljdsavgift eller ordningsavgift som påförts av marknadsdomstolen.

34 a §

Offentliggörande av ordningsavgifter, offentliga varningar och påföljdsavgifter

Energimyndigheten ska offentliggöra ordningsavgifter som den påfört och offentliga varningar som den meddelat samt påföljdsavgifter som påförts av marknadsdomstolen. När en påföljd offentliggörs ska det framgå om beslutet om påföljden har vunnit laga kraft. Om fullföljdsdomstolen upphäver beslutet ska Energimyndigheten offentliggöra uppgift om fullföljdsdomstolens beslut på samma sätt som det offentliggjordes att påföljden påfördes.

Energimyndigheten får inte offentliggöra en ordningsavgift som den påfört eller en påföljdsavgift som påförts av marknadsdomstolen, om offentliggörandet allvarligt kan äventyra stabiliteten på grossistmarknaderna för energi eller kan orsaka den som berörs av påföljden oskäliga skador.

36 §

Sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut

Ändring i beslut som Energimarknadsverket har meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms nedan.

Ändring i ett beslut som Energimarknadsverket har meddelat med stöd av 3 kap. i denna lag samt i ett beslut som Energimarknadsverket i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet har meddelat med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 § får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Bestämmelser om behandlingen av ärendet vid marknadsdomstolen finns i lagen

36 §

Sökande av ändring i Energimyndighetens beslut

Ändring i ett beslut som Energimyndigheten har fattat med stöd av 3 och 4 kap. i denna lag samt i ett beslut som Energimyndigheten i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet har fattat med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 § får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Bestämmelser om behandlingen av ärendet vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

Andra beslut som Energimyndigheten har fattat med stöd av denna lag än sådana som avses i 1 mom. får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

om rättegång i marknadsdomstolen.

I Energimarknadsverkets beslut om att utföra granskningar eller ge handräckning får ändring inte sökas särskilt genom besvär.

Beslut av Energimyndigheten om att utföra granskningar eller ge handräckning får inte överklagas genom separata besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av 1 och 4 § i lagen om Energimyndigheten**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Energimyndigheten (870/2013) 1 § 3 mom. 5 punkten och
fogas till 1 § 3 mom. en ny 6 punkt och till 4 § 2 punkten en ny underpunkt h som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

1 §

*Uppgifter**Uppgifter*

Energimyndigheten ska sköta de uppgifter som ankommer på den nationella energitillsynsmyndigheten enligt

Energimyndigheten ska sköta de uppgifter som ankommer på den nationella energitillsynsmyndigheten enligt

5) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan *naturgasmärknadsdirektivet*.

5) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan *naturgasmärknadsdirektivet*,

6) *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi, nedan **REMIT-förordningen**, samt delegerade akter och genomförandeakter som antagits med stöd av den.*

4 §

4 §

*Överdirektörens uppgifter**Överdirektörens uppgifter*

Överdirektören har till uppgift att

Överdirektören har till uppgift att

2) avgöra ärenden som ska avgöras av Energimyndigheten enligt

2) avgöra ärenden som ska avgöras av Energimyndigheten enligt

h) REMIT-förordningen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

76
Gällande lydelse

RP 50/2014 rd
Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 71 § i lagen om Finansinspektionen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Finansinspektionen (878/2008) 71 § 1 mom. 11 a-punkten och 11 b-punkten, sådana de lyder, 71 § 1 mom. 11 a-punkten i lag 254/2013 och 11 b-punkten i lag 593/2013, samt

fogas till 71 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat genom lagarna 194/2011, 752/2012, 254/2013 och 593/2013 en ny 11 c-punkt som följer:

Gällande lydelse

71 §

Rätt och skyldighet att lämna ut information

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) har Finansinspektionen utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut information till

11 a) *Energimarknadsverket* för att det ska kunna fullgöra de uppgifter som avses i auktioneringsförordningen och utöva tillsyn över derivatmarknaden för utsläppsrätter,

11 b) *Energimarknadsverket för skötseln av dess uppgifter samt* Konkurrens- och konsumentverket för skötseln av dess *uppgifter* i anslutning till konkurrensärenden, om informationen gäller affärstransaktioner som hänför sig till leverans- och derivatavtal för el eller naturgas och som el- eller naturgasleverantören ska bevara,

Föreslagen lydelse

71 §

Rätt och skyldighet att lämna ut information

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) har Finansinspektionen utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut information till

11 a) *Energimyndigheten* för att den ska kunna fullgöra de uppgifter som avses i auktioneringsförordningen och utöva tillsyn över derivatmarknaden för utsläppsrätter, *elmarknaden eller naturgasmarknaden*,

11 b) Konkurrens- och konsumentverket för skötseln av dess *tillsynsuppgifter* i anslutning till konkurrensärenden, om informationen gäller affärstransaktioner som hänför sig till leverans- och derivatavtal för el eller naturgas och som el- eller naturgasleverantören ska bevara,

11 c) *byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter och myndigheter i andra EES-stater som har till uppgift att utöva tillsyn över el- och naturgasmarknaden*,

Denna lag träder i kraft den 20 .